

45230

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ORTAÖĞRETİM MÜZİK EĞİTİMİ İLKE VE
AMAÇLARI İLE BAZI EĞİTİM MÜZİĞİ
KİTAPLARININI ANALİZİ

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
ANTASYON MERKEZİ

Nihan YAĞIŞAN
YÜKSEK LİSANS TEZİ
MÜZİK EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
Konya-1995

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ORTAÖĞRETİM MÜZİK EĞİTİMİ İLKE VE AMAÇLARI
İLE BAZI EĞİTİM MÜZİĞİ KİTAPLARININ ANALİZİ

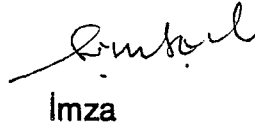
Nihan YAĞIŞAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ
MÜZİK EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

Bu tez 23/01/ 1995 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından kabul edilmiştir.

İmza

Doç. M. Salih ERGAN
(Danışman)

İmza

Doç. Gülşen ŞİMŞEK
(Üye)

İmza

Prof. Dr. Ayhan ZEREN
(Üye)

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

ORTAÖĞRETİM MÜZİK EĞİTİMİ İLKE VE AMAÇLARI İLE BAZI EĞİTİM MÜZİĞİ KİTAPLARININ ANALİZİ

Nihan YAĞIŞAN

Selçuk Üniversitesi

Fen Bilimleri Enstitüsü

Müzik Eğt. Anabilim Dalı

Doç. M. Salih ERGAN

1995, Sayfa : 94

Jüri : Prof. Dr. Ayhan ZEREN

Doç. M. Salih ERGAN

Doç. Gülşen ŞİMŞEK

Bu araştırmada; tüm müzik eğitimcilerinin ve müzik eğitimiyle ilgilenenlerin bilmesi gereken, okul müzik eğitimiyle ilgili koşullar incelenmiştir. Müzik eğitimi, önemi, etkileri, bu eğitimin içinde yer alan ve onu etkileyen faktörler ile ülkemizde halen var olduğu gözlenen çeşitli problemler ve çözüm önerileri konularında kaynak taramaları yapılarak, müzik eğitimcilerine - bu konulara ilişkin görüşlerini almak amacıyla anket uygulanmıştır. Kaynak olarak daha çok, çeşitli seminer, konferans ve sempozyumlarda sunulan bildiriler ile gazete ve dergilerde yayınlanmış makaleler ve müzik eğitim-öğretim alanındaki çeşitli kitaplar alınmıştır. Ayrıca çeşitli yıllarda yürürlüğe giren öğretim programları taranıp, karşılaştırmaları yapılarak bu doğrultuda bazı okul müzik kitapları incelenmiştir. Müzik eğitim -öğretimini geliştirmek ve sorunların çözümü için yapılması gerekenler "ilkeler" başlığı altında belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler : Müzik eğitimi, müfredat programı, problemler, yapılması gerekenler, ilkeler.

ABSTRACT

Master's Thesis

**THE PRINCIPLES AND AIMS OF THE
MUSICAL TRAINING IN THE SECONDARY HIGH SCHOOLS;
ANALYSIS OF THE FEW WORKS ON MUSICAL TRAINING**

Nihan YAĞIŞAN

Selçuk University

Graduate School of Natural and Applied Sciences

Department of Music Education

Supervisor : Doç. M. Salih ERGAN

1995, Page : 94

Jury : Prof. Dr. Ayhan ZEREN

Doç. M. Salih ERGAN

Doç. Gülşen ŞİMŞEK

In this research, all the conditions of music education in schools that all the music educationalists and people interested in music are supposed to know are examined.

A survey has been made to understand the importance and the effects of music education and the factors which influence an efficient education. A questionnaire has been prepared to ask for the opinions of music educationalists and to spot the difficulties that are presently being

experienced various seminar, conference and symposium papers, articles published in newspapers and magazines, some books on the training and the teaching of music have been taken as sources. Furthermore, the curricula of the previous years have been looked through; these have been compared and contrasted and the textbooks written on the light of the given curricula have been examined. The things to be done to improve the present music teaching- training process, and to solve the problems are given under the title 'principles'.

Key Words : Education of music, curriculum, problems and things to be done, principles.

ÖNSÖZ

Müziğin bireysel, toplumsal, kültürel ve ekonomik fonksiyonları yanında insan yaşamındaki yeri ve önemi onu, etkili ve verimli bir eğitim aracı ve eğitim alanı haline getirmiştir.

Biz bu araştırmada, müziğin eğitim alanı olarak kullanılmasından ziyade eğitim aracı olarak (eğitimde müzik) kullanılmasını ve bu konudaki ilkeleri, yapılması gerekenleri ele aldık. Bu dalın eğitimcisi olmak, dolayısıyla da konunun içinde yer almak ve bu alanda çok fazla kaynağın bulunmaması, bu araştırmayı yapmamıza temel oluşturdu. Müzik eğitimi, ilkokuldan-yükseköğrenime kadar sistemli bir eğitimi kapsayan örgün eğitim ile yaygın eğitim denilen; halk kitlelerinin eğitimi içinde büyük ve önemli bir yer tutmaktadır. Ancak bu araştırmada; yaygın eğitim değil de örgün eğitimin bir kolu olan ortaöğretimde eğitim müziği ele alınmıştır.

Bu araştırma, Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Müzik Eğt. Anabilim Dalı Yüksek Lisans tezi olarak hazırlanmıştır. Yüksek Lisans Tezimizin seçiminde ve hazırlanmasında bana metodlar tavsiye eden, karşılaştığım problemlerin çözümünde yardım ve teşviklerini esirgemeyen danışman hocam Sayın Doç. M. Salih ERGAN'a ve anketimin uygulanmasında gerekli anlayışı gösteren; S.Ü.M.E.B. öğretim elemanları ile çeşitli okullarda görev yapan müzik öğretmeni meslektaşlarıma teşekkür eder, saygı ve şükranlarımı sunarım.

Nihan YAĞIŞAN

ÖNSÖZ

Müziğin bireysel, toplumsal, kültürel ve ekonomik fonksiyonları yanında insan yaşamındaki yeri ve önemi onu, etkili ve verimli bir eğitim aracı ve eğitim alanı haline getirmiştir.

Biz bu araştırmada, müziğin eğitim alanı olarak kullanılmasından ziyade eğitim aracı olarak (eğitimde müzik) kullanılmasını ve bu konudaki ilkeleri, yapılması gerekenleri ele aldık. Bu dalın eğitimcisi olmak, dolayısıyla da konunun içinde yer almak ve bu alanda çok fazla kaynağın bulunmaması, bu araştırmayı yapmamıza temel oluşturdu. Müzik eğitimi, ilkokuldan-yükseköğrenime kadar sistemli bir eğitimi kapsayan örgün eğitim ile yaygın eğitim denilen; halk kitlelerinin eğitimi içinde büyük ve önemli bir yer tutmaktadır. Ancak bu araştırmada; yaygın eğitim değil de örgün eğitimin bir kolu olan ortaöğretimde eğitim müziği ele alınmıştır.

Bu araştırma, Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Müzik Eğt. Anabilim Dalı Yüksek Lisans tezi olarak hazırlanmıştır. Yüksek Lisans Tezimizin seçiminde ve hazırlanmasında bana metodlar tavsiye eden, karşılaştığım problemlerin çözümünde yardım ve teşviklerini esirgemeyen danışman hocam Sayın Doç. M. Salih ERGAN'a ve anketimin uygulanmasında gerekli anlayışı gösteren; S.Ü.M.E.B. öğretim elemanları ile çeşitli okullarda görev yapan müzik öğretmeni meslektaşlarıma teşekkür eder, saygı ve şükranlarımı sunarım.

Nihan YAĞIŞAN

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT.....	ii
ÖNSÖZ	iv
İÇİNDEKİLER	v
KISALTMALAR.....	vii
GİRİŞ.....	1
BÖLÜM 1. MÜZİK ve MÜZİK EĞİTİMİ	4
1.1. Müzik.....	4
1.2. Müzik Eğitimi.....	6
1.2.1. Müzik eğitiminin kişiye kazandırdıkları.....	10
1.2.2. Okul müzik eğitiminin tarihsel gelişimi.....	14
1.2.3. Müzik eğitim- öğretimi yapan kurumlar.....	15
1.2.4. Batılı ülkelerdeki müzik eğitim- öğretimi.....	17
BÖLÜM 2. MÜZİK EĞİTİMİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER.....	20
2.1. Öğretmen	20
2.1.1. Müzik öğretmeni yetiştiren yükseköğretim kurumları	22
2.1.2. Rehber- eğitimci müzik öğretmeni	23
2.2. Öğrenci	27
2.3. Öğretim Araçları.....	29
2.3.1 Okul çalgıları	29
2.3.2. Kitap.....	38
2.4. Müfredat Programı.....	39

2.5. Okullarda Ders Dışı Müzik Çalışmaları	44
2.5.1. Koro çalışmaları.....	45
2.5.2. Çalgı toplulukları	48
2.5.3. Müzik dinleti saatleri	49
2.5.4. Konserler.....	50
2.6. Müzik Dersanesi (eğitim yapılacak salonlar)	50
BÖLÜM 3 . OKUL MÜZİK EĞİTİMİNDE KARŞILAŞILAN	
BAŞLICA SORUNLAR.....	52
BÖLÜM 4. SORUNLAR İÇİN ÇÖZÜM İLKELERİ.....	58
BÖLÜM 5. PROGRAM KARŞILAŞTIRMALARI İŞİĞİNDE BAZI	
EĞİTİM MÜZİĞİ KİTAPLARININ ANALİZİ.....	72
5.1. Program Karşılaştırmaları.....	76
5.1.1. 1971 Müfredat programına uygun kitap analizi.....	79
5.1.2. 1986 Müfredat programına uygun kitap analizi.....	81
BÖLÜM 6. SONUÇ VE ÖNERİLER	83
KAYNAKLAR.....	89
EKLER :	
EK-A : Müzik Eğitimcilerine Uygulanan Anket Formu	
EK-B: 1971 Ortaöğretim Müzik Dersi Müfredat Programı	
EK-C: 1986 Ortaöğretim Müzik Dersi Müfredat Programı	

KISALTMALAR

Ans.	:	Ansiklopedi
Bkz.	:	Bakınız
Çev.	:	Çeviren
Derg.	:	Dergisi
9.Eyl.	:	Dokuz Eylül
Ed.	:	Editör
Eğt.Fak.	:	Eğitim Fakültesi
Fen Bil. Ens.	:	Fen Bilimleri Enstitüsü
Doç. Dr.	:	Doçent Doktor
G.Ü.	:	Gazi Üniversitesi
G.S.F.	:	Güzel Sanatlar Fakültesi
G.E.E.	:	Gazi Eğitim Enstitüsü
Haz.	:	Hazırlayan
Kong.	:	Kongresi
K.T.B.	:	Kültür ve Turizm Bakanlığı
K.T.Ü.	:	Karadeniz Teknik üniversitesi
M.E.	:	Müzik Eğitimi
Müz. Eğt. Böl.	:	Müzik Eğitimi Bölümü
M.E.B.	:	Mili Eğitim Bakanlığı
Öğr. Elm.	:	Öğretim Elemanı
Prof. Dr.	:	Profösör Doktor
S.Ü.	:	Selçuk Üniversitesi
S.Ü.M.E.B.	:	Selçuk Üniversitesi Müzik Eğitimi Bölümü
TED	:	Türk Eğitim Derneği
T.D.K.	:	Türk Dil Kurumu
Ünv.	:	Üniversitesi
Yrd. Doç.	:	Yardımcı Doçent
Yay.	:	Yayınları

GİRİŞ

Tarih boyunca çeşitli ulusların müziğin eğitsel gücüne inandıkları ve onu bir eğitim aracı olarak gördükleri bilinmektedir. Genel kültürün önemli bir ögesi olarak kabul edilen müzik sanatına hemen hemen bütün devletler destek vermiştir. Hatta çoğu ülke, müzik ve güzel sanatların önemine ve gücüne inandıkları için, vücut eğitiminden önce ruhun gelişmesini ve eğitimini önde tutmuşlardır.

Batı uygarlığının düşünce köklerinden biri olan Eflâtun 2400 yıl önce diyor ki: "İyi yurttaş ve iyi yönetici yetiştirmek için ten eğitimi olduğu kadar tin eğitimi de gereklidir. Tin eğitiminin temeli müzik olmalıdır. İyi müziğin olumlu etkileri vardır; ritm ögesi düzen ve ölçülülük; ezgi ögesi dostluk ve birlik duyguları verir insana. Her türlü eğitime müzikle başlanmalıdır." (Sun, 1969a)

Bu sözlerden de anlaşılmaktadır ki; büyük düşünür Eflâtun kişinin eğitimini vücut ve ruh olmak üzere birbiriyle bağlantılı iki alanda düşünmüş; vücut eğitimini "jimnastik", ruh eğitimini de "müzik" le simgelemiştir. Yöneten ve yönetilenleriyle bütün toplumun ruh sağlığını müzik eğitimine bağlamış, dolayısıyla müziği birey ve toplum eğitiminin temeli olarak almıştır.

"Aristote'da (M.Ö. 384-322) öğretim maddeleri içinde müziğe önemli bir yer vermişti. Şu sözler ona aittir: Duyguları sadık suretle ifade hususunda hiçbir şey ritm ve teganni kadar kuvvetli değildir. Madem ki bu, o kadar gerçek bir kuvvettir, şu halde müzik mutlaka çocukların terbiyesinde kullanılmalıdır. Yunan filozofları ise müzik kelimesine bu sanatın sınırlarını aşan bir manâ vermişlerdir. Socrate'a göre (M.Ö. 429-347); müzik, terbiyenin esaslı vasıtasıdır." (Anonim, 1958)

Tarihte buraya kadar adı geçen filozof ve eğitimcilerden başka adı alınmamış daha birçokları gibi pek çok devlet adamı da müziğin eği-

timdeki rolüne inanmışlar, ülkelerinde müziğin gelişmesine ve okullara girmesine katkıda bulunmuşlardır. Ülkemizde de Cumhuriyet dönemiyle birlikte Başöğretmen Atatürk'ün emir ve direktifleriyle Devlet Konservatuvarı ve Operası, Mûsikî Muallim Mektebi kurulmuş, müziğin eğitimdeki önemi de göz önüne alınarak Türk eğitim kurumlarına resmî ders olarak konulmuş ve yaygınlaştırılmıştır.

Bir toplumun gelişmiş ya da geri kalmış olmasıyla o toplumun eğitim sistemi ve bu sistemin işleyişi arasında muhakkak ki kuvvetli bir bağ vardır. Nitelikli insanların yetişmesi, kişilerin yetenekleri ve ilgileri doğrultusunda almış oldukları iyi bir eğitime bağlıdır. Böyle bireylerden oluşan bir toplum da muhakkak ki daha sağlıklı ve mutlu olacaktır. Çünkü kişiye verilen her eğitim, o kişinin ailesinden başlayıp bütün toplumu etkiler. Başından sonuna kadar insan hayatı içinde önemli bir yer tutan müziğin eğitimi de hiç kuşkusuz çok önemli ve gereklidir. Bu alanda da kişinin davranışlarını değiştirerek arzu edilen hedefe, ancak belli prensipler ve ilkeler doğrultusunda verilen bir eğitimle — daha çabuk ve kalıcı olarak— ulaşılabilir. Eğitim, bireyleri dolayısıyla da toplumları biçimlendirme, yönlendirme, geliştirme ve değiştirmede etkili bir süreç olduğuna göre; müzik eğitiminin amacı da; bu eğitim süreci içinde kişilerin ve toplumların yaratma duygularını ve beğenilerini geliştirmek, onlara müziksel bir doyum sağlamak, kısaca müzik kültürlerini geliştirirken kişiliklerini de olumlu yönde etkilemektir.

Müziğin bir eğitim aracı olarak kullanılması dünyada ve Türkiye'de hızla yaygınlaşmakta ve bu alanda çok önemli değişme ve gelişmeler gözlenmektedir. Ancak gelişmekte olan ülkemizde müzik alanında pek çok sorun bulunmaktadır. Bunların en önemlilerinden biri olan ve kısa zamanda çözüme kavuşturulması gerekeni, geniş halk kitlelerinin müzik eğitimidir. Bunun da ancak, ilkokuldan yüksek öğrenime kadar yürütülecek sistemli ve tutarlı bir müzik eğitimiyle sağlanacağı açıktır.

İşte bu alanda birçok sorunun bulunması ve müzik eğitime yeterince önem verilip, özen gösterilmemesi ve böyle bir konuda fazla araştırma yapılmamış olması bu çalışmayı yapmamızda en büyük etken olmuştur. O nedenle bu araştırma ile müzik eğitiminin nasıl olması gerektiği, önemi, öğeleri, etkileri gibi konular incelenmiştir. Bu bağlamda da her birimdeki müzik eğitim-öğretiminden ziyade temel eğitimin bir kolu olan ortaöğretim düzeyinde gerçekleşen müzik eğitimi ele alınmıştır.* Bu yapılırken de şimdiki ve daha sonra gelecek müzik eğitimcilerine faydalı olacak bir kaynak sunmak amaçlanmıştır. Çünkü doğru ve bilinçli olarak yapılan müzik eğitiminin, çocuklarımızın kişilik oluşumuna ne derece etkili olduğu biz müzik eğitimcileri tarafından bilinmektedir. İşte bu çalışma; eğitim müziği ilke ve amaçları ışığında doğru ve sistemli müzik eğitime yardımcı olmayı amaçlamıştır.

Araştırmanın tüm müzik eğitimcilerine ve müzik eğitiminin gerekliliğine inanan herkese faydalı olması dileğiyle.

(*) Çünkü şu an ülkemizde müzik dersi dahilinde, bu eğitim ve öğretimin en fazla yapıldığı kurumlar ortaokul ve dengi okullardır. Bunun başlıca nedeni ise; ilkokulda branş öğretmenlerinin bulunmaması, liselerde ise bu dersin seçmeli oluşu ve hiçbir zorunluluk getirilmemesidir.

BÖLÜM I

MÜZİK VE MÜZİK EĞİTİMİ

1. 1. Müzik

İnsanoğlu duygu ve düşüncelerini türlü yollarla dışa vurmuştur. Bu yollardan en eski ve etkili olanı müziktir. İnsanlık tarihine baktığımızda, müziğin çok büyük ve önemli bir yeri olduğunu görürüz.

Çinli büyük düşünür Konfüçyüs'e göre: "Bir toplumun müziği bozuldu mu o toplumda pekçok şey de bozulmuş demektir. Müzik, sahiplerinin karakter ve duygularını yansıtır. İyi müzik insanlara sükûnet verir onları iyi yürekli yapar, insanlar arasında dostluk, birlik kurar." (Dinçer, 1988)

A. Saygun'a göre müzik; "Sözcüklerle anlatılması olanaksız duygu ve coşkuları sezdirecek, duyuracak biçimde düzenlenmiş sesler aracılığıyla başka gruplara anlatma sanatıdır". (Uçan, 1983)

Bir eğitimci ve müzik adamı olan Kemal İlerici ise müziği şöyle tanımlıyor: "İnsan duygularını ve olayları bir amaç için ve bir düşünce çerçevesi içinde anlatan bir güzel sanattır." (Bozkurt, 1987)

Ulu Önderimiz, Başöğretmen Atatürk ise, müzik hakkındaki görüşlerini ve insan hayatındaki yerini şu sözleriyle ifade ediyor: "...Hayat mûsikîdir. Mûsikî ile alâkası olmayan mahlûkat insan değildir... Mûsikîsiz hayat zaten mevcut değildir."(Ergan, 1992) Bu sözlerle O'nun müziksiz bir hayatı tasavvur dahi edemediğini görüyoruz.

Bu sözlerden de anlaşıldığı gibi müzik, insan yaşamında oldukça önemli bir yer işgal etmektedir: Doğumundan ölümüne müzikten etkilenmeyen insan yoktur. O, acılarımızı, kederlerimizi olduğu kadar, sevinçlerimizi mutluluklarımızı da ifade eder. Müzik, insan ruhunda ya-

rattığı çeşitli etkilerle (huzur, neşe, düşünce, hüznün, aşk, hiddet, isyan, çılgınlık, dinamizm gibi) kişinin davranış ve tepkilerini çeşitli yönlerde etkiler. Çünkü müzik, insan yaşamının her evresinde yer alan ve onsuz olunamayan bir olgudur. Kişinin müzikle olan ilişkisi; doğum öncesi - dolaylı olarak-ana karnında başlar, daha sonra (doğumdan sonra) direkt bir ilişki içinde gittikçe çeşitlenip zenginleşerek ve güçlenerek insan yaşamı boyunca sürer gider. İnsanın müzikle tanışmasını ve hayatındaki yerini kısaca özetlemek gerekirse;

Birey olarak insan, doğumundan önce ses ve müzikle örülü bir ortamda yaşayan anne karnında oluşurken anne yoluyla müzikten dolaylıca etkilenir; doğumdan sonraki bebeklik döneminde ninni vb. müziklerle uyur, erken çocukluk yıllarında saymaca, tekerlemece ve müzikli oyunlarla oynar, geç çocukluk ve gençlik yıllarında çeşitli müziklerle daha yoğun ve zengin ilişkiler içine girer; yetişkinlik yıllarında çok çeşitli, çok yönlü ve kapsamlı bir müzik ortamı içinde yaşar, yaşlılık yıllarında da müzikle olan yoğun, kapsamlı ve derin ilişkilerini sürdürür. Demek ki, doğum öncesindeki oluşma sürecinde başlayan insan-müzik ilişkisi, doğumdan sonraki büyüme, gelişme, ergenleşme, olgunlaşma ve kendini gerçekleştirme süreçlerinde gittikçe çeşitlenir, zenginleşir ve derinleşir. Bu çeşitlenme, zenginleşme ve derinleşme, kuşkusuz, bireyin içinde yaşadığı doğal, toplumsal ve kültürel çevredeki müziksel koşul ve olanaklarla; bireyin bu koşul ve olanaklarla etkileşimini sağlamaya yönelik önlemlerle, bireyin alınan önlem ve sağlanan ortam içinde çevresindeki müziksel öğelerle etkileşme gücüyle ve nihayet, bireyin içine yaşadığı çevrenin genişliğiyle sınırlıdır. (Uçan, 1983)

"Müzik sanatı, kültürün temel öğelerinden biridir, ulusal kültürün oluşmasında ve zenginleşmesinde önemli bir yeri vardır. Evrensel yönü nedeniyle de uygarlığın temel boyutlarından biri sayılmaktadır. Günümüze gelinceye değin müziğin değişik tanımları yapılagelmiştir. Bun-

lardan biri, 'Müzik; duygu, düşünce, tasarım ve izlenimleri belirli bir güzellik anlayışına göre düzenlenmiş seslerle anlatan bir bütündür' şeklinde yapılagelen tanımdır. Müzik dil gibi, plastik ve fonetik sanatlar gibi anlatım aracıdır. Müziğin işlevi insanın özünde var olan estetik duyarlılığı ön plana çıkarmak ve onu sürekli ve sağlıklı kılmaktır. Müzik eğitiminin amacı ise insandaki bu ilgi ve duyarlılığı geliştirmek ve eğitmektir..." (Çevik, 1990)

Müziği çocuk ve gençlerimizin hayatlarının doğal bir parçası olacak kadar sevdirmek ve benimsetmek, yaşantılarına katmak, onlar için ihtiyaç ve zevk haline getirmek gerekir. Çünkü;

Müzik insanı psikolojik ve fizyolojik olarak etkiler. Müziğin insanı kavrayabilmesi, etkileyebilmesi kişinin estetik düzeyiyle orantılıdır. Kişi, yaşantısına uygulayabildiği, özlem ve gereksinimlerini karşılayan, bunların yansıtan nitelikteki müzikleri algılar ve kullanır. Bu da insanla müzik arasında kurulan bir bağ olduğunu göstermektedir. Bu bağın toplum yapımız ve "Millî Politikamız" ışığında istenilen düzeyde oluşturulması ise çocuğa ve gençliğe uygun, tutarlı ve kullanılabilirliği olan müzikler, çağdaş, gerçek ve ilerlemeye açık bir eğitim sistemiyle mümkün olabilir. (Dinçer, 1988)

İnsanın kişilik yapısının oluşmasında ve gelişmesinde doğumundan ölümüne kadar müziğin etkisini düşünürsek burada kişi ve kurumlara düşen görev; üretimde, icrada, yayında, eğitimde ve öğretimde dikkatli, seviyeli, şuurlu olabilmek ve sanatı asla ihmal etmemek olmalıdır.

1.2. Müzik Eğitimi

Müzik eğitiminin ne olduğunu, öğelerini, kişiye kazandırdıklarını, hangi çerçevede uygulaması gerektiğini anlayabilmek için önce "**eğitim**

nedir?" ona değinelim: Bu kavramı tek bir cümle, ya da tanımla tam olarak belirlemek mümkün olmasa da, eğitimi şu şekillerde tanımlamak mümkündür.

"Eğitim; önceden belirlenmiş amaçlara göre insanların davranışlarında, belli gelişmeler sağlamaya yarayan plânlı etkilerdir.

Eğitim; bireyi duyuş, düşünüş ve tavır yönünden değıştirme sürecidir.

Eğitim; bireyin davranışlarında, kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak istenilen değışikliği meydana getirme sürecidir." (Sezgen ve ark. 1986)

Bu tanımlardan yola çıkarak "müzik eğitimi"ni başka bir deyişle "eğitim müziği" ni şu şekillerde tanımlamak mümkündür:

Müzik eğitimi; bireye, kendi yaşantıları yoluyla amaçlı olarak müziksel davranışlar kazandırma ya da bireyin müziksel davranışlarını kendi yaşantıları yoluyla amaçlı olarak değıştirme sürecidir. (Uçan, 1990 b)

Müzik eğitimi, en genel çizgileriyle, toplumdaki düşünce ve beğeni düzeyini, müzik sanatından yararlanarak yükseltmek, ya da bu sanatı özel yetenekli kişilere, belli bir zaman parçası içinde meslek olarak kazandırmak için yapılan kavramsal ve uygulamalı çalışmaların bütünü olarak tanımlanabilir. (Kütahyalı, 1984)

"Eğitim müziği, Türkiye'de ortaöğretim düzeyinde ele alınarak tanımlanırsa, "geleneksel ve çağdaş, teksesli ve çoksesli, yerel, ulusal ve evrensel nitelikli müziklerimizden, ortaöğretim müzik öğretimi programlarının amaçları doğrultusunda öğrenciye kazandırılmasında ve geliştirilmesinde eğitim-öğretim malzemesi olarak kullanılmak üzere amaçlara, öğrencilere, belli eğitim-öğretim ilkelerine ve belli estetik ölçütlere uygun olarak seçilen örneklerden oluşan bir dağarcıktır..." (Uçan, 1990 b)

Buradan da görülmektedir ki, müziğin bireysel, toplumsal, kültürel, ekonomik... vb. fonksiyonları yanısıra, insan hayatındaki yeri ve önemi ona bir fonksiyon daha kazandırmıştır ki, o da müziğin eğitimsel fonksiyonudur. Yukarıda sayılan bu fonksiyonların daha etkili ve verimli olabilmesi dolayısıyla insanın doğru şekilde yönlendirilip, biçimlendirilmesi "eğitim" adı altında bir takım prensip ve yollardan geçer. Bu da bize -müziği okul müziği, eğitim müziği olarak ele aldığımızda- genel, sanatsal müzik kavramından ayrı niteliklerinin bulunduğunu gösterir.

"İnsan üzerinde fizyolojik ve psikolojik etkileri olduğuna, bu etkilerle insanın iç-oluşumunu biçimlediğine ve davranışlarında bu yolla değişiklik yaratabildiğine göre müzik, (sadece bir lüks, bir eğlence aracı olarak değerlendirilmekten öte) bizim gibi çağdaş gelişiminin gerisinde kalmış ülkelerde toplumun iyiye, ileriye yönelmesinde, davranışlarda değişiklik yaratma, gücüyle etken bir yardımcı öge olabilir... Müziğin toplumsal ve kültürel önemi ile etkileme işlevi de ancak eğitsel müzik öğretimiyle okulda yönlendirilebilir. Okulda edinilen değerler gitgide ailede ve toplumda da yaşanılır olmaya başlar. Bu müzik için de doğrudur. Öğrenciye okulda kazandırılan müzikler, müzik anlayışı ve beğenisi, gitgide ailede ve toplumda da yerleşecek , bütün toplumun insanlarınca yaşanılır olacaktır. Bu bakımdan, eğitsel müzik öğretimi (müzik eğitimi) bir toplumun müzik geleceğinin temeli denilebilir..." (Sun, 1969a)

Zamanın değişmesiyle birlikte, insanların yaşam biçimleri ve bu oranda da müzik beğenileri değişmekte, çeşitlenmektedir. Bu değişim bir takım müzik sorunlarını da beraberinde getirmektedir. (Örn; halkın çoğunun kalitesiz müzikleri dinleyip benimsemesi, müzik kültürünün yetersizliği, çeşitli konser ve faaliyetlere ilginin sınırlı olması.. v.b. gibi) Bütün bunlar müzik eğitim ve öğretiminin ne derece önemli ve gerekli olduğunu açıkça göstermektedir. Bu da başta örgün eğitimle (okullarda belli sistem ve programlarla yürütülmeye çalışılan eğitim), ardından da

yaygın eğitim dediğimiz —bu görev bazı kişi ve kuruluşlarca yapılmaya çalışılmakta— eğitimle, insanlarımızı yönlendirip, müzik beğenilerini geliştirmekle olacaktır. Şu gerçeği gözardı etmemek gerekir; burada sağlanacak başarı daha çok örgün eğitimde katedilen yola bağlıdır. Örneğin; okul yıllarında okulun sağladığı düzenli bir ortamda müzik yapma zevkini tadmamış, bir çalgı topluluğunda çalma hazzını duymamış, müzik dinleme alışkanlığı kazanmamış, kendinde bulunan yeteneklerin farkına varıp bunu geliştirememiş bir kişiden okulu bitirdikten sonra pek fazla şey beklenmesi mümkün değildir.

Şu da unutulmamalıdır ki; müzik eğitimi sadece problemlerin ya da bir takım olumsuzlukların bulunduğu zaman uygulanması gereken bir olay değildir. Nasıl insanın yaşaması için suya, havaya ihtiyacı varsa, toplumların her yönden sağlıklı gelişebilmeleri için birtakım faktörlerin yanında müzik eğitiminin de çok önemli bir yeri vardır. Aynı zamanda bir ihtiyaç olan müzik eğitimi ilerde oluşabilecek birtakım yanlış davranış veya alışkanlıkların engellenmesinde ya da bireyi dolayısıyla toplumları doğruya ve güzele yönlendirmede gerekli bir olgudur.

Görülmektedir ki; müzik eğitimi sadece şarkı söylemek, çalgı çalmak veya bu alandaki kuramsal bilgilerin bir kısmının öğretilmesi ile sınırlı değildir. Bu eğitimin bireye kültürel ve sosyal boyutlar yanında müzikte hedeflenen davranış değişiklikleri kazandırması da büyük önem taşır.

Bütün bunlardan yola çıkarak, müzik eğitiminin amaçlarını kesin çizgilerle belirlemek gerekirse; Anayasada ve Millî Eğitim Temel Kanununda esasları çizilen eğitim alanı içerisinde müzik eğitimine ilişkin kuralları ve ulaşılması istenen hedefi bir programla belirleyen Millî Eğitim Bakanlığı "*müzik eğitimi amaçları*" nı şöyle ortaya koymuştur:

Öğrencide müzik sevgisi ve yeteneğini geliştirmek, onları sanat

anlayışına ulaştırmak. Her öğrenciyi, ilgi ve yeteneğine göre şarkı söylemeye, bir müzik aleti çalmaya, müzik eserlerini dinlemeye ve müzik yapmaya isteklendirmek ve de onlarda müzik duygu ve düşüncesini kazandırıp geliştirmek, öğrencinin müzik bilgi ve becerilerini elde etmesine yardımcı olmak. Müzik çalışmaları yoluyla öğrencilerin Atatürk İnkılâplarına ve Türk milliyetçiliğine bağlı, Türk Milletinin, millî, ahlakî, insanî, manevî ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren, ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan yurttaşlar olarak yetişmelerine ve millî birliğin gelişmesine yardım etmek. Evrensel müzik çalışmaları yanında Türk Halk Müziği, Türk Sanat Müziği ve Modern Türk Müziği'nin tanıtılmasını, sevdirmesini ve geliştirilmesini sağlamak ve müzik aracılığı ile milletler ailesi içinde yakınlık ve dostluk duygularını pekiştirmek okul müzik eğitiminin esas ve temel ilkeleridir. (Sezginer, 1990)

Müzik eğitiminin amaçlarından biri de; hiç bir sanatsal değeri bulunmayan dolayısıyla da çocuğa ve topluma hiç yarar sağlamayan, çeşitli müzik türlerinden toplumu eğitim yoluyla kurtarmaktır. Aksi takdirde birey, müziksel çevresini biçimlendirip, oluştururken bir takım olumsuzlukların etkisinde kalması muhtemeldir.

Kısaca müzik eğitiminde amaç; bir eğitim süreci içinde kişilerin ve toplumların yaratma duygularını geliştirmek, onlara müziksel bir doyum sağlamak ve onların beğenileriyle birlikte kişiliklerini geliştirmek olmalıdır.

1.2.1. Müzik eğitiminin kişiye kazandırdıkları

Müziğin insan yaşamındaki yeri ve önemi büyüktür. Ve bireyin kişiliğinin oluşmasında etkili bir öğedir. Bu etki de müziğin birtakım işlevleriyle gerçekleşir. Bu etkileşimin olumlu yönde ve daha çabuk sağ-

lanması da ancak müzik eğitimiyle mümkün olacaktır.

Müziğin insan yaşamındaki işlevleri çeşitlidir. Bu işlevler bireysel, toplumsal, kültürel, ekonomik ve eğitimsel nitelikler taşır. Bunlar da kişiyi doğrudan ya da dolaylı olarak etkiler. Bu işlevlerin niteliklerini kısaca belirtelim:

— "Müziğin *bireysel* (biyosişik) işlevi; bireyin dengeli ve doyumlu, sağlıklı ve başarılı, duyarlı ve mutlu olması için davranışları veya davranışsal yapıları üzerinde belirli izler bırakan müziksel - estetik/artistik etkime ve tepkime biçimlerini kapsar.

— Müziğin *toplumsal* işlevi; bireyler, birey ile toplum, toplumsal kesimler ve toplumlar arasında anlaşma, dayanışma, kaynaşma, paylaşma, işbirliği yapma, birleşme ve bütünleşme sağlanmasında müziğin oynadığı rolleri kapsar.

— Müziğin *kültürel* işlevi; bireysel ve toplumsal kültürü artırıcı, kültürel özellikleri taşıyıcı ve kuşaktan kuşağa aktarıcı, kültürler arası ilişkileri güçlendirip, pekiştirici, çeşitlendirip, zenginleştirici ve kültürel kimlik sağlayıcı müziksel birikim ve etkinlikleri sağlar.

— Müziğin *ekonomik* işlevi; müzik alanında sanatsal karakter korunmakla birlikte, gittikçe belirginleşen arz ve talep ilişkilerinin ağır bastığı, ön plana çıktığı çalışma ve düzenlemeleri kapsar.

— Müziğin *eğitimsel* işlevi; müziğin bireysel, toplumsal, kültürel ve ekonomik işlevlerinin düzenli, sağlıklı, etkili, verimli ve yararlı bir biçimde gerçekleşmesini sağlayıcı müziksel öğrenme-öğretme etkinliklerini ve bunlara ilişkin düzenlemeleri kapsar." (Uçan, 1990 a)

Müziğin, toplumsal işleviyle; bireyler arasındaki dayanışmayı artırdığı, estetik işleviyle; bireylerdeki beğeni düzeyini yükselttiğini ve akılcı işleviyle; kişiyi çok yönlü düşünmeye götürdüğü sanatçılar ve biz müzik eğitimcileri tarafından bilinmektedir. Yukardaki açıklamalardan

da anlaşıldığı üzere bireylerin bir anlamda da toplumun birtakım özellikler kazandığı açıktır. Müzikle uğraşan ve/veya müzik eğitimi alan kişi;

— Müziğin insan ruhundaki güzellikleri, incelikleri ortaya çıkarması gerçeğiyle beraber çevresindeki insanlara ve olaylara karşı daha hassas ve ilımlı bakar.

— Müzik yaparak sevmeyi, dinleme alışkanlığıyla; kendine ve başkalarına karşı saygılı olmayı ve metodlu çalışmayı öğrenir.

— Ders esnasında ya da ders dışı çalışmalarla toplu iş yapma alışkanlığı kazanır.

— Yaptığı iş ne olursa olsun, iyiyi, güzeli, doğruyu arama ve yapma alışkanlığı kazanarak, ülke üretimine ve müzik eğitimine katkısı sağlanmış olur.

— Birey müzik yaptığı sürece üreticidir. Ortaya güzel birşeyler çıkarmanın hazzını yaşar. Bu da insana huzur verir.

Bütün bunların dışında, müzik eğitimi;

— 'Kişinin dilini eğitir': Müzik eğitimi yoluyla (şarkı söyleyerek ve nefesini doğru kullanarak) anadilin güzel ve doğru konuşulması sağlanır. Bir anlamda da ortaya müzikleme ve tonlama çıkmış olur.

— 'M. E. kişinin kulağını - işitmesini eğitir': Kişi çevresindeki sesleri duyabilmesi için, bu seslerin işitme organımızdan geçtikten sonra beyindeki işitme merkezinde sınıflandırılıp, değerlendirilmesi gerekir. Duymanın - işitmenin eğitilmesi ile bir anlamda da beyindeki işitme merkezinin daha kolay ve çabuk ayırdedip algılaması sağlanmış olur. Kısaca, müzik eğitimiyle bilinçli işitme sağlanmış olur.

— 'M. E. kişinin sesini eğitir': İnsanın en önemli iletişim kurma aracı sesdir. Sesin eğitimi hem konuşma yönünden hem de şarkı söylemede gerekli ve çok önemli bir unsurdur. Ses eğitimi, insanın sesini doğru, etkili ve uzun süreli kullanmasını sağlar.

— 'M.E. kişinin algılama ve beğeni düzeyini geliştirir/ eğitir': Bu eğitim süresince kişi, sadece belli bir türe koşullanmak yerine çok yönlü bir bakış açısı ile değerlendirmeyi, eleştirmeyi, nitelikli müziği diğerlerinden ayırdedebilmeyi ve bu doğrultuda ürünler ortaya çıkarmayı öğrenir.

— Müzik eğitimi ve etkinlikleri, bireyin çevresi ile etkileşimini yoğunlaştırır, sosyal ve eğitsel amaçlı bu ilişkilerin daha sağlıklı ve düzenli olmasını sağlar.

— Ayrıca M.E. gören veya müzikle ilgilenen çocukların anlatım güçlerinin geliştiği, yaratma yeteneklerinin kendi kapasitelerine göre üst düzeye çıktığı, işbirliği yapma alışkanlığı ve sorumluluk duygusu kazandıkları görülmektedir.

Müzik Eğitiminin bireyin kişiliğine ne gibi katkıları olduğunu toparlayacak olursak; kendine güvenli, otoriteye saygılı ama aynı zamanda bağımsız düşünebilen, üretken, yaratıcı, yeniliklere ve çağdaş gelişmelere açık, insancıl, hoşgörülü, tutarlı bir kişilik geliştirmesi sağlar. Bunlar müziği de içine alan güzel sanatların kişiye kazandırdığı pek çok özellikten yalnızca birkaçıdır.

Müzik eğitiminin bu sihirli gücünden faydalanmak, onu daha etkili hale getirebilmek dolayısıyla çocuklarımızın olumlu bir gelişme gösterebilmeleri için; müzik öğretimi çağdaş yöntem ve tekniklerle yapılmalıdır. Eğitim-öğretim faaliyetleri örgün eğitim içinde kesintiye uğramadan sağlıklı ve çağdaş program ve ortamlarda yürütülmelidir. Çünkü müzik eğitimi, bireylerin giderek de toplumların daha sağlıklı, üretken, çalışkan, dürüst, uyumlu ve çağdaş olabilmeleri için bir düşünce ve davranış eğitimidir. Bu eğitim yoluyla kişiye kazandırılacak olan her boyut bireyi dolayısıyla da toplumları maddi ve manevi olarak besler, biçimlendirir ve yüceltir. Maddi ve manevi olarak sağlam, yetişmiş bireylerden de sağlam yapılı toplumlar oluşur.

1.2.2. Okul müzik eğitiminin tarihsel gelişimi

"Yurdumuzda müzik dersleri ilk kez 1870 yılında programlı bir biçimde İstanbul Muallim Mektebinde (Öğretmen Okulu) başlatılmış, bundan 44 yıl sonra 1914 yılında da İdadilere (lise) "gına" adıyla konulmuştur. 1924 yılına kadar oldukça dar bir çerçevede sürdürülen müzik eğitimi yurt çapında yaygınlaştırılmamış, Batı Müziği kurallarının, çalgılarının ve müziklerinin öğretilmesinden öteye gidilememiştir. Bu dönemde Mehmet Zati Arca, Musa Süreyya ve Leyla Saz gibi müzik eğitimcisi ve besteciler tarafından, bazıları günümüze kadar ulaşabilen şarkılar ve marşlar bestelenmiştir.

Cumhuriyetin kuruluşunda sonra, 1924 yılında O. Zeki Üngör'ün büyük çabaları sonucu Ankara'da Mûsiki Muallim Mektebi açılmıştır. Bu dönemde diğer alanlarda yapılan atılımlara paralel olarak müzikte de yenilikler getirilmesi bizzat Mustafa Kemal'in üzerinde durduğu bir konu olmuştur. İlk yapılan iş, bazı yetenekli gençlerin Avrupa'ya gönderilerek 'Çağdaş Müzik' alanında yetişmelerini sağlamak olmuştur. Bu birikimlerle yurda dönen ve "Türk Beşleri" adıyla anılan C. Reşit Rey, U. Cemal Erkin, H. Ferit Alnar, A. Adnan Saygun ve N. Kâzım Akses, yurdumuzda "Çağdaş Türk Müziği"nin yaratılmasında öncü olmuşlardır. Bu besteciler, Batı müziği kurallarıyla besteledikleri tükülerle "Türk Okul Müziği" dağarcığını da oluşturmaya başlamışlardır.

Bu dönemde, okul müzik eğitimi müfredat programları ve ders kitapları, Batı Müziği kurallarının öğretilmesini amaçlayan bilgileri, bu kurallara göre bestelenmiş okul şarkılarını, türkçe söz yazılarak aktarılan yabancı ülke şarkılarını ve yine Batı Müziği kurallarıyla çokseslendirilmiş az sayıdaki halk türküsünü kapsamaktaydı. Müzik eğitimine yaptıkları katkıda bulunmayı amaçlayan birçok müzikçimiz, müzik kitaplarına belli sayıda halk müziği örneklerinin konulmasıyla ulusal müzik sorununun çözüleceği inancındaydılar. Mûsikî Muallim Mektebi

(1936 yılından sonra Gazi Eğitim Enstitüsü Müzik Bölümü), Öğretmen Okulları, Köy Enstitüleri, liseler, ortaokullar ve ilkokullarda 1950 yılına kadar bu anlayışla sürdürülen müzik eğitimine, yazdıkları müzik kitapları aktarma ve öykünme (Batı Müziği kurallarıyla bestelenmiş) şarkılarla yön vermiş olan belli başlı müzikçiler; Musa Süreyya, Ahmet Muhtar Ataman, O. Zeki Üngör, Veli Kanık, Mehmet Hulusi Öktem, Halil Bedii Yönetken, M. Sadi Egemen, F. Hilmi Atrek, Fuat Koray, Halit Ozan, Nihat Bilgen, Bedri Akalın, Vedia İyison ve bugün Türk Beşleri adıyla bilinen bestecilerimizdir.

1950 yılından sonra okul müzik eğitimine yeni görüşler getirilerek, halk müziğinin okul müzik eğitimine temel olarak alınması konusunda girişimler başlatılmıştır.

Son on beş yılda okul müzik eğitimine yarattıkları şarkılar, çocuk müzikleri ve yazdıkları müzik kitaplarıyla önemli katkılarda bulunan; Muammer Sun, Yalçın Tura, Cenan Akın, Saip Egüz, Erdoğan Okyay ve Sadettin Ünal, Hikmet Ekim, Salih Aydoğan ve Mahir Dinçer adlı eğitim müziği bağdara izlemiş ve okul müziği dağarına çok sayıda yapıt kazandırılmıştır."(Say, 1985)

1.2.3. Müzik eğitimi - öğretimi yapan kurumlar

Uçan'a (1990 a) göre; " aslında müzik eğitimi bir bütün olmakla birlikte, çeşitli kollara ve dallara ayrılır. Ancak dalı düzeyi, süresi, içeriği, yöntemi ve gereci ne olursa olsun, müzik eğitimi, temelde; genel, özengen ve mesleki olmak üzere üç ana amaca yönelik olarak düzenlenip, gerçekleşir. Ve daha çok yönelik olduğu amaca göre bir nitelik kazanır.

Genel Müzik Eğitimi; İş-meslek, yaş, okul, bölüm, kol-dal ve program ayrımı gözetmeksizin, her düzeyde, her aşamada, herkese yönelik olup, sağlıklı ve dengeli bir insana yaşam için gerekli asgari ortak-genel müzik kültürünü kazandırmayı amaçlar."

Genel müzik eğitimi müziğe ilgisi-isteği ve yatkınlığı yeteneği ne olursa olsun herkese zorunludur ya da zorunlu olması gerekir... Genel müzik eğitimi, özengen (amatör) ve mesleksel müzik eğitimlerinin temeli ve tabanıdır. Ve bu yönüyle bireyi bir bakıma onlara hazırlayıcı konumdadır. Genel, özengen ve mesleksel eğitimi arasında az çok bir sıralılık ve aşamalılık, ortak sınır bölgeleri ve kesişim alanları ve böylece belirli bir iççelik, kaynaşıklık ve binişiklik vardır. (Uçan, 1993) (Araştırma konumuzun özü olan ortaöğretimdeki müzik eğitimi, bu tür eğitime girmektedir.)

Bu eğitimi yapan kurumlar ise; "... daha çok, anaokulları/ana-sınıfları ile ilkokul ve ortaokullarda, öğretmen liselerinin belli kolları ile kız meslek liselerinin çocuk gelişimi bölümleri, genel liseler ile imam hatip liseleri ve üniversitelerdir..." (Uçan, 1990 b)

Amatör müzik eğitimi; Müziğe ya da müziğin belli bir dalına amatörce ilgi duyan, parasal bir kazanç göstermeden, yalnızca zevk için öğrenmek isteyenlere yönelik bir eğitimidir. İstekli ve az çok yatkın olan kimselere etkin bir müziksel kalıtım, zevk ve doyum sağlamaya ve bunu yaşam içinde olabildiğince sürdürüp geliştirmek için müziksel davranışlar kazandırmayı amaçlar.

Bu eğitim-öğretimi yapan kurumlar ise; "... daha çok üniversiteler, belli ortaöğretim kurumları olmak üzere ... belli kamu kuruluşları, belli özel kuruluşlar, belli dernekler, müzik dersaneleri ve belli müzik kursları ile belli seslendirme grupları ve çalışma kümeleridir..." (Uçan, 1990, b)

Mesleksel müzik eğitimi ise; müziğin bütününe ya da belli bir dalını, o bütün ya da dal ile ilgili bir işi, meslek ya da uzmanlık alanı olarak seçen, seçme olanağı bulunan kişilere yönelik olup, istenilen düzeyde yetenekli olmak koşuluyla türün, mesleğin ya da uzmanlığın gerektirdiği

müziksel davranışları ve birikimi kazandırmayı amaçlar.

Mesleksel (profesyonel) müzik eğitim-öğretimi veren kurumlar şunlardır; "... Üniversitelerin sosyal ve fen bilimleri enstitüleri, Devlet Konservatuvarları, eğitim fakülteleri müzik eğt. bölümleri, Dokuz Eylül Üniv. Güzel Sanatlar Fakültesi Müzikbilimleri Bölümü, Devlet Orkestra-Koro-Opera ve Baleleri ile Belediye Konservatuvarları ve seslendirme takımları, TRT'nin belli seslendirme takımları, kısmen eğitim fakülteleri, eğitim yüksekokulları ile belli üniversitelerin çocuk gelişimi ve eğitimi bölümleri, kısmen kız meslek liselerinin çocuk gelişimi bölümleri ile öğretmen liselerinin müzik kolları, Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri ve İmam-Hatip Liselerinde yapılmakta, Askeri Mızıkça Astsubay Sınıf Hazırlama Okulu ile Türk Silahlı Kuvvetleri'nin belli askerî bando ve mızıkça takımlarında gerçekleştirilmektedir. Ayrıca, yurt dışına müzik öğrenimine gönderme yolu da sürekli işletilmektedir." (Uçan, 1990 b)

Ancak şu unutulmamalıdır ki; verilecek olan bu eğitim hangi boyutta gerçekleşirse - gerçekleşsin, muhakkak, plânlı, düzenli ve ilkeli olmayı gerektirir.

1.2.4. Batılı ülkelerdeki müzik eğitim-öğretimi

Konumuz okul müziği olduğuna göre, bu yolda Batı'nın ulaştığı aşama, hiç şüphesiz bizden oldukça farklı durumdadır. Ama bu farklılığı doğuran etkenler; bizim kabiliyetsizliğimiz, evrensel müzik anlayışımızdaki kavramsızlığımız olmasından daha çok; tutum ve inanışlardaki ayrıcalıklar, maddi yetersizlik, öğretmen yetiştirmedeki zaafımız, hala skolastik düşünce ve dürtünün zaman zaman kendini hissettirmesi, bu duygudan kendimizi kurtaramamış olmamız, öğretmen noksanlığımız ve onların yetiştirilmesindeki yöntem farklılıkları, uyumsuz zıt görüş ayrılıkları, inanılır doyurucu bir Millî Eğitim ve felsefesinin ne olduğu,

nasıl olabileceği noktasındaki mütereddit tutumumuz, çalışmalarımızı engelleyici faktörler dizisi olarak karşımıza çıkmaktadır (Günsel, 1985).

Peki bu farklılığı değerlendirmek gerekirse, acaba neler buna etkendir? Öncelikle şunu belirtelim ki; ülke, kültür, ırk, din, dil gibi kavramlarla sınırlanmayan insanın içinde olan duygu, beceri, yorum gibi özellikler kesinlikle bu ayrıcalığın sebeplerinden olamaz.

O halde bu farklılığı doğuran nedenler nelerdir: Öncelikle, öğretmen noksanlığı, materyal sıkıntısı gibi sorunlarının olmaması, hemen hemen bütün okullarda tam kadrolu okul orkestraları ve bandolarının bulunması, kolej gibi okullarda ayrıca müzik şeflerinin, müdürlerinin olması, okullardaki repertuar ve diskotek bolluğu, bizim ülkemizde sadece üç devlet orkestrasının olduğu yıllarda Amerika'da bu sayının ikibinlere ulaştığı ... vb. gibi sebepler görülmektedir.

Sonuç olarak; bu ülkelerdeki başarının en büyük sebebi hedefin iyi kavranmış olup, aynı noktada toplanmasıdır.

Bir kısım müfredat programlarımızda da özenle belirtildiği üzere; müzik öğretim ve eğitimindeki amacın; "Toplumumuzun çağdaş uygarlık düzeyine ulaşabilmesinin; bilim ve teknik ile birlikte, güzel sanatlar yolu ile sağlanabileceği, ulusal ruhumuzun ancak çok sesli bir müzik anlayışı içinde kökeninden birşey yitirmeksizin gerekli gelişmeleri göstereceği gerçeğine dayanarak, müzik kültürünü ve yorum gücünü, formasyon oluşumunu yükseltmek, kültür ve müzikâl kuruluşları harekete geçirmek olduğu vurgulanmaktadır. (Günsel, 1985)

Buradan da anlaşılacağı üzere, güzel sanatlara verilen önem ve yapılması gerekenler Millî Eğitimin amaçlarında belirtilmiştir. Önemli olan bunların en doğru şekilde ve eksiksiz olarak uygulanmasıdır.

Müzik eğitiminde atılım yapmış bazı ülkelere kısaca örnekler verecek olursak;

"JAPONYA'da; çocuklar okul öncesi öğretim kurumlarından itibaren müziğin temel unsurlarını öğrenirken daha çok yaratıcılığına yöneltilmektedir. Bu çocuklar çalgı çalma ve şarkı söyleme becerilerini birlikte kazanmaktadırlar.

MACARİSTAN; Ünlü besteci ve eğitimci Zoltan Kodaly'ın oluşturduğu sistemin de büyük katkısıyla önemli atılımlar yapılan Macaristan'da 1983 yılı verilerine göre 1500 koro vardır. Değişik türdeki bu korolarla ilgili plânlama, çalışma ve etkinlikler kurulmuş bulunan bir merkezden yönlendirilmektedir. Yalnızca çocuk korolarında 75.000 çocuk müzik yapmaktadır. On milyonu biraz aşkın nüfusu olan bu ülkenin müzik potansiyeli hakkında bu sayı bize bir fikir vermektedir.

POLONYA'da; sanat eğitimi 19. yy da kurulmuş olan sanat okullarına kadar uzanan, oldukça uzun bir gelenek ve deneyime sahiptir. 1945'ten sonra gerek öğretim metodunda gerek müftedat programlarında günün koşullarının gerektirdiği çağdaş değişiklikler yapılmıştır. Profesyonel sanatçıların yanısıra amatör sanatçılara eğitim veren okullar oluşturulmuştur.

ALMANYA'da; okul öncesinden üniversiteye dek uzanan sistemli bir müzik eğitimi yapılmaktadır.

ARNAVUTLUK'da; her yıl "çocuk şarkları" , "çocuk koroları" ve 'hafif müzik şarkı yarışması' yapılmaktadır. Okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında müzik öğretmeni görev yapmaktadır. Besteciler sürekli olarak eser vermeye teşvik edilmektedir. Çeşitli festival, yarışma ve benzeri etkinliklerle bir yandan eski değerler bulunup ortaya çıkarılırken bir yandan da yazılan yeni eserlerle müzik dağarı zenginleştirilmektedir. Tüm bu etkinlikler ve uygulama birliği sonucu, ülkede ana dillerine uygun, güçlü ve tutarlı bir şarkı söyleme tekniği ve biçimi oluşmuştur. " (Dinçer, 1988)

BÖLÜM 2

MÜZİK EĞİTİMİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Müzik eğitimi de tıpkı eğitimin diğer dallarında olduğu gibi çeşitli faktörlerden oluşur ve bunlardan etkilenir. Eğitimde arzulanan hedefe ulaşılmasında, istenilen düzeye erişilmesinde ve müzik eğitiminin geliştirilmesinde şu faktörler rol oynamaktadır:

- 1- İyi yetiştirilmiş kaliteli ve yeterli' müzik öğretmeni'
- 2- Eğitim-öğretim ortamı içinde bulunan 'öğrenciler'in müziğe ilgileri ve bu yöndeki davranış değişiklikleri.
- 3- Yeterli ve çok sayıda 'araç-gereç' (okul çalgıları - kitaplar)
- 4- 'Müfredat programı' (öğretim çizelgesi, belli bir kurala göre hazırlanan öğretimini amacını, ilkelerini, araçlarını, uygulama yöntemlerini gösteren çizelge.)
- 5- 'Ders dışı müzik çalışması' (korolar, çalgı toplulukları, konserler, müzik dinleme saatleri)
- 6- İhtiyaca cevap verecek derslik, 'çalışma yeri' (müzik dersanesi)

Müzik eğitim-öğretimini oluşturan, etkileyen bu temel ögeler arasında çeşitli yönlerden (gerçekleştirici, yönlendirici, kolaylaştırıcı, zenginleştirici, tamamlayıcı... vb.) ilişkiler vardır, olması da beklenir. Bu eğitim-öğretimin geliştirilmesi daha başarılı hale getirilmesi, müzik eğitimini etkileyen faktörler ve bunların kendi aralarındaki ilişkilerin geliştirilmesiyle mümkündür.

2.1. Öğretmen

Millî Eğitim Temel Kanunu'nda öğretmenlik mesleği; "Öğretmenlik, Devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine

alan özel bir ihtisas mesleği" olarak tanımlanmaktadır. Yasada, öğretmenlik mesleğine hazırlık, "genel kültür, özel alan eğitimi ve pedagojik formasyon ile sağlanır" denilmekte ve bunun için tüm öğretmenlerin yüksek öğrenim görmeleri koşulu getirilmektedir... (Süer, 1990)

Tanımdan da anlaşılacağı üzere, öğretmenlik mesleği, eğitimi etkileyen faktörlerin en başında yer almaktadır. Çünkü öğretmen; çocuğun toplumda özgürce gelişmesi yolunda duyan, düşünen, uygulayan, yaratan giderek gelişen, deneyimler kazanan bir birey olmasında rehberlik görevini en iyi gerçekleştirebilen kişidir.

Müzik öğretmeni ise; müzik eğitimi ve öğretimiyle öğrencilere kazandırılması ve onlarda gelişmesi beklenen davranışların neler olduğu, bunların ayrıntıları, hangi basamaklardan geçmesi gerektiğini, kısaca müzik eğitimi ve öğretiminin işleyiş ve sonuçlarını değerlendirecek kişidir.

Müzik sanatının öğretiminde başta teknik, ekonomik ve kültürel olmak üzere pek çok sorunla karşılaşmaktadır. İyi bir meslek eğitimi görmüş ve alanında iyi yetişmiş bir öğretmen bu sorunların çoğunun çözümlenmesinde başarılı olabilmektedir. Çünkü, bir toplumun müzik yaşamında en etkili öğelerden biri olan müzik eğitimcileri, ilk öğretimden hatta daha öncesinden başlayarak, bireylerin müzik sevgisi, ilgisi ve zevkini yönlendirmede önemli bir etkidir. İşte örgün müzik eğitiminin en temel ve etkin ögesi olan müzik eğitimcisi, öğrenciye belli alışkanlıklar kazandırmak ve davranışlarında olumlu yönde birtakım değişiklikler oluşturmakla yükümlüdür. Ve bütün bunların üstesinden gelebilmek için birtakım özelliklere sahip olmak zorundadır. Müziği bilmek veya müzikle uğraşmak öğretmenlik yapabilmek için yeterli özellikler değildir. Bu yüzden eğlendiriciliği yanında yaratıcılığı ve birtakım özellikleri ile çoğu zaman pek çok dersten daha etkili olabilen bir dersin öğreticisini eğitmek de bir o kadar itina isteyen önemli bir konudur.

Çünkü; "Müzik eğitimciliği nitelikleri, herhangi bir yerde, rastgele ortamlarda gelişigüzel etkileşimlerle değil; belli yerlerde belli ortamlarda, düzenli-planlı-yöntemli etkileşimlerle kazandırılabilir. Bu da kuşkusuz belli kurumlarda, belli nitelikleri olan elemanlarca yürütülen belli programlarla gerçekleştirilebilir." (Uçan, 1988 b)

2.1.1. Müzik öğretmeni yetiştiren yükseköğretim kurumları

Çağdaş anlamda müzik öğretmeni yetiştirme konusunda ilk ciddi çalışmalara, 1924'de Ankara'da -ortaöğretim düzeyinde- kurulan Mûsikî Muallim Mektebi ile başlanmıştır. Bu kurum 1936'da Devlet Konservatuarına dönüştürülmüştür. Müzik eğitimcisi yetiştirme işi 1937-1938 öğretim yılından itibaren Gazi Öğretmen Okulu ve Eğitim Enstitüsünde sürdürülmüştür. Ve bu kurum 1980'de Yüksek Öğretmen Okulu Müzik Bölümü, 1982'den itibaren de Gazi Üniv. Eğitim Fak. Müzik Eğt. Bölümü olarak halen görevine devam etmektedir. Aynı statü ile 1969-70 öğretim yılında İstanbul Atatürk Eğt. Enstitüsü Müzik Böl., 1971-72 öğretim yılında İzmir Buca Eğt. Enstitüsü Müzik Böl., 1970'li yıllarda kısa süre çalışıp kapanan Nazilli Eğt. Enstitüsü Müzik Böl., 1981'de Bursa Uludağ Üniversitesi Eğt. Fak. Müzik Böl. açılmıştır.

1987'e kadar çok sınırlı sayıda olan ve ülke ihtiyacının yarısına bile cevap veremeyen bu bölümler bu tarihten itibaren artmaya başlamışlar ve her yıl buna bir yenisi eklenmiştir. Bu bölümler birkaç yıla kadar verecekleri mezunlarla, Türkiye'nin müzik eğitimcisi ihtiyacının - nitelik ve nicelik olarak- tamamını olmasa bile çoğunu karşılayabilecek düzeye gelecektir. Ve bu bölümlerden her biri buldukları bölgelerin müzik merkezi olma niteliğini kazanacaktır.

1987'den itibaren faaliyete geçen bölümler; 1987-88 öğretim yılında; Selçuk Üniv. Eğitim Fak. Müzik Eğt. Böl. (Konya), 1990-1991 öğ-

retim yılında, İnönü Ün. Eğt. Fak. Müzik Böl. (Malatya), 1991-92 Öğr. yılında; K.T.Ü. Fatih Eğt. Fak. Müzik Eğt. Böl. (Trabzon), 1992-1993 Öğrt. yılında; Atatürk Ün. Eğt. Fak. Müzik Eğt. Böl. (Erzurum) ve Süleyman Demirel Ün. Burdur Eğt. Fak. Müz. Eğt. Böl. (Burdur), 1993-94 öğr.-yılında; İzzet Baysal Ün. Eğt. Fak. Müzik Eğt. Böl. (Bolu), 1994-1995 Öğr. yılında; 100. yıl Ün. Eğt. Fak. Müzik. Eğt. Böl. (Van).

2.1.2. Rehber-eğitimci müzik öğretmeni

Kişiliği: İyi bir müzik öğretmeni, sağlam, tutarlı bir karaktere, temiz bir ahlaka sahip, mesleğini seven ve sağlam bir meslek kültürü almış, dalında kendini çok iyi yetiştirmiş, öğrencileri üzerinde sevgiye ve saygıya dayalı bir otorite kurabilen, tepkilerini çocukların anlayacağı biçimde ortaya koyabilen, esneklik ve hoşgörü gösterebilen, alçaltıcı ve yıldıracı olmamak kaydıyla eleştireci olan, ders içi ve ders dışı faaliyetlerle öğrencilere iyi davranışlar kazanmaları yolunda rehberlikte bulunan, başta branş enstrümanını ve birkaç okul çalgısını öğrencilere öğretecek kadar bilen, memleketine ve halkına karşı aldığı görevi en iyi şekilde yapmaya çalışan, çalışmalarını Türk Millî Eğitimi ve Atatürk ilkeleri ile dersin programında yazılı amaçlar doğrultusunda sürdüren, aynı zamanda pedagoğ ancak diğer öğretmenlerden farklı olarak sanatçı bir insandır. Çünkü müzik dersi bir sanat dersidir ve müzik öğretmenin eğitimsizliği yanında sanatçı kişiliği de bu anlamda önem kazanmaktadır. Kullandığı araç-gereçlerle, sesiyle farklılığı olan müzik öğretmeni, sanatçı, kimliğiyle öğrencilerinde bir hayranlık ve beğeni kazandığı ölçüde sanat adına da etkili ve yol gösterici olacaktır. Müzik öğretmenin bu özelliği, sanat kurumlarının ve faaliyetlerinin olmadığı yerlerde daha çok önem kazanacaktır.

Kendini yetiştirmesi ; Öğretmen yani öğretici, bilgilerini öğrencisine aktaracak insan, birçok yönden kendisini yetiştirmiş, çevresine

gerçekten birşeyler kazandırabilecek duruma gelmiş olmalıdır. Örneğin; tapki diğer derslerde olduğu gibi müzik dersinde de ihtiyaç duyulan disiplin, öğretmenin kişisel ve mesleki otoritesiyle sağlanır. Öğretmen kişiliğiyle öğrencilere egemen olmalı, sınıftaki otoritesini ise meslekteki yetliliğiyle sağlamalıdır. Öğretmenin dersin akıcılığına, gizemine öğrencilerin ilgisini çekebilmek ve onlarla iyi bir iletişim kurabilmek için müzik öğretim ve eğitimi hakkında tam anlamıyla aydınlanmış, yetişmiş olması gerekir.

İşte bu gibi sebeplerden dolayı eğitimci, kendisinin yeterli olup olmadığı hususunda objektif bir değerlendirme yapmalı ve eksiklerini en kısa zamanda tamamlamaya çalışmalıdır ki insan yetiştirmek gibi çok önemli bir konuda başarılı olabilsin. Bunun için de öğrencilik yıllarını araştırmaya ve öğrenmeye yönelik bir çaba içinde geçirmelidir.

Cevresi ve mesleki ilgisi; Öğretmenlik son derece saygı duyulması gereken kutsal bir meslektir. Müzik öğretmeni de başta mesleğini ve branşını sevmeli ve bunlara bağlı olmalıdır. Bir öğretmen hangi dalda görev yapıyor olursa olsun, mesleğine ve branşına karşı duyduğu sevgi ve heyecanı taze tutabildiği sürece başarılı olacaktır. Mesleğini sevmeyen bir öğretmenin öğrencilerden verim almayı ve dersi sevmelerini beklemesi düşünülemez. Yaptığı işi sevme yanında, bir öğretmende olması gereken en önemli özelliklerden biri de; çocukları sevmesi, onlara şefkatle yaklaşması, içinde buldukları yaş dönemlerini ve öğrenci ruhunu iyi tanıyıp, onların seviyesine inebilmektir. Ayrıca aldığı pedagojik formasyon dersleri ve tecrübelerinin yardımıyla -onların çeşitli kültürlerden, değişik aile yapılarından, farklı zeka ve karakterlerden oluştukları gerçeğiyle beraber-onları ona göre idare edilebilmelidir.

Bunun yanında branşına ve okuttuğu konulara ait kitapları, yayınları ve yeni müzik öğretim metodlarını takip etmesi yanında, eğitimle ilgili, güzel sanatlarla ilgili diğer yayınları da izlemelidir.

Ayrıca bir öğretmen, çevresindeki sosyal ve kültürel faaliyetleri imkânları dahilinde mutlaka izlemeli ve bunlara iştirak edebilmelidir. Özellikle de yaşamımızın bir parçası olan müzik sanatının eğitimciliğini üstlenmiş bir kişi, hem bu konudaki her türlü gelişmeden ve yapılan faaliyetlerden haberdar olup, bunlardan en güzel şekilde yararlanmalı hem de faal olarak bu çalışmalarını katılarak kendine ve çevresine faydalı olabilmelidir. Bunları yaparken de mutlaka okul dışına da taşmalı, halkı bu yönde teşvik etmeli, ilgiyi her zaman yukarda tutabilmelidir. Örneğin; kuracağı korolarla, çalgı topluluklarıyla bu faaliyetlerin içinde yerini almalı, bu çalışmalar sayesinde meslektaşlarıyla işbirliği ve diyalog halinde olmalıdır. Bunun yanında amatörlerin ve çevre sanatkarlarının çalıştırdığı koro ve çalgı gruplarına destek olup, onlarla işbirliği yapabilir. Bir eğitimcinin bu faaliyetleri yoğun olarak yaşaması, yetiştirdiği insanlara faydalı olmadaki başarısı açısından çok önemlidir.

Çalgısı; Bütün bunların yanında müzik öğretmenin çevresinde etkili olabilmesinin yollarından biri de; yeteneklerini ve enerjisini sürekli taze tutabilmektir. Bunu da en güzel şekilde; bir veya birkaç çalgıyı en iyi şekilde çalarak ve öğretmek gerçekleştirebilir. O sebeple, müzik öğretmeni katıyen enstrümanını bırakmamalı, boş zamanlarında muhakkak çalgısını çalışmalı, bu konuda kendini yetiştirmelidir. Çünkü öğretmenin sınıfta çalgısını kullanması, örnek parçalar dinletmesi ve öğrencilere onların müzik zevkini geliştirecek dinletiler yapması, böylece öğrencilerin beğenisini kazanarak her davranışıyla örnek olması aranan en güzel özelliklerdendir. Böyle olduğu takdirde, öğrencilerin derslerden daha çok zevk almaları, öğretmene saygı ve hayranlıklarının artması ve dersin daha fazla önem kazanması sağlanmış olur. İşte böyle faal ve etkileyici bir öğretmen olabilmek için çalgının bırakılmaması ve öğretmenlik süresince çalışmaların sürdürülmesi gerekir. Ve eğer imkân varsa muhakkak çerçevesindeki müzik bölümlerinden konservatuvarlardan

çalgı konusunda ve mesleki yönden uzman kişilerden yararlanmalı ve çalışmalarını devam ettirmelidir. Enstrümanına değer veren müzik öğretmeni, mesleğine, sanata, okuldaki derslerine ve öğrencilerine de değer verir.

Müzik öğretmeni, ayrıca çevre ile okul arasındaki bağlantıyı iyi kurup bundan yararlanmalıdır. Öğrencilere çevrede araştırma ve derleme yapabilme ortamları sağlamaya çalışmalı, yapılan derlemeler dinletilerek onlarda bu konuya ilgi duyacak heyecan yaratılmalıdır. Böylelikle onlarda, ilerde bulunacakları bölgenin yöresel müziklerini araştırma becerisi ve isteği uyandırılarak, ülkesinin müzik kültürünü yakından tanıyan, halk geleneklerine karşı saygısı ve sevgisi olan vatandaşlar yetiştirilmiş olacaktır. Bu sayede de müziğin yalnızca ders içinde kalmayıp, hayata aktarılması sağlanmış olacaktır.

Özetlersek; bugünün müzik eğitimcisi hiçbir müzik türüne önyargı ile yaklaşmayan, her müzik türünü kendi ölçüleri içinde değerlendirebilecek ve iyi örneklerini müzik eğitiminde kullanabilecek nitelik ve anlayışta, daha da önemlisi kendi müziğimizi kuram ve teknik yapısıyla iyi bilen, çağdaş bir eğitim ve sanat anlayışına sahip olacak biçimde yetiştirilmelidir. Ayrıca, çevresi ile iyi diyalog kurabilecek ve böylelikle çeresindeki müzik etkinliklerini de örgütleyebilecek anlayış ve düzeyde olmalıdır. (Gedikli, 1984)

Müzik öğretmeni şuna inanmalıdır ki; gelecek kuşaklara müzik kültürü verecek, onların estetik ve ruh eğitimi üzerinde önemli bir rolü olan, müzikâl kalite olarak iyiyi, kötüyü birbirinden ayıran düzeyli dinleyicileri yetiştirecek olan kendisidir. İşte bu sorumluluğu taşıyabilen müzik öğretmeni muhakkak ki mesleğinin gereklerini en iyi şekilde yerine getirecektir.

Unutulmamalıdır ki; müzik eğitiminin her yönüyle başarıya ulaşmasını sağlayacak öge; başta öğretmen ve onu yetiştirmeye yönelik ted-

birler ve bu konudaki ilgi, zihniyet ve tutarlılıktır.

2.2. Öğrenci

Öğrenci, müzik eğitimini etkileyen önemli ve öndeki faktörlerden biridir. Bu her çeşit müzik eğitimi ve öğretimi için (bireysel, mesleki... vb.) geçerlidir. Konumuz olan ortaöğretim müzik eğitiminde acaba öğrencilerin yeri nedir? Buna geçmeden önce bu dönemde öğrencilerin genel yapısı nasıldır, onu cevaplayalım:

Ortaöğretim çağındaki genç, genel olarak ergenlik dönemini yaşamaktadır. Bundan dolayı da; bir kimlik arama çabası içinde olan, sevilip, beğenilmek aranan bir kişi olmak isteyen bu yolda da dışa dönük davranışlar içerisinde bulunan, her türlü etkinlik ve faaliyetlere katılarak bunlarla kendini göstermeye ve başarılı olmaya çalışan, birtakım fiziksel ve ruhsal değişimler yaşayan, daha hassas, fevri, değişken ve henüz oturmamış bir kişilik yapısına sahiptir. Bu özelliklerin ve kişilik yapısının oluşup, gelişmesinde ne çeşit olursa olsun müzik eğitiminin çok önemli bir yeri ve rolü vardır.

Eğitim süresi boyunca aldığı müzik eğitiminin hayatını etkileyeceği bilincinde olmayan öğrencinin derse karşı tavır ve davranışlarına gelince: Yaptığımız anketler ve izlenimlerimiz bize, öğrencilerin çoğunun maalesef bu dersi fazla ciddiye almadıklarını ve ilgi duymadıklarını göstermiştir. Bu durumun sebepleri muhakkak ki çeşitlidir. Ancak bunlardan birkaç tanesine değinecek olursak; öncelikle ilkokulda yeteri kadar branş öğretmeninin olmaması o yüzden müzik derslerinin başka derslerle geçtirilmesi. Dolayısıyla da çocuğun ortaokula, müzik dersinin tam anlamıyla ne olduğunu bilmemesi yanında, gereksiz bir ders olduğu imajıyla gelmesi... vb. gibi.

Öğrencilerle yapılan sözlü görüşmelerden de anlaşıldığı üzere

derse ilgi duyulmamasının bir başka sebebi de; üniversite sınavlarında müzikle ilgili soruların bulunmaması idi. Bu sebeple müziğe özel ilgi duyanların dışında kalan öğrenciler, müzik dersine fazla çalışma gereği duymamaktadır.

Ailenin müzik anlayışı da öğrenciyi oldukça etkilemektedir. Okul dışında yaşadığı ortamda, müzik dersinde gördükleri ile doğru orantılı bir müzikle etkileşim halinde olan öğrenciler muhakkak ki daha ilgili ve duyarlılar. Ancak okul dışındaki yakın çevresinde yozlaşmış müziklerin dinlendiği bir ortamda kalan öğrenci, elbette ki öğretmenin vermeye çalıştıklarını anlamakta güçlük çekecektir.

Konuyla ilgili olarak yapılması gerekenleri, önerileri şu şekilde sıralamak mümkündür:

— Yukarıdaki sorunlardan da anlaşılacağı gibi öğretmene gene büyük görevler düşmektedir. Müzik öğretmeni öncelikle -"öğretmen" başlığı altında anlattığımız; kişiliği, mesleki başarısı, öğrencilere karşı ilgisi... vb. gibi durumlardan yararlanarak-dersini sevdirmeli, daha sonra müzik dersinin gerekliliği yolundaki açıklamalarıyla onları bilinçlendirmelidir.

— Öğrenciye ortaöğretimde verilmeye çalışılan müzik eğitiminin hayatı boyunca kalıcı olabilmesi, ayrıca da sağlıklı bir müziksel çevresinin oluşması için; erken yaşta kendi yaşantısından hareketle müzik eğitimine gidilmelidir. Yani, başta ailesi olmak üzere okul, oyun, sokak arkadaşları gibi toplumsal bir çevrede yaşayan çocuğa, müziksel çevre olarak, oyun ve okul müzikleri verilmelidir. Ancak okul öncesi ve okul çağı müziklerinin sadece okul içinde kalması yani dağıtım ve tüketiminin - bu konudaki kaset yetersizliği, T.V. ve radyolarda bu konuya fazla yer verilmemesi gibi nedenlerden dolayı- sağlıklı şekilde yapılmayışı bu türün yaygınlaşmasını engellemektedir.

—Bunun yanında, eğitim müziğimizin daha hızlı gelişmesi, çocuk üzerinde etkisinin fazla olabilmesi için; başta anne-baba olmak üzere çocuğun toplumsal çevresinin müzik eğitiminde etkili olması sağlanmalıdır. Çünkü bireyin çocuk devresinden sonra ihtiyaçları ve yaşama biçimi, dolayısıyla müziksel çevresi değişecektir. Eğer genç, sağlıklı bir müzik eğitiminden geçmiş, müziksel bilgi becerileri ve beğenileri geliştirilmiş aynı zamanda buna toplumsal çevresinin olumlu etkileri de eklenmişse, çevredeki yoz müziklerden uzak, sağlıklı bir müzik anlayışına ve beğenisine sahip olacaktır. Bu da, gençlik döneminden sonra gelen olgunluk ve yaşlılık döneminde bireyin sağlıklı bir müziksel çevresinin oluşmasına yardımcı olur.

2.3. Öğretim Araçları

Müzik eğitim-öğretimini en doğru şekilde, sistemli ve programlı olarak amaçlara uygun şekilde yürütülmesini sağlayan faktörlerden biri de; öğretim araçlarıdır. Müzik öğretmenin destekçisi olan bu araçları; okul çalgıları ve kitap olarak iki şekilde incelemek mümkündür.

2.3.1. Okul çalgıları

Okul müzik eğitimi içinde önemli bir yeri olan çalgı eğitimi, ses eğitimi gibi temel müzik eğitiminin tamamlayıcı, yardımcı, çeşitlendirici öğelerinden biridir. Çocuğun sesini destekleyen, zenginleştiren aynı zamanda da eğiten, onlarda çokseslilik zevkini uyandıran ve seslerin bilinçlenmesini sağlayarak müziksel işitmeyi geliştiren çalgılar, okul müzik eğitiminin ayrılmaz parçaları olmalıdır. Çünkü bir enstrüman çalmak ya da çalgısıyla herhangi bir müziğe eşlik etmek çocuğun kişilik gelişimine olumlu yönde etki ederek aynı zamanda öz güvenini artıracaktır. Çalgısız yapılan müzik eğitimi; ya eksik veya yetersiz ya da yeterince sağlam ve

tutarlı olmayacaktır.

Ülkemizde, çalgı eğitiminin okullarda yaygınlaşmasına yönelik olumlu gelişmeler ve ortak çabalar olmaktadır. Örneğin; branş öğretmenin girdiği her müzik dersinde ses eğitimi yanında çalgı eğitiminin de yer alması, başta okul çalgıları olmak üzere çeşitli çalgıların öğretimiyle ilgili kaynak kitapların artması, yurt çapında okul çalgı toplulukları yarışmalarının düzenlenmesi....vb. gibi. Ancak şu da bir gerçektir ki ülkemizde çalgı yapımıyla ilgili resmî kurumların bulunmaması çalgı edinme gücünü yaratmakta, bu da eğitimi olumsuz yönde etkilemektedir.

Okullarımızda çalgı öğretimi, öğretmenin tecrübesi ve kendi geliştirdiği metodlar yanında çalma tekniklerini kapsayan alıştırma ve bu teknik özelliklere uygun parçaların yer aldığı metodlarla yapılır. Okulda kullanılan çalgıları iki grupta toplamak mümkündür. Bunlar;

a- Ezgi çalgıları (blokflüt, mandolin, org,melodika, gitar, halk çalgıları, orff çalgıları....v.b.)

b- Ritm çalgıları (çelik üçgen, zil, def, darbuka, zilli maşa, tahta kaşık, trampet, davul.....v.b.)

a- Ezgi Çalgıları:

Blokflüt, bugün Orff çalgıları ve tartım çalgılarının yanında, gelişmiş ülkelerde ve ülkemizde müzik derslerinde en çok kullanılan okul çalgılarından. Ülkemizde blokflüt eğitimine 1960'larda başlanmıştır. M.E.B.'nın tavsiyelerinde ve okutulan ders kitaplarında enstrüman olarak blokflüt öğretimine yer verildiğini görmekteyiz. Okullarda daha çok soprano-do blokflütler tercih edilmektedir. Ancak blokflüt öğretim metodu yazan çoğu besteci —eğitmenimiz soprano-do'nun yanında alto-fa blokflütün de öğretilmesinin gerekli olduğunu savunmaktadır.

Okullarda enstrüman olarak blokflütün tercih edilmesinin se-

beplerini şu şekilde sıralayabiliriz:

- Kısıtlı ders saatleri içinde önemli bir yer işgal eden akort sorununun olmayışı,
- Diğer çalgılara göre oldukça ekonomik olması dolayısıyla her öğrencinin edinme imkânının bulunması,
- İnsan sesine çok yakın bir çalgı olması, tınısının sürekli olması dolayısıyla da diyaframı çalıştırıcı özelliğiyle ses eğitimi destekleyici bir yönünün bulunması,
- Anadolu'nun her yerinde yaygın olan geleneksel çalgımız dilli kavala çok benzemesi,
- Çalgının kullanışlı, dayanıklı olması, taşıma ve bakım kolaylığının bulunması,
- Kurulan blokflüt topluluklarıyla çoksesli müzik yapmaya elverişli standart ve evrensel bir çalgı olması,
- Öğretim metodlarıyla ilgili pek çok kaynağının bulunması,
- Çalması daha güç ve kabiliyet isteyen çalgılara iyi bir hazırlayıcı olması.

Bütün bunların yanında müzik öğretmeni meslektaşlarımızla yaptığımız sözlü görüşmelerde çalgı destekli ses eğitiminin, sırf ses eğitimi kapsamlı müzik derslerine göre müziksel işitme becerisini geliştirmede daha etkili olduğu sonucuna varılmıştır. Bu konuyla ilgili yapılan bir araştırma şöyledir:

"1981-82 öğretim yılının I. yarısında Ankara Gazi Çiftliği Lisesi'nin orta kısmından rastlantısal olarak iki orta birinci sınıf alınmıştır. Her iki sınıfta da aynı tekerleme, şarkı ve türküler araç olarak kullanılarak, aynı yöntemlerle işlenmiştir. Her derste, öğrencileri sınıf ortamına uygun yaklaşımlarla (söyleşi, müzik dinletisi gibi) müzik yapmaya hazırlamaya özen gösterilmiştir. Konunun ve müzik parçasının öğretimine hazırlık için, müzik parçasıyla ve konuyla bağıntılı olarak, ses

ve işitme çalışmalarına yer verilmiştir. Tüm bu çalışmaların içinde doğru soluk alma, doğru ve güzel konuşma, birlikte söyleme becerileri üzerinde durulmuştur. Gerekli müzik bilgileri, yeri geldikçe, müzikle içiçe verilmiştir.

Ancak sınıflardan birinde müzik eğitimi, salt ses eğitimine dayalı gerçekleştirilirken, diğerinde ses eğitiminin yanısıra blokflüt öğretimi de yapılmıştır. Blokflüt öğretiminin, müziksel işitme becerisinin gelişimine anlamlı derecede katkısı olup, olmadığının belirlenmesi için, her iki gruba dönem sonunda, seslerin sürelerini ve incelik-kalınlık farklarını içeren bir test uygulanmıştır.

Test sonuçları belli istatistiksel tekniklerle çözülmüş, sonuç; çalgı destekli (blokflüt) ses eğitimi kapsamlı müzik derslerinde, salt ses eğitimi kapsamlı müzik derslerine göre, müziksel işitme becerisinin anlamlı derecede daha çok geliştiği doğrultusunda olmuştur." (Özdemir, 1984)

Mandolin, blokflütün okullara girip, yaygınlaşmasından önce en revaçta olan eğitim müziği çalgısı mandolin idi. Özellikle ilköğretmen okulları başta olmak üzere, çeşitli ortaöğretim kurumlarında en fazla tercih edilen çalgı idi. Bugün, okullarımızda çok kısıtlı sayıda kullanılmaktadır. Bunun nedenleri arasında; kısıtlı ders saatleri içinde çok fazla zaman alan akort sorununun bulunması, tınısının sürekli olmaması, blokflüte göre daha pahalı bir çalgı olması dolayısıyla da her öğrencinin edinme olanağının bulunmayışı.....v.b. gibi sebepler sayılabilir. Ancak ders saatlerinin daha uzun olması halinde; küçük gruplarla çoksesli müzik yapmaya elverişli, uygun bir eşlik çalgısı olması yanında aynı anda çalıp söylemeye müsait olması yönüyle çocuğun hem enstrümanını hem de sesini birarada kullanabileceği bir çalgı olması gibi nedenlerle okul çalgısı olma özelliğini koruyabilir. Bütün bunların yanında akort tekniği öğretildiği takdirde, öğrencileri akort yapmaya yönelterek onların müziksel işitmelerini geliştirmelerinde ve perdeli daha zor enstrüman-

lara geçişte çok önemli bir basamak oluşturacaktır.

Mandolin sınıflarda çok fazla kullanılmıyor olsa da, ders dışı müzik faaliyetlerinde, çalgı toplulukları içinde ve korolara eşlik çalgısı olarak yerini alması gereken önemli bir çalgıdır.

Org; Müzik tarihinde önemli bir yer tutan org, kamışlı ve klavyeli olarak ortaya çıkmıştır. 19. yy.'dan itibaren de gittikçe gelişerek ve teknolojik ilerlemelerden nasibini alarak bugünkü elektronik şeklini almıştır.

H. Bozkurt bildirisinde (1993), elektronik orgu şu şekilde tanımlıyor: "Müzikte kullanılan ve kullanılabilecek ses ve ritmleri elektronik devreler vasıtasıyla üreten klavyeli bir çalgıdır."

Org, son zamanlardaki popülerliğiyle doğru orantılı olarak okul müzik eğitimine de girmiş bulunmaktadır. Ders dışı faaliyetlerde (konserler, çalgı toplulukları, törenler...v.b.) hem müzik öğretmenin hem de öğrencinin en çok yararlandığı çalgı durumundadır. Orta dereceli okullarda müzik derslerinde zorunlu olmamakla birlikte öğrencilerin ekonomik imkanları doğrultusunda-en çok tercih ettikleri ve ilgi duydukları enstrümanların başında yer almaktadır. Elektronik org öğretiminde piyasada bulunan org metodlarından yararlanıldığı gibi piyano metodlarından da yararlanılmaktadır.

Yapılan araştırmalar göstermiştir ki; müzik öğretmenlerinin derslerde bu enstrümanı kullanmalarının sebepleri şu şekilde sıralanabilir:

- Akort sorununun olmayışı,
- Taşınabilir olması,
- Volüm yüksekliğiyle çalgının sınıfta hakimiyet kurabilmesi,
- Değişik ses rengi olanaklarının bulunması,
- Ritm zenginliği,

— Kayıt yapabilme özelliğiyle çoksesli müzik yapılabilmesi (örneğin, iki sesli bir parçanın bir partisinin orgun hafızasına kaydedilip, aynı anda diğer sesinin canlı olarak çalınma imkanının bulunması gibi)

— En önemli sebeplerden biri de şu şekilde açıklanabilir;

"... Yeni müzik öğretmeni modeli teknolojinin olanaklarını üst düzeyde kullanan, yaratıcı bilgilerden yararlanarak kendine özgü niteliği olan bir müzik öğretmeni modelidir. Bu modelin de temel çalgısı, tüm dünyada ve yurdumuzda çok ilgi gören klavyeli çalgılardır. Buna temel olarak da müzik öğretmenin öğreneneceği temel çalgı, ana çalgı piyanodur. Diğer çalgılara göre başlaması ve gelişmesi daha üst düzeydedir. Sabit perdeli bir çalgı olması, solfej, teori v.b.gibi derslere katkısının üst düzeyde oluşu, sanat müziğini öğrenme açısından çok önemlidir. Birde dünyanın yeni klavyeli çalgılara verdiği önem gözönünde tutulursa piyano çok avantajlı duruma geçmektedir..." (Bayraktar, 1990)

İşte bugün okullarımıza girmiş olan elektronik orgların klavyelerinin piyanoya benzemesi ve piyanoya göre daha ekonomik olması tercih sebeplerinin başında yer almaktadır.

Ancak bütün bunların dışında org, şimdilik nüans ve müzikal yorum gibi konularda yetersiz kalmaktadır. Ayrıca, kullanırken sabit bir çalgı olmasından dolayı öğretmenin sınıfta hareket kapasitesini sınırlamakta, sadece bir yere bağımlı bırakmaktadır.

"Bireysel öğrenime dayalı bir çalgı olduğu için de orta dereceli okullarda müzik derslerinde öğrencilerin kullanımına müsait değildir." (Bozkurt, 1993)

Bütün bunlar gözönüne alındığında bu konudaki önerileri şu şekilde sıralamak mümkündür:

" 1) Orta dereceli okullardaki müzik derslerinde, öğrencinin kullanabileceği bir yapıya sahip olmayan elektronik org yerine toplu müzik

eğitiminde kullanılan blokflüt veya öğretmenin tercihi bir çalgı kullanılmamalıdır.

2) Müzik eğitimcileri tarafından elektronik çalgılardan daha çok akustik çalgılar önerilmeli ve özendirilmelidir.

3) Müzik öğretmenlerinin piyano amaçlı olarak başarıyla kullandıkları org, ne var ki, metalik ses veren ve zamanla kulağı yoran bir ses yapısına sahiptir. Müzik öğretmeni sadece elektronik orgla yetinmeyip eşlik çalgısı olabilecek akustik çalgılardan da yararlanmalıdır.

4) Orta dereceli okullarda müzik salonları sorunları giderilerek bu salonlara müzik eğitiminin tartışmasız çalgısı olan piyano sağlanmalıdır.

5) Amatör müzik eğitiminde elektronik org eğitimi veren kurumlar ve eğitimciler, teknik olarak piyano tekniği kullanmalıdır. Bu, ileride bireyin piyano çalması ve eğitimini alması durumunda adaptasyonunu kolaylaştıracaktır.

6) Türk Standartları Enstitüsü'nün müzik eğitimcilerini de alarak onayladığı pedallı, klavyesi piyano klavyesi genişliğinde olan, standart piyano tuşlu, tuş ağırlıklı ve piyano sesine yakın ses verebilen elektronik orglar genel müzik eğitimimize daha yararlı olacaktır.." (Bozkurt, 1993)

Orff Çalgıları ; Türkçe karşılığına "vurmalı ezgisel çalgılar" diyebileceğimiz bu çalgıları evrensel bir yapıya ulaştıran, ağaç ve metal tuşlu çalgıları tampere sisteme göre yeniden düzenleyen, ses alanlarını belirleyen, seslere olgunluk kazandıran ve biçimlendiren Carl Orff'dur. Bu yüzden bu çalgılar "Orff çalgıları" adını almıştır.

Günümüzde, gelişmiş ülkelerde çok yaygın olarak kullanılmakta olan bu vurmalı ezgisel çalgılar, özellikle eğitim müziğinde çok etkili ve yararlı olmaktadır. Tınlarının (ses renklerinin) ve çalma tekniklerinin

diğer bilinen çalgılardan çok farklı olmasından dolayı, müzik eğitiminde ve diğer müzik alanlarında ilgi çeken çalgılar olmuşlardır. Okul öncesinden yüksek öğrenime kadar kullanılabilen bu çalgılar, maalesef ülkemizde yapılan müzik eğitiminde kullanılmamaktadır. Bu çalgıların ülkemize girememiş olmasının en önemli sebepleri arasında; yeterince tanınmamaları yanında, Türkiye'de yapımının sınırlı olması gelir. Orff çalgıları yurdumuzda ilk kez 1980 yılında Buca Eğitim Fak. Müzik Eğt. Böl. öğretim görevlisi Durhan Gezen tarafından yapılmaya başlamıştır.

Bugün tıp dünyasında özürlü çocukların eğitiminde kullanılan, bir ölçüde başarı sağlayan bu çalgıların bu yanı önemlidir. 4-5 yaş grubu çocuğunun çalabileceği bir çalma kolaylığına sahip bu çalgıların uzun bir ön çalışmaya gerek duymadan iki bağıtle (kişinin müzik yeteneğine göre) hemen çalınabilmesi, özellikle küçük yaştakilerin çalgı üzerinde bildikleri ezgileri aramaya kalkmaları, yaratıcı yönlerini ortaya çıkarması, çalgıların seslerinin sıcaklığı, içtenliği ve burukluğundan dolayı ve ses kişiliklerinin farklılığından ötürü, her birisinin grup içinde farklı şeyler çalması gerektiğinden, çoksesliliği istenir duruma getirmesi ve sürekli akortlu kalması gibi birçok yararlı ve farklı yanları vardır. (Say, 1985)

Orff çalgıları kendi içinde, metalofonlar (metallophone), ksilofonlar (xylophon) ve tartım çalgıları olmak üzere üçe ayrılır. Metalofonların tuşları; çeşitli metal alaşımlardan, ksilofonların tuşları ise; ple-senk ve tik ağacından yapılır. Akortlanmış düzlem parçalarından oluşan bu çalgılar, plastik yada keçe bağıtlelerle çalınır.

Piyano klavye sisteminde düzenlendiği için ksilofon ve metalofonlar piyanoya geçişin ilk adımı olacaktır. Ayrıca derslerde akort nedeniyle zaman kaybolma, tel kopma sorunu ve nefes alma zorluğu olmadığı gibi ekonomik bir çalgıdır. Çocuğun her iki kolunu da eşit kullanması nedeniyle el-kol koordinesini geliştirir. En önemlisi de bu çalgılar çocukların çoksesliliğe en rahat biçimde uyum göstermesini sağlayacaktır.

İşte bu gibi nedenlerden dolayı özellikle Avrupa'da her dereceli okullarda müzik eğitiminde kullanılan Orff çalgılarından metalofon ve ksilofonları bizde okullarımıza sokup yaygınlaştırmalıyız.

Metalofon ve ksilofonların dışında, ritm yapabilen bütün çalgıları içine alan tartım çalgıları da Orff çalgıları içinde yer alır. Bu gruba; çelik üçgen, davul (tembal, küçük, orta, büyük), def (zilli-zilsiz), tartım kutusu, bando zili, marakas, kastanyet, çingiraklı zil..... v.b. gibi çalgılar girer.

Bu çalgıların ülkemizde daha yaygın kullanılması ve etkili olabilmesi için birkaç önerimiz olacak;

— Öncelikle, yurdumuzda yapılan tüm eğitim çalgıları ve tabii ki ksilofon ve metalofon yapımcıları yetkili kişilerce denetlenmeli, belli standartlara uygun olanlara izin verilmelidir.

— Ülkemizde yeterince tanınmayan Orff çalgılarının okullara girmesi için ilgili kurumların ve devletin yardımcı olması gerekir.

— Müzik eğitimcilerine yönelik hizmet içi eğitim kurslarında Orff çalgılarıyla ilgili kurslara da yer verilmelidir.

— Bestecilerin ve müzik yapımcılarının da bu çalgılarla ilgilenmeleri sağlanmalıdır.

— Bu çalgıların öğretmen ve öğrencilere tanıtılması için dinletiler yapılmalı, eğitimde kullanılabilirlikleri ve yararları konusunda seminerler sunulmalıdır.

b- Ritm Çalgıları:

Ezgi çağlarına eşlik ederek, şarkıları, oyun havalarını çeşitlendirip, zenginleştiren aynı zamanda da yaratıcı çalışmalara en çok imkan veren çalgılar, ritm çalgılarıdır. Bunlar daha çok vurmali çalgılardan oluşurlar; zil, darbuka, trampet, def, kastanyet, çelik üçgen, zilli

maşa, tahta çubuklar, tahta kutular, çanlar, çingiraklar, küçük davullar....gibi. Bu çalgıların çoğunu her yerde bulmak veya yaptırmak mümkündür. Ayrıca zil yerine tencere kapakları, kastanyet yerine tahta kaşık gibi, bulunamayanların yerine kolayca benzerleri konabilir. Bütün bunların yanında çocukların yaratıcılık yönünü geliştirici çeşitli tartım çalgıları oluşturulabilir. Örneğin; içlerine çakıl taşları veya mercimek taneleri doldurulmuş kutular, içine su konmuş cam kaplar, küçük havanlar gibi. Hiçbirinin olmadığı durumlarda parmak şıklatarak, el çırpılarak veya kalemlerle sıraya vurularak bile ezgiye eşlik etmek mümkündür. Önemli olan çocuğa her durumda, her yerde müzik yapma (bu ritm tutarak ezgiye eşlik etme şeklinde de olsa) alışkanlığı kazandırabilmektir.

2.3.2. Kitap

Öğretim araçlarının en önemlilerinden sayılan şarkı- türkü dağarcığını içinde toplayan kitap konusunu ele alırken, sadece ders kitapları değil bu alanda yazılan bütün kitapları bu değerlendirmenin içine almalıyız. Çünkü ders kitabı dışında öğretmen ve öğrencilerin bu kitapları inceleyip, kaynak kitap olarak faydalanmaları gerekmektedir.

Birkaç yıl öncesine kadar -eğitmcilerin ve müzik okullarının sayısı ile doğru orantılı olarak- müzik alanındaki kitaplar sınırlı sayıda idi. Ergan'ın (1994) çalışmasından da anlaşıldığı üzere; 1929 yılından günümüze kadar, müzik alanında sadece 1262 kitap ve nota basılmış olması bu alandaki kaynakların ne kadar yetersiz olduğunu bir göstergesidir. Ancak son yıllarda çeşitli müzik okullarının, özel dersanelerin müzik bölümlerinin ve eskiye oranla müzik öğretmenlerinin sayısının nisbeten artmış olması dışında, müziğe amatörce veya profesyonelce (özengen veya mesleki) yaklaşımların çoğalması gibi nedenlerden dolayı bu alandaki kaynak kitaplarda da artış gözlenmiştir. Ancak yine de, kolay anlaşılır,

zevкли, birbirinin tekrarı olmayan, eğitici ve eğlendirici aynı zamanda da öğrencilerin kolaylıkla edinebileceği çok sayıda kaynak kitap hazırlanmalıdır.

Bunun dışında M.E.B.'nin ders kitabı olarak tavsiye ettiği kitap sayısı da çok sınırlıdır. Görüşlerini aldığımız ve anket uyguladığımız müzik öğretmenlerine göre de; sınırlı sayıdaki bu kitaplarda birtakım eksiklikler ve karışıklıklar bulunmaktadır.

Uçan'a göre;"Ortaöğretim kurumlarında genel müzik öğretimine ilişkin temel sorunlarından biri de; hem Türkiye'nin gerçeklerine, hem çağdaş genel müzik öğretiminin ilkelerine hem de ortaöğretim düzeyinin gerçeklerine uygun bir müzik ders kitabının henüz hazırlanmamış olmasıdır. Eldeki ders kitapları belli yönleriyle yararlı olmakla birlikte, bu alanda duyulan gereksinimi tümüyle karşılayıcı nitelikte değildir.... ." (Uçan, 1990 b)

Durum böyle olunca müzik öğretmenine düşen görev; sadece ders kitabına bağımlı kalmadan, değişik kaynak kitaplardan ve kendi öğretim metodlarından yararlanarak dersi en verimli şekilde işlemek olmalıdır. Ayrıca branş öğretmenleri biraraya gelerek ders kitaplarındaki eksiklikleri ve çözüm önerilerini ilgili kurumlara iletmelidirler ki eksiksiz ve hatasız kaynaklara kavuşulsun.

2.4. Müfredat Programı

Ulu Önder Atatürk, eğitim ve öğretimde programın önemini şu sözleriyle dile getiriyorlar:

"... Hükümetin en feyzli (verimli) ve en mühim vazifesi maarif umûrudur (Millî Eğitimle ilgili işlerdir). Bu umûrda muvaffak(bu işlerde başarılı) olabilmek için, öyle bir program takip etmeye mecburuz ki, o program milletimizin bugünkü haliyle, içtimaî(sosyal), hayâtî ihtiyacıyla,

muhitin şerâitiyle(çevre şartlarıyla) ve asrın icâbatıyla (çağın gerekleriyle) tamamen mütenâsip(uygun) ve mütevâfık (uyumlu) olsun...." (Saygun, 1987)

Okullar, çağdaş insan yetiştirme kurumlarıdır. Çağdaş insan da her yönüyle tamamlanmış insan demektir. Müzik dersi ise; yetişmekte olan çocuk ve genci tamamlamak amacıyla kulağını, sesini, zevkini eğitmek ve ona genel bir müzik kültürü kazandırmak için Millî Eğitim Ders Programı'na alınmıştır.

Program; "belli bir çalışmanın amacını, bölümlerini, yöntemini ve süresini gösteren plân" olarak tanımlanmaktadır. (T.D.K., 1974)

Öğretim çizelgesi (müfredat programı); öğretimde temel görüşü, amaçları, ilkeleri, öğretim yöntemlerini, araçlarını ve bunlara uygun olarak dağarcığı belirleyen, bu nedenle eğitimi-öğretimi yönlendiren en önemli etkidir. Her dereceli okulda eğitim-öğretim, öğretim çizelgesine göre yürütülür. (Sun, 1969 a)

Müzik öğretimi, öğrenciyi, kendisi için hazırlanmış olan çevrenin öğeleriyle etkileşerek davranışında müzikle ilgili istendik değişmeyi geliştirmeye yönelik öğrenme yaşantısı oluşturma sürecidir. Bu tanıma göre, müzik öğretim programı; müzik öğreniminin önceden tasarlanan ayrıntılı plân ve bu plânın uygulamadaki görünümüdür. (Uçan, 1988 a)

Müzik eğitimine ilişkin temel ilkeler doğrultusunda, okuldaki müzik eğitiminin daha düzenli, plânlı, etkili, verimli ve daha nitelikli olması gerekir. Bu da, ancak belli kurumlarda, belli nitelikteki elemanlar tarafından açıklanan ilkeler doğrultusunda hazırlanmış müfredat programlarıyla mümkün olur.

M.E.B. ülkemizin müzik eğitimi politikasını ciddi biçimde etkileyecek ortaöğretim müzik müfredat programlarının hazırlanışında, Cumhuriyetin kuruluşundan beri başlayıp devam edegelen yüksek-

öğretim kurumları başta olmak üzere, müzik öğretmeni yetiştiren eğitim fakülteleri, diğer müzik kurumları ve müzik otoritelerinin, Atatürk'ün Cumhuriyet Türkiye'sinin müzik politikasını saptamak ve ulusal müziğimizin evrensel müzik düzeyine yükselmesi amacıyla çalışmalar yapmış olan bugünkü devlet sanatçılarımızın görüşleri de alınarak sonuçta eksiksiz, sağlıklı ve beğenilir, ihtiyaca cevap verir bir müfredat programı hazırlanması gerektiğine daima inanmış ve zaman zaman bu maksat altında yeni müfredatlar hazırlama cihetine gitmiştir. (Sezginer, 1990)

"Bir müzik öğretimi programı, şu ana öğelerden oluşur:

- 1) Hedefler, 2) Hedef davranışlar, 3) Öğretme durumları,
- 4) Sınama-ölçme durumları ve 5) Değerlendirme işlemleri.

Bir müzik öğretimi programı, öğrenciye kazandırılacak özellikleri yani müzik öğretimiyle erişilecek hedefleri; bu hedeflerden her birine ilişkin gözlenebilir kritik davranışları, yani hedef davranışları; bu davranışları öğrenciye kazandırmak için gerekli bilgileri (verileri) elde etmeye ilişkin etkinliklerden oluşan ölçme-sınama durumlarını; programın sağlamlık ve etkililik derecesini belirlemek ve öğrenci, öğretim ve program hakkında yargıya varmak için gerekli ilke, ölçüt ve işlemleri kapsar." (Uçan, 1988 a)

"Ortaöğretim düzeyindeki müzik eğitimi, Cumhuriyetin ilk yıllarında öğretmen okulu programlarıyla sınırlılık göstermiş; zamanla aynı düzeydeki başka programlarda da kapsanarak çeşitlenip zenginleşmeye başlamıştır.

Temel eğitimin ikinci basamağını oluşturan ortaokul düzeyinde, Cumhuriyet dönemi müzik eğitimiyle ilgili ilk program hazırlama çalışması 1924 yılında yapılmış onu, 1926,1930,1938,1949,1971,1973 ve son olarak 1986'daki çalışmalar izlemiştir." (Uçan, 1988 a)

Müfredat programlarında var olması beklenen hususları şu şe-

kilde sıralamak mümkündür;

— "Müzik eğitiminde amaçlanan hedef net olarak belirgin hale getirilmeli, okullarımızda gerçekleşmesi istenen müzik eğitiminin ve öğretiminin hedefi çok iyi tayin edilmeli, buna göre amaçlanan hususlar kesin, açık ve yanlış anlamalara meydan vermeyecek şekilde ifade edilmelidir.

— Bir müzik dersinde uygulanacak olan ses eğitimi, kulak eğitimi ve zevk eğitimi gibi çalışmaların hangi şekilde kullanılacağı hususu açıklanmalıdır.

— Programda nota öğretiminde sadece notaların değerlerinin belirtilmesi ile yetinmemeli, ritm ve ses unsuru birbirinden ayıramaz bir bütün olduğuna göre notaların tanıtımı konusunda da nasıl bir yol izleneceği açıklanmalıdır. Öncelikle Türk Sanat Müziğinin seslerinin nasıl tanıtılacağı ve öğretileceği belirtilmelidir.

— Okullarımızda müzik eğitiminde esas ses ve kulak eğitimidir. Müzik öğretiminin yapılması sırasında bir sazdan faydalanması zorunlu olmakla beraber saz öğretimi ses ve kulak eğitimine yardımcı nitelik taşımaktadır. Yararlanılacak sazın da tampere, akortlu sazlardan olması tercih edilmelidir. Bununla beraber Türk Sanat Müziği çalışmalarında gerekli sazlardan faydalanma zarureti de vardır.

— Programlarda ayrıca müzik belleği, müzik tasavvuru, müzik yaratma yeteneğini geliştirici yollar da belirtilmelidir.

— Türk Müziği içerikli programın ağırlığının müzik eğitimi ilkeleri açısından Türk Halk Müziğine verilmesi uygun olacaktır.

— Ortaokul ve liselerde müzik eğitiminin bir parçası olan ders dışı etkinliklere -koro, çalgı ve başka müzik eserleri dinleme gibi- yer verilmelidir.

— Diğer önemli bir nokta, müfredatlar, kapsam itibariyle öğ-

rencinin sınıf ve yaş seviyesi ile müzik ders saatleri dikkate alınarak uygulanabilir ve bir öğretim yılında okutulabilir hacim ve nitelikte olması gereklidir biçiminde düşünülmektedir.

— Müfredat programlarında enstrüman çalışmalarının nasıl ve ne zaman yapılacağı hakkında açıklama getirilmelidir. (Sezginer, 1990)

Ali Uçan'a göre; Türkiye'de müzik eğitiminde program geliştirme alanında daha etkili ve verimli olunabilmesi, bu yöndeki beklentilerin gerçekleştirilebilmesi için kısa, orta ve uzun vadede belli önlemler alınması gerekmektedir. Alınması gereken bu önlemler ve bu önlemler çerçevesinde bundan sonra yapılması gereken çalışmalara ilişkin olarak aşağıdakilerin önerilmesinde yarar görülmektedir:

1. Türkiye'de müzik eğitim programlarını geliştirme çalışmalarına belirli bir bütünlük, düzenlilik ve süreklilik kazandırılmalı; çalışmalarda, programı 'hazırlama - deneme (uygulama) - değerlendirme - düzeltme' yaklaşımı esas alınmalı; programda 'hedefler', 'hedef davranışlar', 'öğretme durumları', 'sınama-ölçme durumları', 'değerlendirme ilke -ölçüt-işlemleri' ögeleri ve bu ögeler arasında gerekli ilişkiler bulunmalıdır.

2. Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı'nda ve Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı'nda ilgili alan ve birimlerden yeterli nitelik ve sayıda üyelerden oluşan birer Müzik Eğitiminde Program Geliştirme Kurulu (MEPGK) oluşturulmalı, her kurul kendi içinde gerektiği kadar alt kurullara ayrılarak örgütlenmelidir. Bu örgütlenme yüksek, orta temel ve temel eğitim öncesi düzeyleri kaplayan bir yapısalılık içinde üniversite, fakülte, enstitü, yüksekokul, okul, bölüm, dal (kol), ders kümeleri ve tek ders çevresinde uzantıları olacak biçimde düzenlenmelidir.

3. Her MEPGK kendi görev alanına giren müzik eğitim programlarını geliştirme çalışmalarına hemen başlamalı, kurullar ve ça-

lışmalar arasında yatay ve dikey boyutlarda gerekli eşgüdümler ve etkileşim sağlanmalıdır.

4. Müzik eğitiminde program alanında Türkiye dışında oluşan bilgi ve deneyim birikiminden en geniş ölçüde yararlanabilmek için gerekli tüm olanaklar sağlanmalıdır.

5. Hizmet öncesi ve hizmet içinde müzik öğretmenini yetiştirme programlarında, müzik eğitiminde program geliştirme konusuna önemine uygun bir yer verilmelidir. (Uçan, 1988 a)

Ayrıca, çeşitli müzik kurumları (yüksek öğretim kurumları, müzik öğretmenini yetiştiren fakülteler, konservatuvarlar, güzel sanatlar liseleri...vb.), bu kurumlardaki görevlilerin ve müzik otoritelerinin müfredatla ilişkin yapıcı, eksikleri giderici, tavsiye ve temennilerine yer verilerek bu öneriler değerlendirilmelidir. Ayrıca bu programın içinde olup, en iyi değerlendirecek kadro olan müzik öğretmenleri, zümre toplantılarında veya sadece bu amaç için biraraya gelerek, müfredat programının uygulanmasında karşılaşılan güçlük ve aksaklıkların neler olduğu ve programda neyi aradıklarını.....vb. gibi önerileriyle birlikte bakanlıktaki ilgili kişilere duyurmalıdırlar. (Eskiden doldurulan talim sicil raporlarında olduğu gibi)

2.5. Okullarda Ders Dışı Müzik Çalışmaları

Okullarımızda müzik eğitiminin tam anlamıyla gerçekleşmesini sağlayan en önemli unsurlardan biri de; - zevk eğitimi adı altında topladığımız - ders dışı müzik çalışmalarıdır. Okuldaki müzik eğitim ve öğretiminin bir amacı da; birtakım faaliyetlerle öğrencinin müzik beğenisini geliştirmek, müzik sanatını tanıtmak, müzik baş yapıtlarını dinletmek ve sevdirmektir. Bu çalışmaları şu şekilde sıralayabiliriz:

1- Koro çalışmaları (sınıf ve okul koroları, halk türküleri korusu...)

2- Çalgı toplulukları

3- Müzik dinleti saatleri

4- Konserler

Yapılan bu çalışmalarla müziğin tek tek bireye kazandırdıkları yanında toplumsal fonksiyonları da açığa çıkmış olur. Bu fonksiyonlarla bireyler arasında duygu, düşünce, bağ kurma, tasarım, izlenim alışverişi sağlanmış olur. Ve giderek bu yönlerde ortak bir noktada birleşilir.

Müzikli faaliyetler yoluyla, grup çalışmalarına katılma, kendini topluma kabul ettirme ve bireyler arasında etkileşme sağlanır. Ortak iş yapma, yardımlaşma, dayanışma, uyuşma geliştirilip, güçlendirilir. Ortak çalışma sayesinde öğrenciler, sorumluluk alma ve aldığı sorumluluğu yerine getirme alışkanlığı kazanır. Ulusal duygu, düşünce, tasarım ve izlenimler oluşturulur, geliştirilir ve kökleştirilir. Toplumsal iletişim, etkileşim kolaylaştırılır, hızlandırılır.

2.5.1. Koro çalışmaları

Koro; "üslup, biçim, ölçü, öz bakımından bireyci yerine ortak duyguları belirten, gerek tek sesli, gerekse çoksesli olarak yazılmış müzik eserlerini seslendirmek üzere biraraya gelen yorumcular topluluğudur." (Elmas, 1984)

Müzik yapmaya yarayan en doğal ve güzel araç muhakkak ki insan sesidir. Ses müziği, bireysel ya da toplu yapıldığında dilin anlatım gücüyle beraber müziğin etkisini daha da artırmaktadır. İşte bu sebeple ses topluluklarının müzik eğitimini daha etkin, güçlü ve yaygın hale getirmesi, insan sesinin oldukça pratik, ekonomik, ifade gücü ve literatürü zengin bir araç olması nedeniyle, çocukların ve gençlerin yaş, ses ve yeteneklerine uygun her seviyede topluluklarının kurulması (çocuk ve gençlik koroları... v.b. gibi), bunların sayılarının artırılması, yurt çapında yaygınlaştırılmaları kaçınılmaz bir durumdur.

Okul dışındaki bu etkinliklerin okullarımızda, sınıf ve okul koroları olarak ortaya çıktığını görüyoruz. Bu konu; 1970 yılı, 33. cilt ve 1624 sayılı "İlköğretmen Okulu Müzik Dersi Müfredat Programı" konulu M.E.B. Tebliğler Dergisi'nde şu şekilde sunulmuştur:

"İlköğretmen Okullarında müzik eğitiminin temelini ses eğitimi meydana getirecektir. Bunun için sesleri eğitilmiş ve toplu şarkı söyleme kabiliyeti kazanmış her sınıf, bir sınıf korusu olarak faaliyet gösterecektir. Sınıf koroları arasında güzel şarkı söyleme yarışmaları ve konserler düzenlemek mümkündür. Her sınıftan seçilecek öğrencilerle çeşitli okul koroları kurulabilir (çoksesli okul korusu, okul halk türküleri korusu...gibi). Karma okullarda okul koroları karma seslerden kurulmalı ve dört sesliliğe kadar çeşitli türlerde eserler söyleyebilmelidir. İyi bir çok sesli karma okul korusu 40-60 öğrenciden kurulabilir. Yalnız erkek veya yalnız kız seslerinden kurulan korolarla ses özelliklerine uygun eserler çalışmalıdır. Okul koroları genellikle kurs çalışmalarında ve gerektiğinde çalgı eşliklerinden de faydalanılmalıdır. Okul korolarını, açık hava konserleri ve törenler için başka okul korolarıyla birleştirmek ve büyük koro şenlikleri düzenlemek, koro sevgisini çevre halkına götürme yolunda çok olumlu bir faaliyet sayılmalıdır. Bu türlü faaliyetler çevrede gençlik korolarının kurulmasını hızlandıracaktır."

İlköğretmen okulları müfredat programı içinde yer alan bu talimatın içeriğinin, 1968 basımlı ilkokul programınınunki ile hemen hemen aynı olduğu görülmektedir. Bunlardan da anlaşılacağı üzere, ilk ve ortaöğretim kurumlarında kurulacak olan korolar bu çerçevede olmalıdır.

M.E.B. müzik eğitimi yaşayışa katmak, çevreye aşlamak için, 1968 yılında "Çocuk ve Gençlik Koroları Talimatı"nı çıkardı. Bu talimatla ilgili her il ve ilçede en az bir tane çocuk ve gençlik korusu kurulmuş olacaktı. Bu koroların amaçları şunlar olarak belirlendi:

"Çevrenin müziğe yetenekli çocuklarının eğitilmesi, toplumsal çevre kültürüne uygun müzik eserlerinin yaratılması, tek ve toplu müzik geleneğinin ilerlemesine sıhhatli bir yön verilmesi, çalışmaların öğrencilere ve halka sunulması, çevre müzik kalkınması yoluyla yurt çapında müzik gelişmesinin sağlanması ve Çağdaş Türk Müziğinin doğmasını hızlandıracak bir ortamın yaratılması." (M.E.B., 1968)

Ancak o yıllarda atılan bu güzel adım, birtakım sebeplerden dolayı ne yazık ki çok kısa sürdü.

Okullarda ve okul dışında sürdürülen çocuk ve gençlik koroları faaliyetlerinin çocuklarımıza neler kazandıracığına gelince;

— Öncelikle çocuklarımız, gençlerimiz bu topluluklarla gerçek arkadaşlığı ve insan sevgisini tam anlamıyla yaşarlar. Çalışmaları ve konser etkinliklerinde elde ettikleri başarıların mutluluğunu, başarısızlıkların üzüntüsünü aralarında paylaşırlar.

— Müziğin insanları birleştiren, onları dinlendiren, yaratıcılığa iten, yaşama gücü aşıl原因an yönleriyle tanışırır.

— Disiplinli olma, dikkatlerini toplama, başkalarına saygılı olma, birlikte iş yapma ve üzerine aldığı işi başarma sorumluluğu.....vb. gibi hayatları boyunca gerekli olacak iyi alışkanlıkları kazanmalarını sağlar.

— Aynı türküleri, aynı şarkıları, aynı marşları aynı biçimde söyleyen, birbirini daha iyi anlayan ve seven kuşakların yetişmesine yardımcı olurlar.

— Çocuklarımıza kazandırdıkları yanında korolar, bir ulus için toprak bütünlüğü, bayrak birliği kadar önemli olan ses bütünlüğü ve birliğin kurulmasına ve süreklilik kazanmasında temel etkendirler. Çünkü bir ulusu birleştiren, bütünleştiren dayanaklardan biri de muhakkak ki müziktir.

— Korolar, bir ulusun müzik yaşamını ve müzik eğitimini te-

melde etkiledikleri gibi o yaşama süreklilikte getirirler. Ulusal şarkı dağarcığının doğmasına çeşitli yönlerden katkıda bulunurlar.

— Ülke içindeki etkinlikleri yanında, kendi sesimizi ve müziğimizi iyi örnekleri ile diğer ülkelere duyurma olanağı sağlarlar.

Bütün bunlardan anlaşılacağı gibi, çocuk ve gençlik koroları - nerede faaliyet gösterirse gösterebilirler- küçük görünüşleri içinde büyük görevler yapan topluluklardır.

2.5.2. Çalgı toplulukları

Ses topluluklarının yanında, sınıflardaki çalgı bakımından yetenekli öğrenciler ders dışında biraraya getirilerek çeşitli topluluklar oluşturulmalıdır. Bu topluluklarla da tıpkı 'koro çalışmaları' kısmında anlatıldığı gibi müziğin çeşitli işlevlerini birarada yaşamak mümkün olacaktır. Ders dışında yapılabilecek çalgı topluluklarını şöyle sıralayabiliriz;

a- Blokflüt toplulukları ; her sınıftan çok iyi blokflüt çalan öğrencilerden oluşmalıdır. Daha ziyade çoksesli çalışmalara yöneltilmelidirler. Bu çalışmalara, sınıfta kullanılan soprano blokflütün yanında, alto blokflütte eklenebilir.

b- Mandolin topluluğu ; bu topluluk da en az iki sesli ezgilerden başlayıp, çoksesli çalışmalara yönelmelidir. Gitar ve ritm (çelik üçgen, zil, trampet....vb.) destekli olabilir.

c- Karma çalgı topluluğu ; okul çalgılarının hepsinin ya da birkaç tanesini birarada bulunmasıyla oluşur. Yaylı, nefesli ve vurmali çalgıları çalabilen öğrencilerden de karma çalgı toplulukları oluşturulabilir.

d- Halk müziği çalgı topluluğu ; özellikle halk türküleri korosuna eşlik edebilmek için çalıştırılacak olan bu topluluk bağlama (cura,

divan saza....vb.), davul, zurna, sipsi, def, kaval, kabak kemane gibi çalgıları kullanabilen öğrencilerden seçilir. Bu topluluklarda, bulunulan yörenin çalgılarına öncelik tanınmalıdır.

e- Boru-trampet topluluğu (okul bandosu) ; bu çalışmalarda beden eğitimi öğretmeniyle işbirliği yapılarak, topluluk resmî bayramlar ve özel günlerdeki törenler için hazırlanmalıdır.

2.5.3. Müzik dinleti saatleri

Müzik öğretmeni, öğrencilerin boş zamanlarını en iyi şekilde değerlendirmeleri, sanatsal değeri olan eserleri ayırdedip bunları tercih edebilmeleri ve müzik dinleme alışkanlığı kazanıp bunu ilerdeki yaşamlarına aktarabilmeleri için, ders dışında belli bir program çerçevesinde dinleti saatleri düzenlemelidir.

Çeşitli ses, vokal, topluluk, koro çeşitleri, her türlü çalgı, çalgı topluluğu, orkestra çeşitleri, form bilgisi, stil ve becerileri tanıtma amacıyla ya da sadece müzik zevki vermek için yapılan dinletilerde dinletme işi, mümkünse müzik dersanesinde yapılmalıdır. Böyle bir imkan yoksa, uygun bir ortam bu iş için hazırlanmalıdır. Dinletilecek eserler yerli ve yabancı bestecilerin eserlerinden oluşmalı, dinleti kolaydan zora, bilinenden bilinmeyene ilkesine uygun olarak yapılmalıdır. Eserler dinletilmeden önce müzik öğretmeni tarafından eserin şekli, bestecisi, dönemi, öyküsü, kullanılan enstrümanlar gibi konular hakkında açıklamalar yapılarak öğrencilerin bu konuda bilgi sahibi olmaları ve ilgi duymaları sağlanmalıdır. Dinletiden sonra, öğrencilerin eser hakkında kritik yapmaları ve görüş alışverişinde bulunmaları teşvik edilmelidir.

Ayrıca dinleti saatleri içinde, kendini yetiştirmiş yetenekli öğrencilerin de dinleti yapmaları sağlanmalıdır. Bu sayede diğer öğrencilerde de çeşitli enstrümanlara ilgi duyma ve müzik yapma isteği

uyandırılmış olacaktır.

2.5.4. Konserler

Okullarda konser faaliyetleri iki şekilde gerçekleşir. Bunlardan birincisi; okuldaki tüm müzik etkinliklerinin, okul çevresine, başka okullara, çevredeki il ve ilçelere, halka verilecek konserle tanıtılmasıdır. Birtakım etkinliklerle iyi bir seviyeye gelen öğrencilerin çalışmaları çevreye verilecek konserler dışında, radyo ve T.V.'den faydalanılarak yurt çapında da duyurulmalıdır. Bu tür faaliyetler öğrencilerin kişiliklerinin gelişmesine ve özgüvenlerinin artmasına yardımcı olacaktır.

İkincisi ise; çeşitli konser faaliyetlerine dinleyici olarak katılmak şeklinde olmalıdır. Öğrencilerin —çevre imkanları dahilinde— operaya veya orkestraya götürülmeleri, sanat değeri yüksek konserlerin radyo veya T.V.'den takip edilmesi, çevredeki çeşitli toplulukların veya halk ozanlarının vereceği konserler, okullar arası müzik şöleni ve yarışmaları gibi etkinlikler bu faaliyetlerin birer parçasıdır.

2.6. Müzik Dershanesi (eğitim yapılacak salonlar)

Ortaöğretimde, müzik derslerinin ve ders dışı faaliyetlerin yapıldığı ve bu çalışmaların ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde düzenlenmiş dersanelere "müzik salonu" veya "müzik dersanesi" diyoruz.

Öğretmenin başarılı, verimli ve disiplinli bir müzik öğretimi yapabilmesi, öğrencilerini en iyi şekilde yetiştirip iyi bir seviyeye ulaştırabilmesi için, okullarda —akustığı müzik yapmaya elverişli— özel olarak hazırlanmış bir müzik dersliğine ihtiyaç vardır.

Müzik dersanesinde bulunması gereken araç ve gereçleri şu şekilde sıralayabiliriz: Çeşitli okul çalgıları (blokflüt, mandolin, vurma çal-

gılar...vb.) halk çalgıları (kaval, bağlama, sipsi, davul-zurna....vb.), di-yapozon, metronom, piyano (ezgi ve eşlik çalgısı olması yanında, polifonik eğitime yarayan bir çalgı olması gibi nedenlerle müzik dersanesinde bulunması gereken önemli bir çalgıdır). Bunların yanında derslerde ve dinleti saatlerinde faydalanılacak kasetçalar, pikap, radyo ve sanat değeri olan kaset, plak ve disklerin bulunacağı bir diskotek bulunmalıdır. Bütün bunlar *'işitsel araç-gereçler'* sınıfına girmektedir.

'Görsel araç-gereçler' sınıfına şunları dahil edebiliriz; müzik yayınlarından oluşan bir kitaplık, çalgı dolapları, nota dağarcığı, dizekli tahta, öğrencilerin rahatça oturup kalkabileceği, enstrüman kullanmaya engel olmayan sandalyeler, müzikle ilgili yazıların, aktüel müzik haberleri ve resimlerinin asılabileceği bir müzik panosu, duvarlarda çeşitli yerli ve yabancı müzik adamlarına ait portreler, vecizeler...vb.

'Görsel ve işitsel araç-gereçler' grubuna ise; T.V., video gibi araçlar girmektedir.

Müzik dersaneleri her ne kadar müzik eğitimini etkileyen önemli ve gerekli faktörlerden biri olsa da maalesef çok az okulda istenilen şartlarda mevcuttur. Bu konuyla ilgili olarak Bozkurt (1989)'da, - sayı bir il ile sınırlı tutulmuşsada - ortadereceli okulların çok azında müzik salonlarının bulunduğunu, bunların da istenilen düzeyde olmadığını bildirmiştir.

Yukarıda bahsettiğimiz şartlara sahip müzik dersaneleri belki ülkemiz gerçekleri gözönüne alındığında, lüks ihtiyaçlar olarak görülebilir. Ancak müzik eğitimcilerine yaptığımız anketler göstermiştir ki; 'okul müzik eğitimindeki başlıca sorunlar' sorusuna, %87.5 gibi bir oranla müzik dersanelerinin olmayışı cevabı verilmiştir. Buradan da anlaşılacağı üzere, müzik dersaneleri lüks olmaktan çıkmış bir ihtiyaç haline dönüşmüştür. Ayrıca en iyisini dilemek, bir anlamda da iyi bir eğitime sahip olmak hem gençlerimizin, çocuklarımızın hem de ülkemizin hakkıdır.

BÖLÜM 3

OKUL MÜZİK EĞİTİMİNDE KARŞILAŞILAN BAŞLICA SORUNLAR

Yaptığımız araştırma bize göstermiştir ki; okul müzik eğitimi alanında yıllardır süregelen ve halâ çözüme kavuşturulmayı bekleyen pek çok sorun vardır. Müzik eğitimcilerine yapılan ankette, 'müzik eğitimindeki sorunlar ve eksiklikler' kısmında hep aynı cevaplara rastlanmıştır: Eğitime sistemli-plânlı bir şekilde ilkokuldan başlanmaması, müzik öğretmeni yetersizliği, müzik dersaneleri ve kaynak araç-gereçlerin yetersizliği, ders saatlerinin azlığı, müfredat programından kaynaklanan sorunlar, okul idarecilerinin müzik eğitimine karşı ilgisizlikleri, şarkı dağarcığının azlığı, devletin köklü bir müzik politikasının olmayışı, bunun da eğitime olumsuz yansımaları...vb. gibi sorunlar. Bunları kısaca da olsa ele almak gerekirse;

—"*İlköğretimden kaynaklanan sorunlar*"; ülkemizde ortaöğretim kurumlarında müzik eğitimi maalesef yeterince etkin ve verimli değildir. Buna neden olan birtakım problemlerin yanı sıra, öğrencilerin ilköğretiminden, temel bir müzik eğitimi eksikliğiyle gelmeleri ve ortaöğretimde de buna birtakım sorunlarında eklenmesiyle amaçlanan hedefe ulaşmak zorlaşmaktadır. Müzik eğitimine 11-12 yaşlarında başlanmasıyla, çocukların çok verimli olabilecekleri ilk 5 yıl boşa geçmiş olmaktadır. Ortaöğretimde verilmeye çalışılan müzik eğitiminin daha etkili olabilmesi için, bu eğitime öncelikle ilkokulda sağlam bir biçimde başlanmış olması gerekir. Ancak ortaöğretimde olduğu gibi, başta müzik öğretmeni yokluğu, araç-gereç, metod, derslik yetersizliği.....vb gibi nedenlerden dolayı ilkokullarda müzik dersleri sembolik olmaktan öteye gidememektedir. Gerçi son yıllarda yetenekli ilkokul öğretmenleri bir-

takım kurslarla eğitilerek müzik, resim, beden eğitimi gibi dersler için branşlaştırılmışlardır. Ancak bu durum da sadece büyük kentlerimizdeki birkaç okulla sınırlı kalmaktadır. Bu sorunların çözüm yollarına gidilmeyip, sistemli şekilde müzik eğitimi verilmediği takdirde, öğrenci bu konudaki aile ve gündelik yaşam çevresinin vereceği olumsuz etkilerden kurtulamaz. İlkokuldan temeli atılmış şekilde gelen bir öğrenci ise, burada verilecekleri daha iyi anlayacak ve çevrenin olumsuz etkilerine karşı daha duyarlı olacaktır.

— *"Hizmet içi eğitim yapılmamasından kaynaklanan sorunlar"*: Her alanda çok süratli değişikliklerin olduğu bir çağda yaşıyoruz. Bu değişiklikler ve yeniliklerden müzik eğitimi de olumlu ya da olumsuz olarak etkilenmektedir. O nedenle bu etkileşim ve değişmelerden öğretmenleri haberdar etmenin yanında, eskiyen bilgilerini tazelemek, yetenek ve becerilerini geliştirmek için, daha sık hizmet içi kurslar açılmalıdır. Bu kurslardan ilkokul ve anaokullarında çalışan öğretmenlerin de faydalanmaları sağlanmalıdır.

— *"Öğretmen sayısının yetersizliği"*: Müzik eğitiminin en önemli ve önde gelen faktörlerinden olan müzik öğretmeni, sayıca maalesef ülkemizde ihtiyacın çok altındadır. Son zamanlarda müzik öğretmeni yetiştiren bölümlerin çoğaltılmasına karşın, bu açığın tamamen kapanması mümkün değildir. Eğitimin en önemli yapı taşlarından olan öğretmenlerin çoğaltılması ve sorunlarına eğilinmesi sağlanmadıkça, bu konudaki problemlerin de sona ermesi düşünülemez.

— *"Ders dışı faaliyetlerin (koro-çalgı toplulukları- müzik dinletileri) yetersiz kalması"*: Çoğu okulumuzda, müziği yaşamır hale getiren koro ve çalgı toplulukları gibi etkinlikler ya yoktur veya yetersizdir. Bunun doğal bir sonucu olarak da öğrenciler bu çalışmalar sayesinde alabilecekleri birtakım olumlu etkilerden uzak kalmaktadırlar. Ayrıca öğrencinin müzik beğenisini, müzik kültürünü geliştirecek olan

kaset-plak dinletileri, okul bünyesinde ya da dışarıdaki canlı dinletileri topluca dinleme gibi etkinlikler, büyük şehirlerimizdeki okullarımızda bile yetersizdir ki küçük yerleşim birimlerimizde bu tür faaliyetler yok denecek kadar azdır.

— *"Ders saatlerinin yetersiz olması"*: Ortaokullarda haftada bir saat, liselerde ise seçmeli olan müzik dersi dağılımı, müziğin kavram olarak bile aşılması için yetersizdir. Bu bir saat içinde; nota okumak, şarkı söylemek, eser dinleyip-çözümlemek, kuramsal bilgiler öğrenmek, müzik tarihi ve biyografya.... gibi konular öğretilmeye çalışılıyor. Ancak sonuç maalesef istenilen düzeye ulaşamıyor. Çünkü ortaokulda bir saatle geçirilen müzik dersi, lisede ise kredi doldurmak için birkaç öğrencinin dönemlik olarak almaları sonucu bireyin değil yaşantısına etki etmesi, küçük bir ayrıntı olmaktan öteye gidemiyor.

— *"Öğrencinin karşı karşıya kaldığı sorunlar:"* Öğrenci ortaokula gelinceye kadar müzik beğenisini etkileyecek birtakım olumsuzluklarla karşılaşmaktadır. Müzik eğitiminin ve eğitimcisinin karşısında, çeşitli müzik türlerini içinde barındıran dev bir pazar vardır. Öğrencinin müziksel davranışlarını etkileyebilecek ilişkiler içinde olduğu arkadaşlık grubu ve ailesi de aynı olumsuz etki altında kaldıklarından, öğrencinin müziksel ilgi ve beğenisi de o oranda olumsuz olarak etkilenmektedir. İşte bu etkilerle müzik ilgi ve beğenisi büyük ölçüde belirginleşmiş olan öğrenciye, müzik öğretmenin verecekleri birtakım olumsuzlukların da biraraya gelmesiyle sınırlı kalmaktadır.

— *"Müfredat programındaki eksikliklerden kaynaklanan sorunlar"*: Çeşitli yıllarda uygulanan müfredat programlarında müzik eğitimine etki edecek birçok konu atlanmıştır. 1986'daki programa kadar, Geleneksel Türk Müziği'ne müzik eğitiminde hiç yer verilmemiştir.

"Bu sorun, müzik eğitimcilerinin, müziğin bu türüne yalnız yabancı kalmalarına ve bilmeyerek karşı olmalarına neden olmakla kal-

mamış, daha da önemlisi; Türk Müziğini ezgisel, düzümsel(ritmik), makamsal ve tartımsal (usül, ölçü) yapısına büyük ölçüde yabancı kalmalarında en önemli etken olmuştur. Ayrıca, eğitimcilerimizin Türk Müziğini tarihsel gelişimi içinde bir bütün olarak görmelerini de engellemiştir.

Müzik eğitiminde, müzik sanatının çok çeşitli olan türlerinin birçoğuna hiç yer verilmemesi; Bu konuda yalnız Mûsikî Muallim Mektebi döneminde değil, günümüzde bile müzik eğitimi denilince yalnız uluslararası sanat müziğinin ya da yaygın tabirle Batı Sanat Müziğinin belli bir evresi ile, çoğu otantik olmayan halk türküleri anlaşılmaktadır. Oysa günümüz insanının ilgi alanı, kitle iletişim araçlarının da etkisiyle çok genişlemiştir. Günümüz insanı, sanat müziklerinden halk müziklerine, caz müziğinden yığın müziklerine (pop ve hafif müzikler), deneysel müzik türlerinden elektronsal müziğe kadar her tür müziğe ilgi duymakta ve bu türlerde de bilgi edinmek istemektedir.

Çok yanlış bir koşullanma sonucu, çağdaş müzik türleri ile müzikteki deneysel çalışmalara hiç yer verilmemesi; Oysa ki, yeni şeylere insanların, hele de gençlerin ilgisini çekmek çok daha kolaydır." (Gedikli, 1984)

— *"M. E.'nin bütün olarak ele alınmaması:* Müzik eğitiminin ilköğretimden yüksek öğrenime kadar bir bütün olarak ele alınıp, planlanmamış olması da müzik eğitimimiz açısından önemli bir sorun teşkil etmektedir.

— *"Müzik eğitiminde amaç ve araçların karıştırılması:"* Bir eğitim süreci içinde amaçlanan davranışların kazandırılabilmesi için, kullanılan araçlar ve kullanım biçimlerinin, belirlenen amaçları gerçekleştirebilecek doğrultuda olması gerekir. Oysa bugünkü müzik eğitimimizde amaçlar ile araçlar arasında akılcı ve dengeli ilişkiler kurulamadığından, amaçlara oranla daha somut -dolayısıyla da etken- olan

araçlar ön plana geçmiş ve hatta kullanılışlarındaki amaçları unutturup kendileri birer amaç haline gelmişler... Oysa ortaokul-lise genelindeki müzik derslerinin esas amacı nota öğretmek değil, öğrencilerin kulağını, zevkini ve sesini (olabildiğince) eğitip, değişik müzik türlerini tanıyıp dinleyebilen, her türü kendi estetik ölçütleri içinde değerlendirip iyi ve kötü ürünlerini ayırdedebilen yaptığı işi temiz ve güzel yapma alışkanlığı kazanmış, toplumsal yanı gelişmiş kültürlü birer dinleyici haline getirmek ve müziğe yetenekli olanları yönlendirip yeteneklerini geliştirebilmelerine yardımcı olmaktır." (Atalay, 1988)

— "*Araç-gereç (okul çalgıları-kitap) ve müzik dersliği sorunu:*" Okullarımızın çoğunda müzik eğitimi ve öğretimi için gerekli pek çok araç-gereç maalesef bulunmamaktadır. Ayrıca çalgı yapımı konusunda ülkemizde resmî kurumların bulunmaması; enstrümanların pahalıya malolması, her yerde bulunmaması gibi pek çok sorunu da beraberinde getirmektedir. Ayrıca öğretim araçlarının en önemlilerinden olan kitap konusunda da bir takım sorunlar mevcuttur. Yaptığımız anket ve izlenimlerimiz sonucu; M.E.B'nin tavsiye ettiği kaynak ve ders kitabı sayısının sınırlı olduğu, mevcut olan bu kitaplarda da çeşitli eksiklik ve karışıklıkların bulunduğu görülmüştür. Bütün bunların yanında; müzik eğitimcilerine yapılan ankette, 'okul müzik eğitimindeki başlıca sorunlar' kısmına %87.5'u müzik dersanelerinin olmayışı cevabını vermiştir. Bu da göstermektedir ki, çeşitli şartları içinde barındıran müzik dersaneleri okullarımızın çoğunda yoktur, olanlar ise yetersizdir.

— Uçan'a (1990) göre müzik eğitimine ilişkin diğer sorunlar ise şöyledir;

• "Müzik eğitimine ilişkin belli tartışmalar, sık sık gereksiz yere, gereksiz biçimde, gereksiz ölçüde müzik türleri tartışmasına dönüştürülmekte veya indirgenmektedir. Bu durum, söz konusu tartışmalarda sağlıklı sonuçlara ulaşılmasını engellemekte ya da önemli derecede geciktirmektedir.

• Müzik eğitimi, zaman zaman, temel amaçlarından saptırılarak, başka amaçlara hizmet eder hale getirilmektedir.

• Müzik eğitimine ilişkin sorunlar, çoğu kez ya da sık sık, genel, özengen ve mesleki amaçlı temellerinden soyutlanarak ele alınmakta ve bu nedenle de doğru çözümlenememekte ve sağlıklı çözümlere kavuşturulamamaktadır.

• Müzik eğitimine ilişkin pek çok sorunun çözümünün yine ancak müzik eğitimiyle mümkün olabileceği görüşü, henüz çok dar bir çerçevede benimsenip kabul görmektedir."

— *Basın ve yayın organları* ; Bunların genel hizmetleri içinde halkımızın ve çocuklarımızın müzik kültürü ve beğenilerine olumlu yöndeki katkıları oldukça yetersizdir.

— *Yöneticilerin M. E.'ne bakış açıları*"; Pek çok idareci ve yönetici, müzik eğitiminin gerekliliği ve insan hayatındaki önemi konularında yeterince bilgi sahibi olmadıkları için maalesef konuyu fazla önemsemeyip, öğretmen ve öğrenciye gereken desteği sağlamamaktadırlar.

BÖLÜM 4

SORUNLAR İÇİN ÇÖZÜM İLKELERİ

Yukarıda belirtilen sorunların çözümü için ilkelere, bir anlamda da yapılması gerekenlere geçmeden, 21.04.1986 tarih ve 2208 sayılı Tebliğler Dergisi'nde yayınlanan, M.E.B.'nın belirlediği ortaöğretimde müzik dersinin amaçları nelerdir, görelim:

Amaçlar:

"1. Öğrencide, yakın çevresinden başlayarak, müzik dinlemenin, müzik faaliyetlerine katılmanın ve boş zamanların müzikle de değerlendirilmesinin alışkanlık haline gelmesini sağlamak.

2. Öğrencinin müzik yoluyla iyiye ve güzele yönelmesini yaşama zevkini ile güçlenmesini ve iyi alışkanlıklar edinmesini sağlamak.

3. Müzik yoluyla öğrencide var olan anlama-anlatma-dinleme-yaratma gücünün gelişmesini sağlamak.

4. Her öğrenciyi ilgi ve kabiliyetlerine göre değerlendirmek, müzik faaliyetlerine katılmaya isteklendirmek ve istidatlarına göre yönlendirmek (şarkı söyleme, çalgı çalma, yaratıcı faaliyetler araştırma v.b.)

5. Öğrenciye, içinde bulunduğu toplumun etkin bir üyesi olması için klasik ve folklorik türleriyle bir bütün olan Millî Müsîkîmizin teknik özelliklerini ve değerlerini yeterince kavratmak, Batı müzik zevkini anlaması ve kültürünü anlaması için de gerekli bilgileri verme, bu sanatı uygulamalı olarak tanıtmak.

6. Millî birlik ve bütünlüğümüzün temel unsurlarından olan "İstiklâl Marşı" mızın en iyi ve doğru şekilde öğrenip söylenmesini sağlamak

7. Millî duyguları geliştirici ve bütünlüğü pekiştirici marşlar,

hamasî okul şarkı ve türküleri, ninni ve oyun müziklerinin doğru olarak öğrenilip söylenmesini sağlamak.

8. Batı müziğinin ve milli müziğimizin (klâsik ve folklorik türleri ile) nasıl bir tarihi, teknik ve estetik temel ile gelişme çizgisine dayandığı; sanat dönemleri, çalgıları ses ve saz toplulukları, başlıca besteci, icracı, kuramcılar, saz yapımcıları, sanat koruyucuları vb. hususlarda kültür temelinin yanısıra okul içi öğretimde yapılabileceği oranda ses ve sazla icra ettirmek.

9. Genel plânda müzik alanında iyi ile kötüyü, doğru ile yanlış a-yırt edebilecek kültürlü dinleyiciyi, özel planda da müzik kabiliyetini doğru yönde geliştirebilecek öğrenci sanatçıyı hazırlamak." (M.E.B., 1986)

Belirlenen ve ulaşılmak istenilen bu amaçlar, muhakkak ki 'müzik dersi' adı altında ortaöğretimde verilmek istenen müzik eğitiminin genelini kapsamaktadır. Bu amaçlar doğrultusunda, ortaöğretim müzik eğitiminde var olan birtakım eksiklik ve sorunların çözümleri için ana ilkeleri şu şekilde belirleyebiliriz:

— *İlköğretim:* İlkokul hepimizin bildiği gibi temel eğitim kurumudur. İlkokulda çocuk, müzik eğitiminin gereklerinden olan; müziğe karşı bilinçli şekilde yönlendirilirse, geleceğinin temelini de o oranda sağlam atmış olur. İlköğretimde önce öğretmen teminine gidilmeli, yetenekli ilkokul öğretmenleri hizmet içi kurslarla ve seminerle eğitilmeli, sonra araç -gereç ve müzik odası hazırlanarak durum yönetmeliğe konmalıdır.

— *Öğretmen:* Her ne kadar son yıllarda müzik eğitimcisi yetiştiren yeni bölümler açılmışsa da, halen ülkemizde müzik öğretmeni açığı oldukça fazladır. Yeni bölümlerin birkaç yıla kadar mezun vermeleriyle birlikte bu açık zamanla azalacak olsa bile tamamen kapanması zordur. O yüzden bu kuruluşların her yıl sayılarının artırılması, buralara daha çok öğrenci almak için gerekli ortamın yaratılması ve öğ-

retim elemanı sağlanması gerekir. Ayrıca konservatuvarlar, güzel sanatlar fakülteleri gibi sanatçı yetiştiren kurumlardan mezun olup eğitimci olmak isteyenlere de imkanlar sağlanmalıdır. Çünkü bugüne kadar öğretmen yokluğundan okullarımızın çoğunda müzik dersleri ya boş geçmiştir ya da hiç açılmamıştır. Ve halen de bu konumda olan okullarımız mevcuttur. Bu durumda müzik, eğitim ve öğretiminin iyileştirilip geliştirilmesi beklenemez. Öncelikle bu eğitimin yapılması gerekir ki ancak ondan sonra iyileştirip, geliştirilsin. İşte bu nedenle müzik öğretmenin olmadığı durumlarda birşeyler yapılmalıdır. Örneğin; enstrüman çalabilen, sesi müsait başka branş öğretmenlerinden veya öğretmen olmayan ancak kişilik sahibi, amatör veya profesyonel müzikçilerden yararlanılabilir. Böyle olduğu takdirde müzik dersleri boş geçmekten veya başka amaçlarla kullanılmaktan kurtarılabilir.

Ülkemizin müzik yapısını oluşturacak müzik eğitimcilerini yetiştirilmesinde hiçbir fedakârlıktan kaçınılmayıp, Türkiye'nin gerçeklerine ve içinde bulunduğumuz çağa uygun nitelik ve nicelikte müzik öğretmeni yetiştirildiği, hatta bu eğitime küçük yaşta başlandığı takdirde hedeflenen amaçlara daha başarılı şekilde ulaşılabilecektir.

— *Müzik Politikası*: Devletimizin kesin bir müzik politikası oluşturarak, besteci ve uzmanlardan oluşacak bir kurulca, ulusal bir okul şarkıları dağıtıma geçerse gerçekleştirilmelidir. (Gedikli, 1984)

Zamanın Kültür ve Turizm Bakanı Tınaz Tütüç (1988), bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir: "Şu bir gerçektir ki, demokrasilerde halkın dinleyeceği müziği devlet belirlemez. Ancak devlet bir yandan da daha yüksek ifade gücüne sahip müzik türlerinin gelişebilmesi için elindeki imkanları uygun ortam yaratma amacıyla kullanılmalıdır. Bu denge iyi kurulmadığı takdirde insanlar müzik politikalarını reddedip kendinden oluşan türlere teslim olabilirler ya da tam tersine halkın duygu ve düşünceleri yapılan müzik türlerine hiç yan-

sımsız. Bu iki uç olgu da, bir milletin müzik gibi en önemli kendini ifade etme aracından yoksun kalması demektir"

Mahir Dinçer'e (1988) göre ise; Adımlar milli politikamız ışığında akılcı ve bütüncü bir görüşle planlı olarak atılmalı, Millî Müzik Politikamız yersiz ve gereksiz yadsımalardan arınarak doğrulukla saptanmalıdır.

Devletin müzik eğitimi konusunda oturmuş bir politikasının bulunması gerektiğini diğer savunanları da şu şekilde sıralamak mümkündür: H. Torağanlı (1984), S. Özdemir (1984), Ş. Velioglu (1990).

— *Ders saati* : Ortaokullarda haftada 1 saat, liselerde ise seçmeli olan müzik dersleri, solfej, nazariyat, dikte, armoni, biyografi, çalgı eğitimi, kaset- plak dinletimi, ses eğitimi, şarkı dağarcığı.....vb. gibi pek çok konunun verilmesi için zaman olarak oldukça yetersizdir. Ayrıyeten ilkokulda yönlendirilmiş yetenekli öğrenciler için 'seçmeli müzik' dersi konularak bu yeteneklerin zamanında geliştirilmeleri sağlanmalıdır. Ve bu öğrenciler güzel sanatlar liselerine, konservatuvarlara ve müzik bölümlerine yönlendirilmelidirler.

— *Müfredat Programı*: "Ortaöğretim müzik öğretim programları ve öğretim plânları daha gerçekçi, daha çağdaş ve tutarlı olacak biçim, kapsam ve içerikte düzenlenmeli ve sürekli geliştirilmelidir..... ortaöğretim müzik programı, öğrenciye kazandırılacak özellikleri ifade eden hedefler, hedeflerin gözlenip ölçülebilir kritik davranışlara dönüştürülmesiyle ortaya çıkan hedef davranışlar, hedef davranışları öğrenciye kazandırıcı öğretim durumları, öğrencinin hedef davranışları kazanıp kazanmadığını ortaya çıkarıcı sınav-ölçme durumları ve sınav ölçme durumlarında elde edilen ölçümleri, hedeflerden kaynaklanan ölçütleriyle karşılaştırma temeline dayalı değerlendirme işlemlerini kapsayıcı çağdaş bir yapıya ve işlerliğe kavuşturulmalıdır. Söz konusu öğelerin tutarsızlığı ve eksikliği durumunda müzik öğretim programları ve öğretim plânlarının eksik olacağı akıldan çıkarılmamalıdır. Müzik öğretim program-

ları ne denli yetkin (mükemmel) hazırlanmış olursa olsun denenmeli, deneme sonuçları ışığında değerlendirilmeli, değerlendirme sonuçları ışığında düzeltilmeli, düzeltilmiş haliyle uygulamaya ya da yürürlüğe konulmalı, yürürlükte olduğu sürece sürekli geliştirilmelidir.

Ortaöğretimde müzik öğretim programlarının müziksel içeriği bir yandan yerel müzik kültürlerimize, öbür yandan evrensel müzik kültürüne açılım gösteren, fakat daha çok ulusal müzik kültürümüze ağırlık veren bir nitelik taşımalıdır. Kısacası, yerelle evrensel arasında, her ikisine açık, her ikisiyle etkileşen ve her ikisinden belli öğeler kapsayan ulusal ağırlıklı bir müziksel içerik..... Ortaöğretim müzik programları, o arada ortaokul ve lise müzik öğretim programları içerik yönünden de bütünüyle yeniden gözden geçirilmeli ve özenle yeniden düzenlenmelidir. Müziksel içerik tek sesli ve çoksesli, geleneksel ve çağdaş, eski ve yeni (modern) hafif ve ciddi, eğlendirici ve dinlendirici, düşündürücü ve yüceltici tür ve çeşitleri ve yerel, ulusal ve evrensel boyutları ile çok yönlü, çok boyutlu, kendi içinde zengin bir çeşitliliği olan eğitim müziği esas alınmalıdır."(Uçan, 1990 b)

Gedikli'ye (1984) göre, müfredat programlarındaki sorunların çözümleri için öneriler şu şekilde sıralanmıştır:

- Yeniden geliştirilmesi gereken müzik eğitimi programlarında, kendi müziğimizden yola çıkılmalı fakat müziğin öteki türlerine de yeterince ve ağırlıkları oranında yer verilmelidir. Bu arada ağırlık kesinlikle kendi müziğimizde olmalıdır.
- Tüm müzik eğitimi programlarında, çağdaş müzik ürünlerine de yeterince yer verilmeli, böylelikle müzik eğitiminin giderek yalnız şarkı eğitimine dönüşmesi önlenmelidir.
- Çok çeşitli olan müzik türleri, ağırlıkları oranında eğitim programlarında yer almalıdır. Böylelikle öğrenci her tür müziği kendi ölçütleri içinde değerlendirebilmeli ve her türün nitelikli örneklerini dinleyebilmelidir.

Bütün bunların dışında;

- Yürülmekteki ortaokul ve lise müzik öğretim programları yeniden ele alınmalı, aralarında müzik öğretmeni, program geliştirme uzmanı, eğitim felsefecisi, eğitim psikoloğu, eğitim sosyoloğu, eğitim teknoloji uzmanı ve ölçme değerlendirme uzmanının da bulunduğu bir müzik öğretim geliştirme kurulunca yeniden geliştirilmelidir.

- Aynı kurulca klavuz kitaplar hazırlanmalıdır.

- Oluşturulan taslak program, çeşitli yörelerdeki müzik öğretmenlerince uygulandıktan sonra, uzmanlarca değerlendirilip, düzeltmeler yapıp yürürlüğe konulmalıdır.

- Programın temelini, hangi müzik türünün oluşturması gerektiğine ilişkin Türkiye çapında araştırma yapılmalıdır. (Bilen, 1988)

— *Ders dışı faaliyetler*: Ulusal bir şarkı dağarı ve söyleme biçimi oluşturabilmek için okullarda korolar ve çalgı toplulukları kurulmalı, bir süre önce kurulup örnekler sergilenen "İl Çocuk ve Gençlik Koroları"nın yeniden kurulması yönüne gidilmelidir. (Dinçer, 1988)

- Ders dışı faaliyetlerin daha faydalı ve etkin olabilmesi için bir takım temel uygulamalar getirilmelidir. Örneğin;

a) Her okulda düzenli ve sürekli çalışan bir koronun kurulması sağlanmalıdır.

b) Her okulda —imkanları dahilinde— bir çalgı topluluğu (halk çalgıları, Orff çalgıları, hafif müzik çalgıları, bando, orkestra çalgıları....vb.) kurulmalıdır.

c) Eğitimi üretken bir konuma getirip karşılıklı yarar sağlayabilmek için, üniversitelere bağlı Müzik Eğt. Bölümlerinin bulunduğu il merkezindeki ilkokullardaki müzik topluluklarının bu bölümün öğrencilerince oluşturulacak gruplar tarafından çalıştırılmasında sayısız yarar vardır.

• Ayrıca okullardaki müzik topluluklarından seçilecek öğrencilerle il ve ilçe müzik toplulukları oluşturulup, bu toplulukların sürekliliği hazırlanacak bir yönetmelikle sağlanmalıdır.

• Ders dışı bu faaliyetlerin tutarlılığını saptamak amacıyla zaman zaman öğretmen, öğrenci ve yöneticileri içine alan anket ve araştırmalar yapılmalıdır.

• Her yıl başka bir yerde olmak üzere, çeşitli koro ve çalgı topluluğu yarışmaları, şenlikler, festivaller düzenlenmeli, buralarda başarılı olanların yurt dışına gitmeleri ve örnek olabileceklerinde davet edilmeleri sağlanmalıdır. Ayrıca yurt içinde çalışmalarıyla kendini göstermiş topluluklara radyo ve T.V.'den seslerini duyurma olanakları sağlanmalıdır.

• Kullanılan eserler, nota ve kaset olarak çoğaltılıp okullara ve yurt dışındaki çocuklara da ulaşabilmesi için elçiliklere gönderilmelidir.

• Öğretmen ve öğrencileri bu çalışmalara teşvik edici önlemler alınmalıdır. "Okullarımızda, müzik öğretmenlerini ve öğrencileri daha iyiye özendirilecek, daha verimli çalışmaya yöneltecek özendirme ve teşvik alışkanlıkları yoktur. Bir müzik öğretmeni için en iyi çocuk korosunu kurmak, eğitsel müzik öğretimi konularında araştırma yapmak, konferans vermek, v.b. konular, yarışmalar açılarak ödüllendirilerek teşvik edilebilir. Daha iyisini yapmaya diğer öğretmenler de özendirilmelidir. Bu türlü çalışmalarıyla başarısını göstermiş kimselere, kurslar vb. gibi çalışmalarda öncelik tanınabilir; gelişmelerini yurt içinde ve yurt dışında tamamlayabilmeleri için burs olanakları ayrılabilir. Böyle bir teşvik ve özendirme ortamında her öğretmenden alınacak verim, en azından iki kat yüksek olacaktır." (Doğanışık, 1984)

Öğretmenler dışında bestecilerimizin de daha fazla ve nitelikli üretmesini teşvik için özendirici önlemler alınmalı, kaynaklar araştırılmalıdır.

• Sınıf ve okul korolarında daha çok ve geniş şekilde; milli birlik beraberlik duygusu uyandıracak kahramanlık marşları, halk türküleri ile Türklük şüuru, vatan, millet, bayrak, Atatürk sevgilerini pekiştirici şarkı ve türkülere yer verilmelidir.

• Konserler, yarışmalar ve hatta ses kayıtlarıyla ders dışı etkinliklerini sürdüren bu toplulukların çalışmalarıyla ailelerin ve çevrenin konuya ilgilerinin çekilmesi sağlanmalıdır. Bu sayede yaygın müzik eğitime de bir anlamda katkı sağlanmış olacaktır.

—*Dağarcık* ; Okulda derste ve ders dışı çalışmalarda öğretilecek parçaların seçimleri belli niteliklere göre yapılmalıdır. Örneğin, şarkı seçimi yapılırken;

- Ses ve söz uyumuna (prozodi),
- Ses sınırının yaşlara uygunluğuna,
- Ses aralıkları ve tartımları yönünden kolay bellenebilir, sevilerek söylenebilir olmasına,
- Program ve konulara uygun olmasına,
- Tek ve çoksesli çeşitleriyle kendi müziğimizden örneklerin bulunmasına,
- Şarkılardaki sözlerin; çocuğun karakterine ve onun yaşantısına uygun, onun ilgisini çekebilecek ve okullardaki eğitime faydalı olabilecek eğitimcilerde seçilmesi sağlanmalıdır.

Bütün bunlar yapılırken de sadece ders kitabındaki parçalarla yetinilmeyip, onların dışında uygun parçalar da öğrencilere öğretilmelidir. Bunun için de her müzik öğretmenin; bilmece, sayışma, tekerleme, halk türküleri, Türk okul şarkıları, adapte şarkılar vb. gibi okul şarkılarını içeren zengin bir dağarcığı bulunmalıdır.

T. Doğanışık'a (1984) göre, okullarda kullanılacak şarkı da-

ğarcığının özünü şunlar oluşturmaldır:

- Çağdaş bestecilerimizin yarattıkları, kaynağını halk müziğimizin ritmik ve melodik yapısından alan tek ve çoksesli şarkı ve türküler,
- Tek ve çoksesli halk türkülerimiz,
- Başka ulusların halk şarkılarına ve okul şarkılarına Türkçe söz koymakla kazanılan aktarma şarkılar,
- Yerli bestecilerimizin Batı dizileri ve ölçüleri içinde yarattıkları şarkılar-marşlar,
- Anonim çocuk ezgileri ve tekerlemelerinden seçilmiş örnekler.

Bu dağarcık, evrensel müziklerden seçilen örneklerle birlikte, kuşkusuz Türk Müziği ağırlıklı bir dağarcık olacaktır. Ancak, burada Türk Müziğimizin geleneksel ve çağdaş olmak üzere iki nitelik boyutu; yerel, ulusal ve evrensel olmak üzere üç nitelik düzeyi ve temel, halk ve sanat müzikleri olmak üzere üç katmanı olduğu dikkatlice göz önünde bulundurulmalıdır. Ortaöğretim için eğitim müziği dağarcığı oluşturulurken, Türk Müziğimizin söz konusu boyut, düzey ve katmanları arasında, Türkiye'nin özünü yitirmeksizin çağdaşlaşmasını aksatmayacak ya da sekteye uğratmayacak, geçmişi ile bugünü ve geleceğe arasında tutarlı ve güçlü bağlantılar sağlayacak ve bizi değerli müziksel birikimimizle birlikte bugünden geleceği taşıyacak biçimde sağlıklı dengeler kuran bir dağarcık yapısı düşünülmelidir. Türkiye'nin çağdaşlaşmasında en etkili süreçlerin başında eğitimin gelmesi ve ortaöğretimin bu süreçte canalıcı bir yer ve öneme sahip olması, ortaöğretiminde eğitim müziği kavramını daha da ön plana çıkarmamızı gerektirmektedir. (Uçan, 1990 b)

M. Sun'a (1969 b) göre ise; "Ulusal Şarkı Dağarcığı; tek ve çoksesli halk türkülerimizle ve Türk bağdarlarının yarattığı, kaynağını halk müziklerimizden alan Türk okul şarkılarıyla kurulacaktır... Okul mü-

ziğimize, halk türkülerimiz ile Türk okul şarkıları egemen kılınmalı, aktarma ve öykünme şarkılara da bunların yanında yer verilmelidir. Fakat eğitimin temeli mutlaka ulusal şarkı dağarcığına dayandırılmalıdır" .

Ayrıca verilen bu dağarcıkla; evrensel müzik dilini öğretmek, tek sesli dahi olsa, birlikte doğru ve güzel söyleme alışkanlığı ve zevkini vermek, çoksesliyi sevdirmek ve alıştırmak, çağdaş Türk bestecilerinin eserleriyle onların tanınıp, sevilmesini sağlamak, mümkün olmalıdır.

— *T.R.T.*; Zaman zaman açtığı yarışmalarla, repertuarını genişleten devlet televizyonu ve radyosu, sözleriyle müziğiyle çocuklarımıza ve gençlerimize ait olan bu şarkıların bant kayıtlarını kopyalarını okullara dağıtabilir. Öğretmen de bir kasetçalar yardımıyla bu yeni şarkıları kolaylıkla çocuklara kulaktan öğretebilir. Böylece hem büyük kentlerdeki öğrencilerimiz hem de en ücra yerleşim yerlerindeki çocuklar bu uygulamadan faydalanmış olurlar.

— *Konserler* : Evrensel bir dil olan müzik, çocuklarımıza bütün boyutlarıyla verilmelidir. Dersler zaman zaman sınıf dışına çıkarılmalı, büyük şehirlerde var olan orkestra ve koroların provalarına, konserlerine götürülmelidirler. Konserler öğrenciyi görme ve işitme duyularının her ikisiyle de etkileyeceğinden müzik eğitimi açısından yararı da iki kat olacaktır. Özellikle bazı konserlerde (bando konseri gibi), öğrencilerin ve halkın bildikleri türküler ve marşların çoksesli düzenlemeleri çalınıp, onların da katılımları sağlanabilirse bu, öğrencilerin ve halkın müzik eğitim-öğretimine çok büyük bir destek olacaktır. Bunun yanında kendi çalgılarımızdan başlanarak öğrencilere orkestrayı meydana getiren çalgılar tanıtılmalıdır ki bütün bunlarla ortaöğretimden mezun olan gençlerimiz radyo ve T.V.'lerdeki müzik anonslarını çözebilsinler.

— *Konferanslar*: Eğitsel müzik öğretimin desteklenmesi yollarından birisi de, müzikli konferanslar verilmesi olabilir. Müzikli konferanslar müzik öğretmenleri ya da özel olarak yetiştirilecek sunucular

tarafından hazırlanabilir. Konu olarak Geleneksel Türk Sanat Müziği, folklor, Çağdaş Türk Müziği, Türkiye'de eğitsel müzik öğretimi, evrensel müzik eserleri vb. pek çok konu seçilebilir; hazırlanan bir konferans halka, öğrencilere ya da karma topluluklara sunulabilir, mümkün olduğu kadar değişik yerlerde ve değişik topluluklara tekrarlanabilir. Toplumun müzikte ileri bir müzik anlayışına ulaştırılabilmesinde, müzik konularında daha yüksek bilince, bilgiye ve düşüncelere vardırılabilmesinde müzikli konferanslar önemli bir araç ve eğitsel müzik öğretmenin başarısı için etkili bir destek olacaktır. (Sun, 1969 a)

— *Müzik haftası*; 8-9 aylık öğretim süresi içinde birtakım şeyleri hatırlatmak için yapılan (kutlanan) haftalardan (trafik haftası, sağlık, kitaplık, ilköğretim haftası....vb.) biri de neden müzik haftası olmasın? Programa alınacak 'müzik haftalarında' pek çok şey yapılabilir. En azından bu konuyu önemsemeyen yöneticilerin dikkatini çekmek mümkün olabilir. Önce okul müdürlüklerine sonra velilere müzik dersinin önemi anlatılabilir. Okul çapında düzenlenen kampanyalarla piyano olmasa bile, org, kasetçalar, pikap gibi hem ders hem de birtakım faaliyetler için yararlı ve gerekli olacak araç-gereçler temin edilebilir. Gene bu haftalar içinde, herkese açık 'çocuk ve gençlik müziği şarkı yarışmaları' düzenlenip, kaynak kitaplar çoğaltılabilir. Devlet desteği ile, çocuklar müzik faaliyetlerine özendirilebilirler. Gene bu haftalarda öncelikle okul içinde ve daha sonra da okul dışında başta çocuklar ve gençler olmak üzere, idarecileri ve velileri de kapsayacak dinletiler yapılmalıdır.

— Müziğin niteliği ve insan yaşamındaki yeri hakkında yeterince bilgi sahibi olmayan ve bilinç eksikliği olan ilgililer için düzenlenen çeşitli seminerlerle bu zihniyet yok edilerek, müziğin hem insan yaşamındaki yeri hem de eğitimdeki gücü ve gerekliliği, yöneticilere ve ilgililere aşılmalıdır. Böylelikle düzeltilmesi güç, kâğıt üzerine geçebilecek yanlışlar önlenmiş olur. Bu konu bir anlamda da devletin müzik politikasıyla doğru orantılıdır.

— *Müzik dershanesi, kitap*; Müzik eğitiminin daha verimli ve başarılı olabilmesi için öncelikle okullarımızda bu eğitim için gerekli olan birtakım şartların sağlanması gerekmektedir. Bu da başta, içinde zaruri araç ve gereçleri barındıran müzik dershaneleriyle olmalıdır. Bunları sıralamak gerekirse çeşitli okul çalgıları (blokflüt, mandolin, vurma çalgılar....vb), halk çalgıları (kaval, bağlama,....vb.), diyapozom, piyano, metronom, kaset-çalar, eğitici ve sanat değeri olan çeşitli kaset, plak ve disklerin bulunacağı bir diskotek, ders ve kaynak kitaplar yanında, bu alanda yazılmış eğitici niteliği olan kaynaklar, nota dağarcığı ve çeşitli aktüel müzik haberlerinin muhafaza edileceği bir kitaplık, dizekli tahta gibi, araç ve gereçler sayılabilir. Bunlar devlet desteği ile sağlanamazsa, okul aile birliğinin veya velilerin katkısı sağlanarak, bunlar gerçekleştirilmelidir.

Ders kitabı ya da kaynak kitaplar hazırlanırken, müzik öğretmenlerinin görüşleri alınmalıdır. Kitap tercihi yapılırken; içeriği güçlü, birbirinin tekrarı olmayan, eğitici, eğlendirici ve iz bırakacak bir şarkı dağarcığının olmasına, gereksiz ya da yanlış bilgi içerip içermediğine ... vb. dikkat edilmelidir. Ayrıca kitaplardaki eksiklikler önerilerle birlikte branş öğretmenleri tarafından ilgililere iletilmelidir.

— *Dinleti saatleri*: Müzik öğretmeni tarafından, öğrencilere müzik dinleme alışkanlığı kazandırma yanında, sanat değeri olan eserleri ayırdedip, bunları ilerki yaşamlarında da tercih edebilmelerini sağlamak, çeşitli müzik türleri ve çalgı topluluklarını tanıtmak, aynı zamanda da kuramsal birtakım bilgileri uygulamalı olarak verebilmek amacıyla düzenli bir program çerçevesinde müzik dinleme saatleri düzenlenmelidir. Dinleti yapılırken belli bir program izlenmeli, bilinenden-bilinmeyene kolaydan-zora, yakından-uzaya ilkelerinden hareket edilmelidir.

— *Denetleme*; Müzik branşı müfettişleri yetiştirilerek, müzik eğitim-öğretimi ile eğitimcileri branş müfettişleri tarafından değerlendirilmelidir.

— İlköğretimden yüksek öğretime kadar verilen müzik eğitimi ile bireylerin müziğe ilgi duyup amatörce uğraşmak için veya bu işin eğitimciliğini seçip ona yönelenlerin aldıkları eğitimler arasındaki ilişkiler bir bütün olarak düşünülmeli ve müzik eğitimine ilişkin yapılacak plânlama ve düzenlemelere yansıtılmalıdır.

— *Müzik kursları*; M.E.B.'nin desteğiyle, okullarda çocuklara ve gençlere açık, müzik kursları düzenlenmelidir. Bu kurslarla ders içi ve ders dışı çalışmalara katkı sağlanması yanında, öğrencilerin müzikle hobi olarak ilgilenmeleriyle boş zamanları en iyi şekilde değerlendirilmiş olacaktır. Aynı zamanda bu kurslarla yetenekli öğrenciler tespit edilerek, ilgileri ve yetenekleri doğrultusunda yönlendirilmeleri sağlanmış olacaktır.

— *Medya*; Radyo, T.V., teyp, video, basın...vb. gibi kitle iletişim araçlarının yaygınlaştığı bir dönemde, müzik eğitimi yaşam koşullarından soyutlayarak çözüme ulaştıramayız. O nedenle medyanın da bu konuda desteği istenmeli, daha doyurucu ve eğitici program ve yayınlara yer verilmesi sağlanmalıdır. Basın-yayın araçlarının okullarda verilmeye çalışılan müzik eğitimiyle aynı doğrultuda hareket etmesi halinde; okulda öğrenilenlerin kalıcı olması, toplumun ulusal bir şarkı dağarcığına sahip olması gibi birtakım olumlu etkilerle müzik eğitiminin okul dışında da yaşaması mümkün olacaktır.

— Yapılacaklar zamanla ve birtakım imkânlarla sınırlı olsa bile en azından devlet ve eğitimciler biraraya gelerek, konunun boyutları ve çözümünü konusunda çeşitli kanallarla, hem öğrencilerde, hem de kamuoyunda gerçekçi bir bilinç yaratmalıdırlar.

— Çocuklarımıza ve halkımıza kullanırlılığı olan çağdaş düzeyde, Türk müzik kültürünü yansıtır nitelikte müziklerin sunulması için, düşünce, emek, güç ve gönül birliği yapılmalıdır. (Dinçer, 1988)

— Gülcan'a (1988) göre, çözüm için ilkeler şu şekilde belirlenmiştir:

- Müzik eğitimi ilkokul öncesi ve ilkokuldan başlayıp yükseköğretim sonuna kadar verilen bir eğitim silsilesine kavuşturulmalıdır.

- Ülkenin ihtiyacı olan eğitimci, besteci, icracı, müzik aleti yapımcısı ve onarımcısı, nota matbaası, plak ve bant yapımı için modern stüdyoları, koroları, orkestraları, operaları, baleleri ve diğer sanat topluluklarını yetiştirecek, yetişmiş olanları en etkin biçimde harekete geçirecek kurumların kurulması, kurulan kurumların bu amaçla yeniden değerlendirilmesi, etkinliğin yurt sathına dağılmasının sağlanması gereklidir.

- Kurulacak kurumların Türk Müziği, Batı Müziği anlayışıyla değil, Türk Müziğini temel alan, ondan yaratacağı çağdaş anlayışta özgün eserleriyle özünü yitirmeyen ve dünya müzik anlayışını izleyebilen bir yapıda olması, üretimlerini her an halka sunabilecek esneklikte ve verimde olmalıdır.

- Müzik yaşantımız için gerekli olan, eleman, topluluk, kuruluşlar ve müesseselerin birbiriyle iletişim halinde kendi aralarında bir bütünlük içinde olması, kararlarında ve uygulamalarında özerk olmaları gerekmektedir.

- Müzik kurumlarımızın arasındaki diyalogun sağlanması, onları birbirinden koparıcı değil, birleştirici ve uzlaştırıcı bir sisteme belki de bizim ülkemize has bir özellikte ihtiyaç vardır.

— Gedikli (1984) ise, önceden belirlenen temel sorunların ışığında, müzik eğitiminin gereğine ilişkin diğer önerileri şu şekilde sıralamıştır :

- Müzik eğitimi, halkın müzikal eğitimi ile birlikte ele alınarak örgün ve yaygın eğitim biçiminde yeniden programlanmalıdır. Bu programlarda, devletin temel kültür politikası doğrultusunda program içerikleri, zamana göre sürekli yenilenmelidir.

- Müzik eğitimi ileri ülkelerde olduğu gibi bir bilim dalı olarak ele alınmalıdır.

BÖLÜM 5

PROGRAM KARŞILAŞTIRMALARI IŞIĞINDA BAZI EĞİTİM MÜZİĞİ KİTAPLARININ ANALİZİ

Müzik dersinin okullara konulduğu 1870 yılından günümüze kadar, ders kitabı olarak kullanılmak üzere çok sayıda kitap yazılmıştır. Müzik eğitimi ders kitabı olarak yayınlanan ilk kitap Osmanlı Döneminde Mehmet Zati Arca tarafından yazılmış olan 'Talim-i Kıraat-i Mûsikî' adlı kitaptır. Daha sonra Zeki Üngör'ün 'Çocuklar ve Gençlere Tegannî Dersleri' adlı kitabı yayınlanmış ve okullarda ders kitabı olarak kullanılmıştır. (Say, 1985)

".....Cumhuriyet dönemi müzik eğitimiyle ilgili ilk program hazırlama çalışması 1924 yılında yapılmış; onu 1926, 1930, 1938, 1949, 1971 ve 1973 yıllarında yapılan çalışmalar izlemiştir..." (Uçan, 1988 a)

"Bu dönemde (1924-1950 yılları arası), okul müzik eğitimi müfredat programları ve ders kitapları, Batı Müziği kurallarının öğretilmesini amaçlayan bilgileri, bu kurallara göre bestelenmiş okul şarkılarını, türkçe söz yazılarak aktarılan yabancı ülke şarkılarını ve yine Batı Müziği kurallarıyla seslendirilmiş az sayıdaki halk türküsünü kapsamaktaydı. Müzik eğitimine yapıtlarıyla katkıda bulunmayı amaçlayan birçok müzikçimiz, müzik kitaplarına belli sayıda halk müziği örneklerinin konulmasıyla ulusal müzik sorununun çözülebileceği inancındaydılar. Mûsikî Muallim Mektebi (1936 yılından sonra G.E.E. Müzik Böl.), Öğretmen Okulları, Köy Enstitüleri, liseler, ortaokullar ve ilkokullarda 1950 yılına kadar bu anlayışla sürdürülen müzik eğitimine yazdıkları müzik kitapları, aktarma ve öykünme (Batı Müziği kurallarıyla bestelenmiş) şarkılarla yön vermiş olan belli başlı müzikçiler; Musa Süreyya, A. Muhtar Ataman, O. Zeki Üngör, Veli Kanık, M. Hulusi

Öktem, Halil Bedii Yönetken, M. Sadi Egemen, F. Hilmi Atrek, Fuat Koray, Halit Ozan, Nihat Erkman, Cemil Koral, Ahmet Samim Bilgen, Bedri Akalın, Vedia İyison ve bugün Türk Beşleri adıyla bilinen (A. Adnan Saygun, H. Ferit Alnar, N. Kâzım Akses, Ulvî Cemal Erkin, Cemal Reşit Rey) bestecilerimizdir.

Okul müzik eğitimiyle oluşturulması gereken şarkı dağarcığının, sadece sınıf duvarları arasında kaldığı, toplumun geniş kesimini kucaklayan ulusal şarkı dağarcığının gerçek anlamda oluşturulmadığı bu dönemde yazılmış olan belli başlı ders kitapları şunlardır:

Ortaokullarda:

1. İlkokullarda kullanılan kitaplar: İlkokullarda Müzik (M. Hulusi Öktem), Solfej Dersleri (M. Sadi Egemen), İlk Mûsikî Dersleri ve Okul şarkıları (Nihat Erkman-Cemil Koral), Mûsikî Alfabeti (A. Muhtar Ataman), Mûsikî Öğreticisi ve Nota Lektürü I. ve II Bölüm (M. Zati Arca)
2. Ortaokullarda Müzik: M. Hulusi Öktem
3. Ortaokul Müzik Kitabı : F. Hilmi Atrek
4. Ses ve Solfej Egzeyleri : Vedia İyison.

1950 yılından sonra okul müzik eğitimine yeni görüşler getirilerek, halk müziğinin okul müzik eğitimine temel olarak alınması konusunda girişimler başlatıldı. Halk müziğimizin dizi, tartım ve ölçüleri yönünden incelenmesiyle bu çabalar artırılıp okul müziği ve halk müziği arasında yapısal bağlar kurulmaya çalışıldı.

1950 yılından sonra yazılan müzik eğitimi ders kitapları arasında ilkokul asıl ders kitabı bulunmamaktadır. Bu dönemde, ilkokullar için yardımcı, ortaokul ve liseler için asıl ders kitabı olarak yazılmış olan kitaplar şunlardır:

1. ilkokul Müzik Bilgisi : Halit Ozan

2. Orta Solfej Bilgileri : Fuat Koray
3. Ortaokul Müzik I : Faik Canselen
4. Lise I. II. Sınıf Müzik Kitabı : A. Adnan Saygun-H. Bedii Yönetken
5. Liselerde Müzik I. II. III. : Tahir Sevenay-E. Zeki Ün
6. Şarkılarla Müzik Eğitimi Lise I.II.III. : Z. Aydınlan-Saip Egüz
7. Çoksesli Müzik Eğitim (Lise I-II-III): Z. Aydınlan-Saip Egüz

Bu kitaplardan 1954 yılı sonrasında yazılmış olanlarda okul müziği ile halk müziği arasında bağ kurma yönünde gelişmeler görülmektedir. Tam belirgin olmamakla birlikte buna ilişkin arayışlar her yeni yazılan kitapta sezilmektedir.

1960 yılından sonra hızlandırılan bu çalışmalar sonucu yeni okul müzik eğitimi anlayışı birçok müzik eğitimcisi tarafından benimsenmiş, bestecilerimizin de konuya ciddi bir biçimde eğilmeleriyle bu anlayışa uygun yapıtlar yaratılmaya başlanmıştır. Özellikle besteci Muammer Sun tarafından bilimsel bir biçimde ele alınan 'Okul Müzik Eğitimi' konusu, ulusal müzik sorunlarımızla birlikte değerlendirilmiş, bununla ilgili çalışmalara bir bütünlük getirilerek temel görüş biçiminde ortaya konulmuştur. Bu temel görüş, 'okul müziğimize, halk türkülerimiz ile Türk bağdarlarının yarattığı (kaynağını halk müziklerimizden alan) Türk okul şarkılarının egemen kılınması, aktarma ve öykünme şarkılara da bunların yanında yer verilmesi, bu yolla ulusal şarkı dağarcığı oluşturulması düşüncesine dayanmaktadır.

1950 yılından başlayarak, Halil Bedii Yönetken, Ekrem Zeki Ün, Tahir Sevenay, Ziya Aydınlan, Saip Egüz, İsa Coşkun, Faik Canselen ve Veysel Arseven gibi müzik eğitimcisi ve bağdarlarımızın sürdürdüğü çalışmalar, Muammer Sun tarafından belirlenen bu temel görüş ve ilkelerle olgunlaştırılarak okul müzik eğitimi müfredat programlarının yeniden

düzenlenmesi sonucunu doğurmuştur. Türk okul şarkıları dağarcığının bu anlayışla oluşturulmaya başlanması ve bağdarlarımızın yarattıkları yeni yapıtların okullarımızda öğretilmesiyle elde edilen sonuç, bir çok müzik eğitimeisinin konuya daha yakın ilgi duymasını ve bu çabalara katılmasını sağlamıştır.

Ziya Aydıntan ve Saip Egüz tarafından yazılan 'İlkokulda Müzik' adlı yardımcı ders kitabı ile 'Türkü ve Şarkılarla Yeni Müzik Eğitimi (orta-I-II-III)' adlı ders kitabı, bu dönemde yazılan kitaplardır. İlkokul, ortaokul ve liselere yardımcı ders kitabı olarak kabul edilen ve gerek dağarcığı, gerekse okul müzik eğitiminin halk müziğine dayalı olarak yapılmasına ilişkin arayışlara temel bir görüş getirmesi bakımından büyük önem taşıyan 'Şarkı Demeti' adlı kitap Muammer Sun tarafından 1968 yılında yazılmıştır. Okul müzik eğitimine yeni boyutlar kazandırılabilir nitelikte şarkılarla birlikte verilmesi görüşüyle hazırlanmış bir dağarcığı kapsamaktadır. " (Say, 1985)

Yeni müzik anlayışının gittikçe belirginleştiği 1960 yılı sonlarında bu çalışmalar sonuç vermeye başlamış ve orta dereceli okullarda okutulmak üzere bir taslak program hazırlanarak, 1971 yılında M.E.B. 1661 sayılı Tebliğler Dergisinden yayınlanmıştır. (Bkz.Ek-B)

1960'tan günümüze kadar geçen yıllar içinde, sadece müzik eğitimi değil, genel olarak eğitim kavramı pek çok biçim değiştirmiş, yerli ve yabancı çeşitli yöntemler aktarma yoluyla sistemleştirilmeye çalışılmıştır. Bu çalışmaların tek amaca yönelik olması gerekmektedir. O da Atatürk'ün öngördüğü çağdaş evrensel düzeye ulaşmaktadır. (Ali, 1987)

"... 1970 yılı sonrasında Dr. Erdoğan Okyay tarafından yazılan 'Okul Müzik Eğitimi' adlı ders kitabı, yeni okul müzik eğitimi anlayışını yaygınlaştırma düşüncesiyle hazırlanmış ve okullarımızda yardımcı ders kitabı olarak kabul edilmiştir.

Ortaokullarda 1973 yılından sonra müzik dersi için tek kitap uygulamasına başlanmış ve Ziya Aydın-Saip Egüz tarafından yazılmış olan 'Türkü ve Şarkılarla Yeni Müzik Eğitimi - Ortaokul I-II-III' adlı ders kitabı tek kitap olarak kabul edilmiştir. Bunun yanında müzik eğitimiyle ilgili yazılan diğer kitaplar da yardımcı kitap olarak kullanılabilir. (Say, 1985)

M.E.B. tavsiye ettiği ders kitapları dışında -1970'lerden 1986'ya kadar olan son on beş yılda- eğitim müziği ve dağarcığının zenginleşmesinde büyük payı olan şarkı ve çalgı eğitimi kitapları yayınlanmıştır. Bunlardan bazıları şunlardır:

1. Dereden Tepeden: Erdoğan Okyay
2. Cura : Hazar Alapınar
3. Yeni Blokflüt Metodu : Saadettin Ünal - Yalçın Yüreğir
4. Blokflüt Çalıyorum (I-II): Saadettin Ünal
5. Bir Dünya Bırakın : Salih Aydoğan
6. Son 50 yılın En Güzel Şarkıları : İlteriş Sun - Muammer Sun
7. Çoksesli Türküler : Muammer Sun
8. Kır Çiçekleri (Türkü Dağarcığı) : Muammer Sun
9. Cıvıl-cıvıl : Mahir Dinçer
10. Biz Bize : Hikmet Ekim
11. Blokflüt ile Müzik Eğitimi : Salih Aydoğan - Aydın İlik

5.1. Program Karşılaştırmaları

Buraya kadar, Cumhuriyet'ten bu yana müzik dersi müfredat programları ve değişen okul müzik eğitimi anlayışlarıyla, bu doğrultuda yazılan çeşitli ders ve kaynak kitapları gözden geçirdik.

İncelemelerimizden anlaşıldığı üzere; 1971'e kadar olan bütün programlar (1926,1930,1938,1949) sadece Batı Müziği'ni temel alan ve bu müziğin kurallarını öğretme maksatlı olup, dağarcık olarak da genelde aktarma, öykünme şarkılar ile çok az sayıda halk türküsünü içermektedir. 1971'de yürürlüğe giren programla birlikte, bu anlayış yerini; "halk müziğini okul müziğine temel alma düşüncesine" bırakmış ve o doğrultuda eserler ortaya çıkmıştır. Daha sonra ise; "Geleneksel Türk Müziği'ni de okul müzik eğitimine dahil etme" düşüncesiyle 1986 yılında 2208 sayılı M.E.B. Tebliğler Dergisi'nde yayımlanan program yürürlüğe girmiştir. Halen orta dereceli okullarda bu program uygulanmaktadır. (EK-C)

Bütün bunların dışında son olarak M.E.B., ilkokul ve ortaokulu bir bütün içinde temel eğitim kabul edip, "İlköğretim Kurumları Müzik Dersi Öğretim Programı" adı altında, Talim Terbiye Kurulu 22.04.1994 tarih ve 298 sayılı kararıyla, 1995-1996 öğretim yılından itibaren denenip geliştirilmek üzere bir (taslak)program hazırlamıştır.

1971 ve 1986'da yayımlanan müfredat programlarındaki benzerlik ve farklılıkların karşılaştırması:

Ortak noktalar;

- Müzik dinlemeyi, müzik faaliyetlerine katılmayı, boş zamanlarını müzikle değerlendirmeyi öğrencilerde alışkanlık ve ihtiyaç haline getirerek, onların anlatım güçlerini, belleklerini geliştirmek,
- Öğrenciyi ilgi ve kabiliyetlerine göre şarkı söyleme veya çalgı çalmaya karşı isteklendirmek ve istidatlarına göre yönlendirmek,
- Millî ve evrensel müzik sanatı ürünlerini tanıtmak,
- Öğrencide müzik yoluyla iyiye ve güzele karşı bir ilgi uyandırmak gibi amaçları içermektedir.

— Öğrenciye kazandırılacak dağarcık olarak ise; tekerleme, ninni ve oyun müzikleri, marşlar, okul şarkı ve türkülerine her iki programda da yer verilmiştir.

Farklılıklar:

• 1971; Piyasada yaygın olan yoz müziklerin ve hafif müzik topluluklarının —okullarımıza getireceği dağarcık, müzik zevki ve anlayışları, müzik yapma tarzları ve hayat görüşleri eğitici olmaktan uzak olduğu gerekçesiyle— okullarda aynı biçimde etkinlikte bulunmalarına izin verilmemesi gerektiği vurgulanmaktadır. Bu nedenle de elektro çalgılara okul müzik çalışmaları içinde yer verilmemesi gerektiği belirtilmektedir.

1986; Bir önceki programda reddedilen müziklerden olan hafif müzik, öğretimde kullanılacak müzik türleri arasında yer almıştır. Ayrıca, elektro org da öğretimde kullanılabilecek çalgılar arasında sayılmaktadır.

• 1971; Melodika, gitar, akordiyon v.b. çalgılar ancak eğitsel bir anlayışla ele alındıklarında veya gene bu anlayışla çalgı grupları içinde kullanılabilecekleri vurgulanmaktadır.

1986; Halk Müziği ve Klâsik Türk Müziği çalgıları gibi tampere akortlu bu çalgıların da (melodika, elektro org, mandolin v.b.) hiçbir şart getirilmeden okuldaki müzik eğitim-öğretiminde kullanılabileceği belirtilmektedir.

• 1971; Bu programda Geleneksel Türk Müziği'ne hemen hemen hiç yer verilmeyerek, öğretimi öngörülmemiştir.

1986; Bu programda ise, Geleneksel Türk Müziği, "Millî Mûsikîmiz" adı altında ayrıntılarıyla yer almaktadır.

• 1971; Halk Müziğini temel alan bir programdır.

1986; Geleneksel Türk Müziğini temel alan bir programdır.

• 1986; "Çoğu kez, geneli anlatabilecek 'müzik' sözcüğü yerine Türk ve Batı müziği sözcükleri birlikte yer almaktadır... Mûsikî ve müzik sözcükleri, ikisi birden, bazen aynı cümle içinde bile kullanılmıştır. Türk ve Batı Müziği iki ayrı kategori olarak alınmış; Türk Müziğine özellikle de Geleneksel Türk Sanat Müziğine ağırlık verilmiştir." (Uz, 1989)

• 1986; Konuların, Türk ve Batı Müziğindeki farklılıklarıyla, karşılaştırmalı olarak verilmesi birçok kez belirtilmiştir.

5.1.1. 1971 Müfredat programına uygun kitap analizi

"Türkü ve Şarkılarla Yeni Müzik Eğitimi / Ortaokul I-II-III"

(Ziya Aydıntan-Saip Egüz / 1979)

Kitap, M.E.B'ca, 1971-1972 ders yılından itibaren ortaokulların birinci, ikinci ve üçüncü sınıflarına esas ders kitabı olarak kabul edilmiştir.

— Parçalar kolaydan-zora ilkesine göre sıralanmıştır. Şarkı ve türkülerin öğretilmesinde amaç olan, kuramsal bilgiler, yabancı terimler ve gerekli açıklamalar (müfredat programıyla orantılı olarak) her sınıfın sonundaki "Bilgiler" kısmında açıklanmıştır.

Ancak gerekli açıklamaların, parçadan önce aynı sayfa içinde yer alması, öğrenciler açısından daha faydalı olacaktır inancındayız.

— Kitaptaki nota yazımı ortaokul öğrencileri için bir parça karışık görünmektedir. Örneğin sekizlik notalar bazı yerlerde çengelli, bazı yerlerde bağlı kullanılmıştır. Her ne kadar bu, hece bağını kavratma maksatlı yapılmış dahi olsa, aynı tartımda olan notaların parça içinde farklı şekillerde kullanılması, ilkokuldan zaten yetersiz müzik bilgileriyle gelen öğrencilere oldukça zor, anlaşılmaz ve karışık gelebilir. Bu da onların derse karşı ilgilerini nisbeten azaltacaktır.

— Özellikle kitabın sonunda dağarcık olarak hazırlanmış kısımdaki parçaların iki sesli olması, öğrencilerin çoksesliliği tanımaları, sevmeleri ve bu konudaki dağarcıklarını genişletmeleri açısından oldukça olumludur.

— Kitaptaki parçaların çoğunun, türkülerden ve Halk Müziği tarzında yazılmış örneklerden oluşması, ayrıca dağarcık kısmında genellikle halk türkülerinin iki sesli örneklerinin bulunması; öğrencilerimize hem kendi öz müziğimizi tanıma hem de evrensel örneklerini tanıtmaya ve sevdirmeye açısından çok önemlidir.

— Kitaptan anlaşılacağı üzere, çalgı eğitimine değinilmemiş, yalnızca ses eğitimi amaçlı hazırlanmıştır.

— Kitap öğrenciden ziyade öğretmenin kullanacağı bir anlayışla düzenlenmiştir. Örneğin; nota yazımı, notaların dizek üzerinde tek tek tanıtılmaması konuya ön hazırlık çalışmalarının olmaması gibi nedenlerden dolayı öğretmen el kitabı niteliğini taşımaktadır.

— Ders kitabı dahi olsa, baş tarafta önsöz veya kitabın hazırlanmasındaki amaç, konuların dağılımı parça seçimi, kitabın kullanılışı v.b. gibi konuların açıklanacağı bir bölümün bulunması gerekirdi. Ancak bu yapılmadan hemen parçalara geçilmiştir.

— Kitapta 135 tane şarkı vardır. Parçalar hem tonal hem de modal özelliklerde olanlardan seçilmiştir. Ancak kitap incelendiğinde Halk Müziği temel alınarak hazırlandığı görülmektedir.

— Kitap 143 sayfa dan oluşmaktadır. Tel zımbalı basılmıştır. Bu şekilde basılması rahat açılıp kapanmasında zorluk yaratmaktadır. Ayrıca renksiz baskı olması kitabı öğrenciler için sönük kılabilir.

5.1.2. 1986 Müfredat programına uygun kitap analizi:

"Ortaokullar için Müzik 1-2-3"

(Selçuk Yıldırım-Besim Akkuş-Cinuçen Tanrıkorur / 1989)

Kitabın M.E.B. Talim ve Terbiye Kurulu'nun 15.02.1988 gün ve 21 sayılı kararı ile ders kitabı olarak basılması uygun görülmüştür. Halen ortaokullarda en çok kullanılan kitap olma özelliğini taşımaktadır.

— Konular, müfredat programındaki sıraya göre verilmiştir.

— Kitapta ses ve kulak eğitimi yanında çalgı eğitimine de aynı oranda yer verilmiş, enstrüman olarak da okullarımızda en yaygın ve geçerli çalgı olan blokflüt ele alınmıştır.

— Millî bayramlar, özel anma ve kutlama günlerine rastlayan haftalara, konuyla ilgili -daha çok 'kulaktan öğretim' metoduyla verilebilecek- parçalar konulmuştur.

— Konuyla ilgili bilinmeyenler, bazı konular için kuramsal bilgiler ayrıca tartım ve ses eğitimi alıştırmaları da parçaya geçilmeden önce verilmiştir.

— Hepsi için geçerli olmasa da, bazı konuların sonunda verilen sorular ve çeşitli tartım-kulak eğitimi alıştırmaları, öğrencilerin parçanın verilmesindeki amaca ulaşıp ulaşmadıklarını anlamak ve onların kendi kendilerini sınamaları açısından olumludur.

— Konuyla ilgili birtakım açıklayıcı bilgiler aynı sayfa içinde 'dipnot' şeklinde verilmiştir.

— Parçaların çoğu, programda Millî Müsikiye yer verilen önemle doğru orantılı olarak seçilmiştir.

— Kitapta 110 parçanın içinde 2 tanesi 'dağarcık' kısmında olmak üzere yalnızca 5 tane iki sesli parçanın bulunması, çocukların evrensel müziği tanımaları için bir geçiş olan çoksesliliği sevmeleri ve öğrenmeleri açısından yetersiz kalmaktadır.

— 198 sayfadan oluşmaktadır. Görüntü olarak; baskının renkli ve göze hitabeder olması, ortaokul çağındaki öğrencilerin ilgisini çekmede etkili bir unsurdur. Ancak cilt, kitabın üç yıl boyunca kullanılacağı düşünülmeden hazırlandığı için sayfaların birkaç kullanımda dağılmalarına neden olmaktadır.

BÖLÜM 6

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada, müziğin insan yaşamındaki yeri, etkileri, müzik eğitiminin önemi, gerekliliği, fonksiyonları, müzik eğitimi etkileyen faktörler, bu alandaki problemler ve bu problemlerin çözümü için ilkelere neler olması gerektiği, ülkemizde okul müzik eğitimi anlayışının ve programların çeşitli yıllara göre farklılıkları ve bu doğrultuda bazı eğitim müziği kitaplarını incelemeye çalıştık. Bütün bunlar yapılırken de daha çok ortaöğretimdeki müzik eğitimi çerçevesinde kalınmaya çalışıldı.

Araştırma yapılırken kullanılan *materyal ve metodlar* şunlardır;

Müzik, örgün ve yaygın müzik eğitimi ve bunları etkileyen faktörlerle ilgili yayınlar, ansiklopediler, kitaplar, müzik eğitimi alanındaki uzman kişilerin ve eğitimcilerin sempozyum bildirileri, çeşitli dergilerde yayınlanmış makaleleri, okullarda kullanılmak amacıyla yazılmış kaynak ve ders kitapları, çeşitli ortaöğretim kurumlarında ve S.Ü.M.E.B'de görev yapan müzik eğitimcileri ve öğrenciler birer materyaldir.

Metod; Araştırma konusunun gerek kuramsal gerekse uygulamalı olması bakımından öncelikle yazılı kaynaklara başvurularak, çeşitli kentlerdeki müzik evleri ve kütüphanelerde kaynak taraması ve teminine gidilmiştir. Konuyla ilgili olarak -özellikle de problemlerin çözümünde uzman kişilerin görüşlerine ve önerilerine yer verilmiştir. Ayrıca, okul müzik eğitiminde karşılaşılan sorunların tespiti ve müzik eğitimiyle ilgili olumlu-olumsuz eleştirilerini öğrenmek amacıyla 8 tane müzik eğitimcisine bir anket uygulanarak suryev yöntemine başvurulmuştur.

Yapılan anket bulgularını değerlendirmek gerekirse;

' Ülkemizde müzik eğitimi alanındaki başlıca sorunlar nelerdir?' sorusuna verilen cevapların değerlendirmesi şu şekildedir;

Müzik eğitimcilerinin %100'ü; okullarımızda araç-gereç yetersizliği

%37.5'u; müzik dershanelerinin bulunmayışı,

%75'i; ;müfredat programından kaynaklanan sorunların bulunduğu, branş öğretmeni sayısının yetersiz olduğu,

%50'si; ders saatlerinin yetersizliği,

%37.5'u: dağarcık azlığı, kaynak kitapların yetersizliği, okul idaresinin ve yöneticilerin bu eğitime olan inançsızlıkları,

%25'i; devletin köklü bir müzik politikasının olmayışı ve bunun eğitime yansması ile yoz müziklerin olumsuz etkileri konularında ortak görüşlerini belirtmişlerdir.

' Sorunların çözümünde yapılması gerekenler ve müzik eğitiminde ilkelerin neler olması gerektiği' konusuyla ilgili olarak ankete katılanların görüşleri şöyledir;

%75'i; müzik eğitime karşı yanlış koşullanan toplum, yönetici ve idarecilerin bilinçlendirilmeleri gerektiğini,

%50'si; öğretmen sayısının artırılması, mevcut öğretmenlerin kendilerini teorikte ve pratikte geliştirmeleri gerektiğini çok yetersiz sayıdaki araç-gereç ve müzik dershanelerinin en kısa zamanda istenilen düzeye ulaştırılmasını,

%37.5'u; müzik eğitimi-öğretimi yapılırken çok sayıda özellikle de içeriği güçlü kaynak kitapların kullanılması gerektiğini belirtmişlerdir.

%25.5; ders saatlerinin arttırılmasını ve müzik eğitiminin her aşamadaki eğitim-öğretim kurumunda zorunlu hale getirilmesi gerektiğini ve bu eğitime ilköğretimden başlanarak sistemli ve plânlı bir şekilde yürütülmesi gerektiği konularında ortak görüş belirtmişlerdir.

%10'u; dağarcık konusunda ciddi müzik bestecilerinin de okul

müziğine katkılarının sağlanması, müzik ders saatlerinin arttırılması gerektiğini, müzik öğretmenlerini müzik aletleri ve yeni meslekî koulardan haberdar edecek bir kuruluşun olması gerektiğini savunmuşlardır.

Yaptığımız araştırma - bilinen gerçeklerle doğru orantılı olarak okul müzik eğitimi alanında yıllardır devam eden ve çözüm bekleyen pek çok sorunun olduğunu göstermiştir. Yukarıdaki anket sonuçlarından da anlaşıldığı üzere bu problemler birtakım noktalarda düğümlenmektedir; bu eğitimin ilköğretimden-yükseköğrenime sistemli ve plânlı olarak yapılmaması, yeterince branş öğretmenin bulunmaması, kaynak-araç-gereç ve müzik dersliği sorunu, müfredat programından kaynaklanan sorunlar, ders saatlerinin yetersizliği, idarecilerin konuya gereken önemi vermemeleri,devletin köklü bir müzik politikasının olmayışı bunun da eğitime olumsuz yönde yansması ve öğrencinin karşışarşıya kaldığı sorunlar gibi.

Uçan'a (1990 b) göre; "... Bu sorunların çözüme kavuşturulmasıyla birlikte ortaöğretim kurumlarında müzik öğretimi Türkiye'nin gerçekleri, Türk bireyinin ve toplumun gereksinim ve beklentileri, çağın ve çağdaş müzik öğretimi ve eğitimin gerekleriyle daha tutarlı bir yapı, işleyiş ve nitelik kazanacaktır. Bunun gerçekleşebilmesi için müzik öğretiminin sürekli gelişmesi gerekmektedir."

Müzik eğitim-öğretiminin geliştirilmesi ve bir anlamda da sorunların çözümü için gerekli ilkeleri şu şekilde özetlemek mümkündür:

"• Müzik öğretmeni (eğitimcisi) yetiştirme düzeni tüm aşamalarıyla verimli ve düzenli olarak işletilmeli, Türkiye'nin gerçekleri ile çağın gereklerine uygun nicelik ve nitelikte müzik öğretmeni yetiştirilmeli, yetiştirilen müzik öğretmenleri olabildiğince etkin ve verimli olacak biçimde görevlendirilip çalıştırılmalıdır.

- Müzik öğretim programları ve öğretim plânları daha gerçekçi, daha çağdaş ve tutarlı biçim, kapsam ve içerikte düzenlenmelidir.
- Müzik öğretim ortamları, bu ortamların gerektirdiği öğretim malzemeleri ve özellikle öğretim müziği dağarcığı iyi hazırlanmalıdır.
- Öğrenciler, müziksel giriş davranışları ve müziksel öğrenme güdüleri bakımından yeterli kılınmalıdır.
- Öğrencilere gereksindikleri müziksel öğretim hizmeti eksiksiz sağlanmalıdır.
- Müzik öğretimi gerekli her tür donanımı olan uygun yerlerde yapılmalıdır.
- Müzik öğretiminin yapıldığı okulları yönetenlerin ve öbür öğretmenlerin müzik öğretimine ilişkin tutumlarındaki olumsuzluklar giderilmelidir.
- Müzik dalı müfettişleri yetiştirilmeli ve müzik öğretimi bu tür müfettişler yoluyla denetlenmelidir.
- Millî Eğitim Bakanlığı merkez ve taşra örgütlerinde görevli ilgili üst düzey uzman ve yöneticilerin müzik öğretimine ilişkin tutumlarındaki olumsuzluklar giderilmelidir.
- Ana-babaların öbür velilerin müzik öğretimine ilişkin tutumlarındaki eksiklik ve tutarsızlıklar giderilmelidir.
- İçinde yaşanılan çevreden ve bu çevredeki müzik yaşamından hareketle çağdaş Türk ve Dünya müzik yaşamı tüm boyutlarıyla iyi bilinip izlenerek müzik öğretimini, okul ve aile çevresinden ülke geneline uzanan Türk müzik yaşamının yerel, ulusal ve evrensel boyutlarıyla sağlıklı ilişkilendirilmesi ve özellikle gelişkin dünya müzik yaşamına yeterli bir açılım içinde olması sağlanmalıdır.
- İçinde yaşanılan çevredeki müzik yaşamından hareketle Türk

müzik yaşamına egemen müzik anlayışı geliştirilmelidir.

- Müzik öğretimine derslerine ve özellikle bu yolla elde edilen müziksel başarıya gereken önem ve değer verilmelidir.

- Genel müzik öğretimi, ortaöğretim öğrencilerinin tümüne zorunlu, özengen (amatör) müzik öğretiminin ilgili ve yatkın öğrencilerine seçmeli, mesleki müzik öğretiminin ise uygun düzeyde yetenekli ve doğru yönlendirilmiş öğrencilere gerekli tüm olanakları sağlayıcı olmalıdır.

- Müzik öğretimi, öbür ilgili öğretim dallarıyla daha tutarlı ilişkilendirilmelidir.

- Müzik öğretmenleri arasında sağlıklı ve sürekli bir mesleki iletişim ve etkileşim düzeni kurulup işler hale getirilmelidir." (Uçan, 1990 b)

Bütün bunların dışında ayrıca; bestecilerimiz daha fazla eser vermeye öğretmenlerimiz de araştırma yapmaya kendilerini geliştirmeye teşvik edilmelidir. M.E.B. birtakım kitle iletişim araçları (basın-yayın, T.V., radyo.... vb) ile özel veya resmî bazı kuruluşlarla daha yakın ilişkilerde bulunmalıdır. Öğrencilere ve halka daha düzeyli, çağdaş ve kalıcı Türk müzik kültürünü yansıtır nitelikteki örnekler tanıtılarak müzik eğitiminin amacına daha kolay ve etkili olarak ulaşılmalıdır.

Ülkemizin geleceğini büyük ölçüde etkileyecek olan müzik ve eğitimi-öğretimi konularında, adımları akılcı ve bütüncü bir görüşle plânlar olarak son derece dikkatle atmalı, bu konuda izlenecek politikayı yersiz ve gereksiz yadsımalardan arınarak doğrulukla saptamalı, sistemleri bilimsel deneyim, sürekli ve tutarlı inceleme-araştırma ve bunlardan elde edilecek verilere göre oluşturmamız... Ortaöğretimde müzik öğretiminin gelişebilmesi için, bu kesimin yanısıra ilköğretim ve okul öncesi öğretim kurumlarında da çağdaş sağlam, tutarlı, gerçekçi bir plânlama ve uygulama yapılması gerektiğini gösterir. (Dinçer, 1990)

Şunu da unutmamak gerekir ki; müzik eğitiminden istenilen fay-

dayı sağlamak için öncelikle -spor eğitiminde olduğu gibi- toplumda yaygınlaştırmak gerekir. Nasıl spor yaparken belli bir yeteneğin aranmadığı, eğitimle herkesin spor yapabileceği gerçeği biliniyorsa, aynı şeyin müzik için de geçerli olduğu ve belli bir eğitim alan herkesin müzik yapabileceği kabul edilmelidir. Böyle olduğu takdirde, sadece yetenekli öğrencilerin bu eğitimden geçmesi gerektiği gibi yanlış değerlendirmeler sonucunda çoğu insanımızın müziğin insana kazandıracaklarından yoksun bırakılması önlenmiş olur. Çünkü genç kuşakların olumlu yönde yetişmesi, karakter ve kişiliklerinin gelişmesinde müzik sanatının ve müzik eğitiminin önemi artık anlaşılmalıdır.

Baştan beri, müziğin bir dersten ziyade bir eğitim aracı olduğunu vurgulamaya çalıştık. Ve sonuç olarak görülmüştür ki; bireyin ve bireylerin oluşturduğu toplumun yaşantısını her dönemde saran, etkileyen ve sanat anlamında iyiyi, güzeli, doğruyu sesler ve ritm aracılığıyla bulma çabası olan müzik, toplumsal, kültürel, bireysel fonksiyonlarıyla eğitimin vazgeçilmez unsurlarından biridir.

Müzik, kişilerin çok yönlü düşünebilmek, beğenide özenli ve seçici olmak gibi çağdaş insana özgü nitelikleri edinmesinde son derece etkili olduğuna göre, müzik eğitimi; toplumun bütün katmanlarına uygulanmalı ve bireyler müzikle uğraşmaya özendirilmelidir.

Kısaca, herşeyden önce müzik eğitim-öğretiminin önemi kavranmalı, bu eğitimin en temel halkası olan müzik derslerine gereken önem verilerek bu eğitimin gerekliliğine inanılmalıdır. Unutulmamalıdır ki, gençlerimizdeki dolayısıyla da toplumumuzdaki birtakım sorunlar, yanlış ve eksik eğitimden kaynaklanmaktadır. Geleceğimizi emanet edeceğimiz çocuklarımızı, gençlerimizi çağdaş, duyarlı, ruhsal dengesi yerinde yetiştirmemizi ve bunu yaparken de hiçbir fedakârlıktan kaçınılmaması gerektiğini unutmamalıyız.

KAYNAKLAR

- ALİ, F., 1987, "Müzik ve Müziğimizin Sorunları", Cem Yayınevi, Gümüş Basımevi, İstanbul, 252 s.
- Anonim, 1958, "Müzik Öğretim Metodları", (G.E.E. Müz. Böl. ders notu), Ankara, 9 s.
- ATALAY, A., 1988, "Müzik Eğitiminde Amaç- Araç Kargaşası", I. Müzik Kong., 455-457, Evren Ofset, Ankara.
- AYDINTAN, Z. ve EGÜZ S., 1978, "Türkü ve Şarkılarla Yeni Müzik Eğitimi, Ortaokul I- II- III", Eko Matbaası, İstanbul, 143 s.
- BAYRAKTAR, E., 1990, "Müzik Öğretimi ve Çağdaş Teknoloji", Ortaöğretim Kurumlarında Müzik Öğr. ve sorunları, (TED Yay.), 161-165, Ankara.
- BİLEN, S., 1988, Yürürlükteki Ortaokul ve Lise Müzik Eğitimi Programlarının Değerlendirilmesi, I. Müzik Kongresi, 439, Evren Ofset, Ankara.
- BOZKURT, H., 1987, "Müzik Eğitiminin Gerekliliği" (Seminer), Selçuk Üniv. Müz. Eğt. Böl., Konya, 7 s.
- BOZKURT, H., 1989, "Konya İli Merkezindeki Orta Dereceli Okulların Müzik Dersaneleri", S.Ü. Eğt. Fak. Derg., s. 3, 229- 239, S. Ü. Basımevi, Konya, 349 s.
- BOZKURT, H., 1993, "Elektronik Organ Eğitimdeki Yeri", 1. Ulusal Müzik Eğt. Sempozyumu; Müzik Türlerinin Eğitimdeki Yeri", K.T.Ü. Fatih Eğt. Fak. Müz. Eğt. Böl., 26-28 Nisan, Trabzon, 6 s.
- ÇEVİK, S., 1990, Ortaöğretim Kurumlarında Müzik Öğretimi ve Sorunları (TED Yay.), 82-86 Ankara.
- ÇİLİNGİR, V., 1990 "İlk ve Orta Dereceli Okullarda Eğitici Çalışmalar İçerisinde Müziğin Yeri", Orkestra Derg., s. 198, 31-34.

- DİNÇER, M., 1988, "Türkiye'de Okul Öncesi Öğretim, İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumlarında Müzik Eğitimi Nasıl Olmalıdır?", I. Müzik Kong., 445-450 Evren Ofset, Ankara.
- DİNÇER, M., 1990, "Müzik Öğretimi Nasıl Geliştirilebilir?", Ortaöğretim Kurumlarında Müz. Öğr. ve Sorunları (TED Yay.), 209-218, Ankara.
- DOĞANIŞIK, T., 1984, "Türkiye'de Müzik Eğitiminin 60 Yılı", 1. Ulusal Müzik Bilimleri Sempozyumu Bildirileri, 7-9 Mayıs, 9 Eyl. Üniv. G.S.F. Yay. No : 23, 427-434, İzmir, 434 s.
- Dokuz Eylül Üniv. Yayınları, 1984, "1. Ulusal Müzik Bilimleri Sempozyum Bildirileri", 7-9 Mayıs, Dokuz Eylül Üniv. G.S.F. Yay. No : 23, izmir, XII+ 434 s.
- ELMAS, Y., 1984, "Çocuk ve Gençlik Korolarının Müzik Eğitimindeki Yeri ve Önemi", 9 Eylül Üniv. Yay., 105-116, İzmir.
- ERGAN, M. S., 1992, Müzik Eğitiminin Öğretim Kurumlarındaki Önemi" (Panel : Müzik Eğitiminin Sorunları ve Çözüm Önerileri), S.Ü. Eğt. Fak., 4 Mart, Konya, 7 s.
- ERGAN, M. S., 1994, "Türkiye Müzik Bibliyografyası - Kitaplar, Notalar (1929- 1993)", Kuzucular Ofset, Konya, XXIV+256 s.
- GEDİKLİ, N., 1984, "Hindemith ve Türk Müzik Eğitiminin Temel Sorunları", 1. Ulusal Müzik Bilimleri Sempozyumu Bildirileri, 7-9 Mayıs, (9 Eylül Üniv. G.S.F. Yay.), No : 23, 117-126, İzmir.
- GÜNSEL, H., 1985, "Müzik Eğitimi- Öğretimi ve İlgili Konular Üzerinde Şeref Çayiroğlu İle Bir Söyleşi", Orkestra Derg., s. 140, 31-40.

- GÜLCAN, R., 1988, "Çağdaş Bir Model İçinde Müzik Eğitimsi Yetiştirme Önerisi", I. Müzik Kong., 463-467, Evren Ofset, Ankara.
- K. T. B., 1988, " Türk Müziği Politikası, Kısım 1- Amaçlar ve İlkeler", Rev. No : 00, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, i+ 4 s.
- KÜTAHYALI, Ö., 1984, "Türkiye'de Uygulanan Genel müzik Eğitiminin Konservatuvarlar Üzerindeki Etkileri", I. Ulusal Müz. Bilimleri Sempozyumu Bildirileri (9 Eylül Üniv. G.S.F. Yay.), 198-205, İzmir.
- KOPUZ, F., 1988, "Müzik Nedir? ", Orkestra Derg., s. 177, 25-28, Yenilik Basımevi, İstanbul
- M.E.B.,1968, "İlkokul Programı", 233-248, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul.
- M.E.B., 1968, "Çocuk ve Gençlik Koroları Talimatı", Millî Eğitim Basımevi, Ankara, 12 s.
- M.E.B., 1970, "İlköğretmen Okulu Müzik Müfredat Programı", Tebliğler Derg., c.33, s. 1624, 229-231, Millî Eğitim Basımevi, Ankara.
- M.E.B., 1971, "Orta Dereceli Okulların Birinci Devre Sınıfları ve 2. Devre 1. Sınıf Müzik Programı", Tebliğler Derg., c.34, s. 1661, 279-282, Millî Eğitim Basımevi, Ankara.
- M.E.B., 1986, "Ortaokul ve Lise Müzik Dersi Öğretim Programı", Tebliğler Derg. s. 2208, 134-136, Millî Eğitim Basımevi, Ankara.
- M.E.B., 1994, "İlköğretim Kurumları Müzik Dersi Öğretim Programı", Milli Eğt. Basımevi, Ankara.

- ÖNDER N. K., 1986, "Öğretimde Program İlke ve Yöntemler", Arı Basımevi, Konya, 127 s.
- ÖZDEMİR, S., 1984, "Çalgı Destekli Ses Eğitimi Kapsamlı Müzik Eğitimi", I. Ulusal Müz. Bilimleri Sempozyumu Bildirileri (9 Eylül Üniv. G.S.F. Yay.), 117-220, İzmir.
- ÖZÇİMEN, A., 1990, "Ses Ögesinin Müzik Eğitimciliği Açısından Önemi" (Sanatta Yeterlilik Çalışması), S.Ü. Müz. Eğt. Böl., Konya, 32 s.
- SAYGUN, A. A., 1987, "Atatürk ve Mûsikî, - O'nunla Birlikte ve O'ndan Sonra", 2. baskı, Sevda- Cenap And Müzik Vakfı Yay. No: 1, Ajans - Türk Matbaacılık Sanayii A.Ş., Ankara, 95 s.
- SAY, A., 1985, Müzik Ansiklopedisi, c. IV, "Yurdumuzda Okul Müzik Eğitiminin Tarihsel Gelişimi" ve "Türkiye'de Okul Müzik Eğitimi Ders Kitapları" maddeleri, 974-983, Sanem Matbaası, Ankara.
- SAY, A., (Haz.) 1993, "Müzik Eğitimi" (H. B. Yönetken - M. Fennen - M. Sun - A. Uçan - E. Bayraktar - S. Aydoğan), Müzik Ansiklopedisi Yay. Odak Ofset, Ankara, 175 s.
- SEZGEN, Ş., SOYSAL, S., ÖZKAYA, G., YÜZBAŞIOĞLU, R. ve BOZALİ, A., 1986, "Eğitime Giriş", Millî Eğitim Basımevi, İstanbul, 93 s.
- SEZGİNER, N., 1990, Ortaöğretim Kurumlarında Müz. Öğr. ve Sorunları (TED Yay.), 219-224.
- SUN, M., 1969 a, "Türkiye'nin Kültür - Müzik - Tiyatro Sorunları", Ajans- Türk Kültür Yay. No :2, Ajans- Türk Mat. San., Ankara, 274 s.

- SUN, .M.,1969 b,"Çocuklar ve Gençler İçin Şarkı Demeti", Yeni Dağarcık Yay., Eğitici Müzik Dizisi No : 2, Ankara, 48 s.
- SÜER, R., 1990, "Müzik Öğretmenlerinin Yetiştirilmesi", Ortaöğretim Kurumlarında Müz. Öğr. ve Sorunları (TED Yay.), 179-195, Ankara.
- ŞENOL, N.,1985, "Müzik Eğitiminde Yöntemler" (ders notu), Marmara Ün. Atatürk Eğt. Fak. Müz. Eğt. Böl., İstanbul, 83 s.
- TİTİZ, T., 1988, "Türk Müziği Politikası" (K.T.B. Yay.), i, Ankara.
- T.E.D. Yayınları, 1990, "Ortaöğretim Kurumlarında Müzik Öğretimi ve Sorunları", 25-26 Mayıs 1989, TED Öğretim Dizisi No : 7, Set Ofset Mat. Ltd. Şti., Ankara, 296 s.
- T.D.K., 1974, "Eğitim Terimleri Sözlüğü," Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 145 s.
- The GROVE Musicial Instruments, 1984, Ed. Stanley Sadie, c.2, I. Baskı, Macmillan Press Limited, Londra, 921 s.
- TORAGANLI, H., 1984, "Müzik Eğitiminin 60 Yılı", I. Ulusal Müzik Bilimleri Sempozyumu Bildirileri (9 Ey. Ün. G.S.F. Yay.), 287-294, İzmir.
- UÇAN, A., 1983, "Müziğe Giriş" (ders notu), Gazi Ün. Gazi Eğt. Fak. Müz. Eğt. Böl., Ankara, 22 s.
- UÇAN, A., 1988 a, "Türkiye'de Cumhuriyet'in İlk Altmış Yılında Müzik Eğitiminde Program Geliştirme", Gazi Ün. Gazi Eğt. Fak. Derg., c.4, s.1, 311-352, Gazi Ün. Yay., Ankara.

- UÇAN, A., 1988b, " Türkiye'de Müzik Eğitimsi Yetiştiren Yükseköğretim Kurumlarındaki Eğitim Sisteminin Çözümlemesi", I. Müzik Kongresi, 14-18 Haziran, 470- 475, Evren Ofset, Ankara.
- UÇAN, A., 1990 a, "Müzik Eğitiminin Niteliği, Üç Ana Türü ve Bazı Temel Sorunları", Orkestra Derg., s. 207, 25-49.
- UÇAN, A., 1990 b, "Ülkemizde Müzik Öğretimine Genel Bir Bakış", Ortaöğretim Kurumlarında Müzik Öğretimi ve Sorunları (TED Yay.), 3-30, Ankara.
- UÇAN, A., 1993" "Genel Müzik Eğitiminde ve Genel Müzik Eğitimsi Yetiştirmede Müzik Türlerinin Yeri", Kültür Derg., s. 100, 49-55, Ankara.
- UZ, A., 1989, "Eğitimde Müzik Türü Sorunu", Orkestra Derg., s. 188, 34-49 Yenilik Basımevi, İstanbul.
- VELİOĞLU, Ş., 1990, Ortaöğretim Kurumlarında Müz. Öğr. ve Sorunları (TED Yay.), 166-169, Ankara.
- YENER, F., 1984, "Müzik", Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu Beyaz Köşk (Müzik Sarayı) Yay. No : 1, Apa Ofset Basımevi San. ve Tic. A.Ş., İstanbul, 200 s.
- YILDIRIM, S., AKKUŞ, B. ve TANRIKORUR, C., 1989, "Ortaokullar İçin Müzik 1-2-3", Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 198 s.

EKLER

EK -A : ANKET FORMU

Adınız Soyadınız ?

.....

1. Kaç yıllık eğitimcisiniz ?

.....

2. Ülkemizdeki müzik eğitimi alanındaki başlıca sorunlar ve eksiklikler sizce nelerdir ?

.....

.....

3. Bu konuda çözüm önerileriniz var mıdır ?

.....

.....

4. Sizce ortaöğretimde müzik ders saati dağılımı, müfredat programını uygulamak için yeterli midir ? Eğer değilse bunun getirdiği sorunlara değinir misiniz ?

.....

.....

5. Öğrencilerin genel olarak müzik dersine yaklaşımları nasıl, bununla ilgili genel bir açıklama yapar mısınız ?

.....

.....

6. Müzik eğitiminde kaynak ve ders kitabı seçiminde nelere dikkat ediyorsunuz? Sizce bu konuda basılan kaynaklar yeterli midir ?

.....

.....

7. Okullarımızdaki öğretim araçları yeterli midir ? Bu konuda neler yapılmalıdır ?

.....

.....

8. Müfredat programından kaynaklanan sorunlar var mıdır ? Programda eksik veya gereksiz bulduğunuz kısımlar varsa nelerdir ?

.....

.....

9. Müzik eğitiminde sizce ilkeler ve yapılması gerekenler neler olmalıdır ?

.....

.....

.....

Teşekkürler

EK - B: 1971 ORTAÖĞRETİM MÜZİK DERSİ MÜFREDAT PROGRAMI

T. C.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI TEBLİĞLER DERGİSİ

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YAYIMLAR 11 BASILI EĞİTİM MALZEMLEPE GENEL MÜDÜRLÜĞÜNCE HER HAFTA PAZARTESİ ÖĞÜNLERİ ÇIKARILAN İLCLİ MAKAM VE MÜESSESELERE PARASIZ GÖNDERİLİR.

YILLIK ABONESİTODOKUPUŞTIR ABONE TUTARI MALSİNDOKLARINDAN BİRİNE FATURULMALI VE ALINACAK MAKBUZ MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YAYIMLAR VE BASILI EĞİTİM MALZEMLEPE GENEL MÜDÜRLÜĞÜNE GÖNDERİLMELİDİR.

CİLT: 34

14 HAZİRAN 1971

SAYI: 1661

Talim ve Terbiye Kurulu Kararları:

TALİM VE TERBİYE DAİRESİ

Karar s.: 146

Karar t.: 8-4-1971

Konu: Orta dereceli okulların birinci devrelerinin birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıfları ile ikinci devrelerinin birinci sınıfları «Ticaret Bilgisi ve Uygulaması» dersinin taslak programı h.

VIII. Millî Eğitim Şurası kararı gereğince, orta öğretim sisteminin kuruluşu ile yüksek öğretime geçişin yeniden düzenlenmesi konusunda yapılan çalışmalar arasında, orta dereceli okulların birinci devrelerinin birinci, ikinci ve üçüncü sınıfları ile ikinci devrelerinin birinci sınıfları için ekteki «Ticaret Bilgisi ve Uygulaması» dersinin taslak programları hazırlanmış bulunmaktadır.

Bu taslak programlara uygun ders kitaplarının da hazırlanması program geliştirme ayrılmaz bir unsuru olduğundan, 1971-1972 öğretim yılında yapılacak denemelere yetiştirilmek üzere Bakanlığımızca, görevlendirilen bir Komisyona birinci devrenin birinci sınıfı ile ikinci devrenin birinci sınıfı programlarına göre iki kitap yazdırılmaktadır. Ayrıca arzu eden yazarlar tarafından bu programlara göre yazılarak herhangi bir tarihte Bakanlığımıza gönderilecek müsvedde halinde eserlerin de incelenmesi uygun görülerek bu hususun Bakanlık Makamının tasviplerine arzı kararlaştırıldı.

Uygundur.

8/4/1971

Akıf TUNCEL

Millî Eğitim Bakanı y.
Mesleki ve Teknik Öğretim
Müsteşarı

TALİM VE TERBİYE DAİRESİ

Karar s.: 177

Karar t.: 14-5-1971

Konu: Orta dereceli okulların birinci devre sınıfları ve 2. devre 1. sınıfı Müzik dersi taslak programı ve kitabı h.

VIII. Millî Eğitim Şurası kararı gereğince, orta öğretim sisteminin kuruluşu ile yüksek öğretime geçişin yeniden düzenlenmesi konusunda yapılan çalışmalar arasında orta dereceli okulların birinci devreleri ve 2. Devre 1. sınıfları için düzenlenen Müzik taslak programı hazırlanmış bulunmaktadır.

Bu taslak programa uygun ders kitaplarının da yazılması program geliştirme ayrılmaz bir unsuru olduğundan, orta dereceli okulların birinci devre sınıfları ve 2. devre 1. sınıfı Müzik kitabının, bir örneği ekli taslak programa göre ve 1971-1972 öğretim yılında yapılacak denemelere yetiştirilecek şekilde, Bakanlığımızca kurulan komisyon tarafından hazırlanması ve ayrıca serbest yazarlar tarafından yazılarak herhangi bir tarihte Bakanlığımıza gönderilecek müsvedde halindeki eserlerin incelenmesi; halen, eski programa göre yazılmış ve süzül edilmiş sınıflar için kabul edilmiş bulunan Müzik kitaplarının bundan böyle okutulma süresinin uzatılmaması; bu çalışmaların, müteakip yıllarda aynı esaslara göre ve kademeli olarak

ikinci devre 2. ve 3. sınıflara da teşmil edilmesi uygun görülmektedir, bu hususun Bakanlık Makamının tasviplerine arzı kararlaştırıldı.

Uygundur.

14/5/1971

Ferit SANER

Millî Eğitim Bakanı a.
Başmüsteşarı

ORTA DERECELİ OKULLARIN BİRİNCİ DEVRE SINIFLARI VE 2. DEVRE 1. SINIF MÜZİK PROGRAMI

Okul müzik eğitiminin amacı; kişilikleri oluşmuş, toplumsal yaşayışın hazzını duymuş, millî ve evrensel müzik sanatına yönelerek bilim, teknik ve güzel sanatların diğer dallarıyla birlikte müzikte de çağdaş uygarlığın yaşayıcı, uygulayıcı ve yaratıcı bir ortağı durumuna gelmiş genç kuşakların yetişmesini sağlamaktır.

AMAÇLAR:

Buna göre orta dereceli okulların amaçları:

1 — Öğrencilerde müzik dinleyip yapmayı bir ihtiyaç haline getirmek ve müzik yoluyla onların anlatım güçlerini, belleme ve yaratma yeteneklerini geliştirmek; onlarda güzele ve iyile karşı bir ilgi uyandırmak.

2 — Öğrencilere kendi çevrelerinden başlayan ve gittikçe gelişen tek ve çok sesli eğitsel değeri olan bir türklü ve şarkı dağarcığı (Repertuar) kazandırmak. Dağarcıklarına giren müzikleri mümkün olduğu kadar notasıyla da doğru ve güzel bir biçimde okuyup yazma becerisini kazanmalarını sağlamaya çalışmak.

3 — Öğrencileri bir çalgı çalmaya isteklendirmek; istekli, üstün yetenekli öğrencilerin ileride müzik mesleğine yönelebilmeleri için gerekli görgü, bilgi ve beceri kazanmalarını sağlamak.

4 — Öğrencilerin müzik yoluyla; tek ve toplu iş yapmada sorumluluk duygusu kazanmalarını sağlamak, onların millî şüurlarını güçlendirmek.

5 — Millî ve evrensel müzik sanatı ürünlerini tanıtmak ve sevdirmek; öğrencilerin orta öğretim seviyesinde köklü ve tutarlı bir müzik kültürü almalarını sağlamaktır.

AÇIKLAMALAR:

1 — Orta öğretimde (özellikle mecburi) müzik dersi, hiçbir şekilde bir yetenek ve beceri dersi olarak düşünülmemelidir. Bu ders, işitme ve ses organlarında fiziksel bir rahatsızlığı olmayan her normal öğrenciyi kapsamalı ve müzik dersi, yaratıcı, dinlendirici ve eğlendirici bir çeşitlilik ve canlılık içinde ele alınmalıdır. Müziğe çok istekli veya üstün yetenekli öğrencilerin, müziği seçmeli ders olarakta almaları teşvik edilmeli ve seçmeli müzik derslerinde bu öğrencilerin müzikle daha yakından ve derinden ilişki kurabilmelerine imkân verilmelidir:

2 — Öğrencilere kazandırılacak dağarcık:

a) Bölgeleri yansıtan tekerleme, saygıma, ninni ve oyun müziklerinden.

b) Yurdun çeşitli bölgelerinden ve değişik türlerden derlenmiş, eğitsel değer taşıyan halk türkülerinden.

c) Halk müziğimizin özünden ve yapısından esinlenerek yaratılmış çocuk ve gençlik şarkılarından.

d) Çağdaş sanat müziğine köprü kurabilecek çocuk ve gençlik şarkıcılarından,

e) Tarihsel anılara dayanan (Öğrencilerin sınıflarına ve yaşlarına uygun) eski ve yeni marşlardan, türkülerden,

f) Başka milletlerin eğitim değeri olan çocuk, gençlik ve halk şarkılarının dilimize kusursuz olarak aktarılmış örneklerinden,

ğ) Türk sanat müziğinin ve evrensel sanat müziğinin, çocuklar ve gençler için uygun örneklerinden.

Oluşmalıdır. Bu türlerdeki müziklerin herbirinden, sırası geldikçe tek ve çok sesli örnekler öğretilmeli, çok sesliliklerde dikey çok seslilik düzeni yanında, birden çok ezgi çizgisi halinde gelişen yatay çok seslilik tekniğine de önem verilmelidir. Şarkılara türlü biçimlerde çalgı ve tartin eşlikleri bulunmalı, ve uygulanmalıdır. Şarkı seçiminde ezginin düzeni, güzelliği, eğitimi değeri sözlerle uyumu ve yaşa uygunluğu vazgeçilmez hususlar olarak gözönünde bulundurulmalıdır.

3 — Dağarcığa girecek parçalar, öğrencinin yalnız okul döneminde değil, onun bütün hayatı boyunca yaşamının ayrılmaz birer parçası olacak nitelik taşımali, konuları, hayatın çeşitli görünüşlerini yansıtabilmelidir. Bu hususlar gözönünde tutularak seçilecek müziklerden orta öğretimin her sınıfında onbeş yirmi (15-20) parçadan oluşan bir dağarcığın kazandırılması amaç edinilmelidir. Müziği seçmeli olarak olan öğrencilerin için bu sayılar çoğaltılmalıdır.

Şarkı ve çalgı müziklerinin öğretiminde uygulanacak öğretim ve eğitim metotları, bilinenden bilinmeyen güne ilkesine uygun olmalıdır. Nota öğretimi de dağarcıkla birlikte ele alınmalı ve soyutlaştırılmadan, tartin ve ezgi kalıplarından yola çıkılarak ve canlı örnekler içinde gerçekleştirilmelidir. Kurumsal bilgiler şarkılardan kopuk olarak verilmemelidir. Bilgi daima yaşayıştan çıkarılmalıdır. Bu yaşayış şarkıdır, türküdür, marştır, niçindir; kısacası müziğin kendisidir. Öğrencilerin müzik bilgileri yoklanırken de kuru bilgiler, soyut tarifler aranmamalı, bu bilgilerin müzik içinde kullanışları, işlenişleri yoklanmalıdır.

5 — Müzik dersleri bir bütünlük içinde işlenmelidir. Şarkı öğretimi, kulak ve ses eğitimi müzik dinleme, okuma ve yazma, kulaktan şarkı belleme, yaratma gibi etkinlikler hep aynı bütünlüğe yönelmeli, birbirleriyle iyi kaynaşmalı ve derse bir canlılık getirmelidir.

6 — Öğrencilere kendi seslerinin en doğal ve etkili çalgı olduğu duygusu kazandırılmalı, kendi sesleri sevdirmelidir. Onlara doğru ve güzel şarkı söyleme, bağırma, ezginin akışını bozmayacak ve sözleri bölmeyecek yerlerde soluk alma, sözleri anlaşılır bir biçimde heceleme, sesli gibi sessizleri de iyi duyurma, toplu şarkı söylerken yanındakileri dinleme, sesini diğer seslerle bir bütün olacak biçimde kaynaştırma alışkanlıkları verilmelidir. Özellikle buluş döneminde çocukların sesleri zorlanıp yıpratılmamalıdır.

7 — Şarkı söyleme çalgı, çalma, kısacası müzik yapma, dersin dar sınırlarını aşarak okul yaşayışının her dönemine girmelidir. Diğer derslerde de yeri geldikçe müzikten yararlanmak mümkündür. Uzun ders aralarında, veya sabah ve akşamları, bütün okulca birlikte şarkı söyleme zamanları ayrılmalıdır. Sabah okulda topluca söylenecek bir türkünün bir şarkısının, çocuğun ruh sağlığı üzerindeki olumlu etkilerini ölçmek güç değildir. Okulca düzenlenen konserler ders saatlerinin dışında ve seçmeli müzik çalışmalarında yapılacak çeşitli bireysel ve toplu müzik çalışmalarının sonuçları; okulun tümüne, öğrenci velilerine ve çevre okullarıyla halkına sunulacak nitelikte ve sayıda olmalıdır.

8 — Bir öğrencinin müzik dersinde başarılı sayılıbilmesi için ölçü, öğretilen parçaları iyi ve doğru söyleyebilmesi ve bunlarla ilgili bilgi ve becerileri bu parçalar içinde doğru olarak kullanabilmesidir. Fiziksel bir (?) sızlık sebebiyle, şarkı söyleyemeyen öğrenciler (rahatsızlıkları doktor raporu ile belgelenmişse) için başarı ölçüsü onların tartin duyguları ve işitme yetenekleri olabilir. Ortaokulda genel olarak bütün öğrenciler için başarı ölçüsü mecburi müzik dersinin konularıyla sınırlanmalı, seçmeli dersleri için ayrı ve daha yüksek bir ölçü aranmamalıdır.

Böylece seçmeli müzik çalışmaları dersleri asıl ders saatlerinde işlenen konuları çeşitlendirmek, şarkı ve çalgı dağarcı-

ğını zenginleştirmek, çalgı öğretimini, şarkı öğretimi ile el ele yürütmek, çalgı grupları düzenleyip yetiştirmek, toplu çalgı çalışmaları yapmak, müzik dinlemek, kısacası bu öğrencileri müziğe yaklaştırmak için kullanılabilirler. Seçmeli müzik derslerinde mutlaka geleceğin müzikçileri de yetiştirecektir. Fakat bu derslerin asıl amacı, geleceğin müzik severlerini yetiştirmek olmalıdır.

SINIF VE OKUL KOROLARI:

Orta öğretim okullarında müzik eğitiminin temelini ses eğitimi meydana getirmelidir. Bunun için sesleri eğitilmiş ve toplu şarkı söyleme yeteneği kazanmış her sınıf, bir sınıf korusu olarak düşünülebilir. Sınıflar arasında güzel şarkı söyleme yarışmaları ve konserler düzenlemek, belli zamanlarda sınıflara, ortak şarkılarını okulca hep birlikte söyleme imkânları yaratmak mümkündür. Her sınıftan seçilecek öğrencilerle çeşitli okul koroları kurulabilir. (Çok sesli okul korusu, halk türkülleri korusu v. b.)

Okul korolarını sadece müziği seçmeli olarak alan öğrencilerden kurmak doğru değildir. Karma okulların okul koroları karma seslerden oluşabileceği gibi, böyle okullarda da kız veya erkek koroları kurmak mümkündür. Okul korolarının çalışmaları ve yetişmeleri, müzik ders saatlerinin dışında yapılmalıdır.

İyi birçok sesli karma okul korusu 40-60 kişiden, halk türkülleri korusu (çalgı çalanlar dışında) 20-40 kişiden kurulabilir. Açık hava konserleri ve törenler için bu sayıları büyütme gerekir. Böyle hallerde komşu okulların korolarını ortak şarkıların söylenmesi için birleştirmek mümkündür. Bu ise komşu okullardaki koro çalışmalarının ortak bir anlayışla düzenlenmesini gerektirir. Sayılan bütün bu koro etkinlikleri, öğrencilere ve çevre halkına koro sevgisi kazandıracak ve çevrede çeşitli koroların kurulmasını hızlandıracaktır.

Koro parçalarının seçiminde, sanat endişesi, eğitsellik ve koroların ses imkânları gözönünde tutulmalıdır. Halk türkülleri korusu, seçtiği folklor ürünlerini bozmayacak bir yorum ve anlayışla da benimsemelidir.

ÇALGI ÇALIŞMALARI VE ÇALGI TOPLULUKLARI:

Çalgı eğitimi, ses eğitiminin vazgeçilmez bir tamamlayıcısıdır. İstekli öğrencilerden kurulan çalgı toplulukları, halk türkülerine eşlik grupları, üstün yetenekli öğrencilerle yapılacak bireysel çalgı çalışmaları, müzik eğitiminin tamamlayan en önemli çalışmalarıdır. Dill flüt (Blockflüt) toplulukları, mandolin grupları, boru-trampet takımları, okul banyoları, halk türkülleri korusu eşlik grupları (Bölgelerin halk çalgıları ile), okul orkestraları gibi topluluklar, okullarda hazırlanabilecek çalgı topluluklarının belli başlılarıdır.

Piyasada yaygın olan geçici bunalım müziklerinin ve hafif müzik topluluklarının, okullarda da aynı biçimde etkinlikte bulunmalarına izin verilmemelidir. Bunların okullarımıza getirdiği dağarcık, müzik zevki ve anlayışı, müzik yapma tarzı ve giderek hayat görüşü eğitsel olmaktan uzaktır. Bu nedenle, elektro çalgılara okul müzik çalışmaları içinde yer verilmemelidir. Melodika, gitar, akordeon v.b. çalgılar ise, ancak eğitsel bir anlayışla ele alındıkları zaman veya yukarıda sayılan çalgılarla birlikte gruplaştıkları zaman müzik eğitimine katkıda bulunabilirler.

İstekli ve üstün yetenekli öğrencileri keman, piyano v.b. artistik çalgılara yönlendirmek ve bu çalgıların öğretimi için de imkân ölçüsünde çalışmalar yapmak gerekir. Böyle bireysel çalgı çalışmalarında bir saate en çok 2-3 öğrenci ile çalışabilir.

(Seçmeli müzik çalışmaları saatlerinde ve ders dışı çalışmalarında bu programa ekli çizelgede belirtilen hususlara uyulacaktır.)

DİLLİFLÜT (BLOCKFLÜT):

Kamış düdüklere (dilli düdüklere) çok benzeyen bu çalgı, yüzyılımda sanat ve özellikle eğitim müziğine yeniden kazandırılmış eski bir çalgıdır. Okul çalgısı olarak seçininde, şu özelliklerini saymak uygun olur:

— Tınısı sürekli ve insan sesinin bir devamı olarak düşünülebilir, bir ezgi çalgısıdır,

— Tek çalındığı sürece bir düzen (akord) sorunu yoktur. Grupla veya başka çalgılarla birlikte çalındığı zaman, düzen ve özellikle seslerin temizliği (intonation) önem kazanır. Bunun için de solluğu ayarlamak ve fazladan bazı delikleri gölgelemek gerekir. Bu ise çalgıyı çalanın diğer çalgıları dinlemesi sesleri sürekli olarak kontrol etmesi demektir ve bir kulak eğitimi çalışması sayılabilir.

— Çalgı kullanışlı, dayanıklı, bakımı kolay ve oldukça ucuzdur.

— Diliflüt için yazılmış zengin bir sanat müziği dağarcığı vardır.

— Çalması daha güç olan ve yetenek isteyen artistik çalgılara geçmeden önce iyi bir hazırlayıcıdır.

Diliflüt çalgıları, tıpkı insan sesleri, veya yaylı çalgılar gibi geniş bir aile meydana getirirler. En küçüklerinden olan sopran diliflüt, okullarda en çok kullanılanıdır. (Diliflütler, (do), veya (fa) seslerine göre düzenlenmişlerdir.

MANDOLİN:

Mandolin, sürekli ses vermemesi, düzen (akord) zorluklarına rağmen, bir eşlik çalgısı olarak düşünüldüğü ve küçük gruplarla çalışıldığı takdirde yararlanılarak bir çalgı olabilir. Mandolin çalışmaları, yirmi (20) öğrenciyi aşmayan gruplarla yapılmalı ve bu çalışmaların en belirgin amacı, sanat müziğine yönelik bir mandolin takımları kurmak olmalıdır.

DİĞER ARAÇ VE GEREÇLER:

Orta öğretim okullarında, yukarıda adı geçen çalgılardan mümkün olduğu kadar çok çeşitlilişinin ve yeter sayıda bulunması gerekir. Bununla birlikte çalgı çalmaya istekli her öğrenci, çaldığı çalgıyı kendi malı olarak edinmeye de teşvik edilmelidir. Okulda müzik derslerinin ve müzik çalışmalarının yapılabileceği bir müzik dersliği düzenlenmelidir.

Bu derslik akustik malzeme ile tecrit edilmeli ve yeter derecede büyük olmalıdır. Bir piyano, radyo-pikap, teyp, bandlar ve plaklar, gerekli nota ve kitaplarının konacağı bir kitaplık, dizel bir yazı tahtası, okul çalgılarının korunduğu dolaplar bu dersliğin demirbaşları olmalıdır. Ayrıca okulun spor veya konferans salonu, konser vermeye uygun bir biçimde teftiş edilmelidir. Müzik dersliğinin, müzik dersi ve müzik çalışmaları saatları dışında da müzik yapmak ve müzik dinlemek için açık bulundurulması sağlanmalıdır.

DERS KONULARI

1. DEVRE (ORTAOKUL)

(Haftada 2 Saat Mecburi, 3 Saat Seçmeli)

1 — SINIF:

Müzik eğitimi yönünde farklı ilkokullardan gelen öğrencileri aynı düzeye getirebilmek için kulaktan belletilecek tekerleme, çocuk şarkıları, şarkılı oyunlar ve çevre türkülleri üzerinden ilk ses ve kulak eğitim çalışmaları, Tartılı konuşma ve tartılı eşlik çalışmaları. Kazanılan dağarcık yardımıyla nota öğretimine giriş.

($\dot{1}$), ($\dot{2}$), ($\dot{3}$), ($\dot{4}$);

İlk Süreler

İlk Sesler

(Bu sürelerden yapılmış uygun ve kolay tartı kalıpları üzerinde nünit seviyesi gözetilerek ve yeri geldikçe durulabilir, sus süreleri tanımlanabilir. Re,— Re, sekiz sesi içinde, karar sesleri değişik olan ezgi gidileriyle ilk modal ve tonal sezgi çalışmaları yapılabilir.)

Çevre müziğinin karakteri, çevredeki halk müziği çalgıları, çevre oyunları hakkında kısa bilgiler. Öğrenilen şarkı ve türkülerin gerektirdiği ölçüde özülü kuramsal bilgiler.

2 — SINIF:

Kazandırılan dağarcık üzerinde yapılacak çalışmaları, sesler arasında tam ve yarım perde gidileri.

Üçlü, dörtlü, beşli atlamalar. Ezgilerde yürüyücü ve durucu sesleri sezdirme çalışmaları. Değişik karar seslerine varan ezgi gidilerinde yarım perdelerin yeri ve bu ezgi kalıplarının karakterleri.

Ses eğitimi çalışmaları. Bölgelerin halk türkülerine, çalgılarına, oyunlarına toplu bakış. Kazandırılan türkü-şarkı dağarcının gerektirdiği ölçüde özülü, kullanılabilen kuramsal bilgiler.

3 — SINIF:

Dağarcık kazandırma çalışmaları.

Re,— RE, sekiz sesi içinde ilk değiştirilmiş seslerle çalışmalar.

Diziler üzerinde çalışmalar (re - mi - do dizileri)

Bu gidilerden yapılmış diziler; halk müziğimizin ana dizileri, majör ve minör kalıp, majör ve minör diziler.

Dikey aralık çalışmaları, iki sesli gidiler. Nota yazma ve dizi bulma çalışmaları. Kolay ezgi yaratma çalışmaları.

Yurdumuzdaki müzik gelişlerine toplu bakış.

Müzik tarihinin en ünlü isimleri. (bugünden güne doğru.) Ses müziği, çalgı müziği, müzik toplulukları hakkında özülü bilgiler.

Kazandırılan türkü-şarkı dağarcığının gerektirdiği ölçüde özülü, kullanılabilen kuramsal bilgiler.

Not: Seçmeli müzik çalışmaları dersinde de bu program uygulanacak, ancak, örnekler çoğaltılarak ve çalgı çalışmalarına da yer verilerek suretiyle öğrencilerin müzikle daha derinden ve yakından ilişki kurmalarına imkân verilecektir. (Bakınız; açıklamalar.)

2. DEVRE

Birinci Sınıf (Haftada 2 Saat, Seçmeli Ders)

1 — Sınıf:

Bu sınıfta, değişik ortaokullardan gelen öğrencileri aynı seviyeye getirecek ve onlara ortak bir dağarcık kazandıracak tarzda bir eğitim yapılmalıdır. Ortaokulun nota okuma ve yazma bilgileri ile becerileri tekrarlanmalı, pekiştirilmeli, örnekler çoğaltılarak müzik dinleme alışkanlığı kazandırılmalı. Öğrencilerin müzik ile içten bir bağ kurmaları sağlanmalıdır.

MÜZİK ÇALIŞMALARI ÇİZELGESİ

Çalışmalar:	Açıklamalar:	Süresi Öğ. Sayısı:
Çok sesli okul korusu	Yalnız kız, yalnız erkek, veya karma selerle	2 Saat 40 — 60
Halk türkülleri korusu	Çalgı eşlikli, veya eşiksiz olarak	1 Saat 20 — 40
Diliflüt topluluğu	Sop., Sop., - alt diliflütlerle, tek - iki - daha çok sesli	1 Saat 20
Mandolin takımı	Mandola, bas mandolin ve gitar ile desteklenebilir	1 Saat 20
Boru - trumpet takımı	Törenler için düzelenir. Bd. E.ğ. öğretmeni ile işbirliği yapılmalıdır	1 Saat 20 — 30

Çalışmalar:	Açıklamalar:	Süresi Öğ. Sayısı:
Halk türküleri eşlik grubu (Böl- gelerin halk Çal- guları ile)	Halk türküleri korusuna eşlik eder, oyunlarda gö- rev alır	1 Saat 3-10
Okul bandosu	Törenler ve konserler için düzenlenir	1 Saat 15-30
Okul orkestrası	Müzikli oyunlarda, temsil müzıklarında ve konserler- de görev alır	2 Saat 15-30
Keman - piyano v.b. çalgı çalış- maları	Üstün yetenekli ve istekli öğrenciler için	2-3 (bir saatte)

Okulda yapılacak her türlü müzik çalışmasında ve seçmeli müzik çalışmaları saatlerinde bu çizelge esaslarına ve açıklamalar bölümündeki direktiflere uyulacaktır.

TALİM VE TERBİYE DAİRESİ

Karar a: 186

Karar t: 3-6-1971

Konu: Bingöl Deprem Bölgesindeki okulların öğrencilerinin sınıf geçme ve imtihan durumları h.

Orta Öğretim Genel Müdürlüğü'nün 2 Haziran 1971 günü 320/12051 sayılı yazılılarıyla Dairemize intikal ettirilen, yakın zamanda deprem geçirmiş bulunan Bingöl ve çevresel okullar- daki durumu inceleyerek değerlendiren Mütettil Mehmet Tan ve İshak Bakiler tarafından müştereken düzenlenen 31-6-1971 gün ve 100-68 sayılı raporun Kurulumuzca incelenmesi sonucunda;

1 - Depremden büyük hasar gören Bingöl Lisesinin, sınıf geçme defterlerinin, kanaat not işlerinin enkaz altında kalarak zayıf olması ve bir kısım öğretmenlerin not defterlerinin de kayıp olması sebebiyle:

a) Öğretmenlerde mevcut olan not defterlerinden her iki döneme ait kanaat notlarının yeniden öğretmenlerce tanzim,

b) Not defterleri zayıf olan öğretmenlerin de öğrenci hak- kındaki bilgi ve görgülerine dayanarak bir kanaat notunun tes- bit.

Ayrıca İl Merkezindeki orta dereceli okul müdürlerinin tay- nin edeceği en yakın ve uygun bir zamanda Öğretmenler Ku- rullarının toplanarak ara sınıflardaki öğrencilerin, Millî Eğit- im Bakanlığına Bağlı Orta Dereceli Okulların Sınıf Geçme ve İmtihan Yönetmeliği'nin bütünlüme kalma ve sınıf geçme ile ilgili sınırlamalarına bağlı kalmaksızın, sınıf geçme durumla- rının tesbit, bunlardan bütünlüme kalanların ikinci imadde- de tesbit edilen yaz döneminde bütünlüme imtihanlarına ve bu imtihanlarda başarı gösteremeyenlerin güz döneminde de engel mahiyetinde ikinci bir imtihana alınmaları.

2 - İl Merkezindeki orta dereceli okulların son sınıf öğ- rencilerinin yaz dönemi bitirme imtihanlarının 2-25 Ağustos 1971 tarihleri arasında, güz dönemi bitirme imtihanlarının ise 20 Eylül-9 Ekim 1971 tarihleri arasında yapılması.

3 - Bingöl İl merkez orta dereceli okulların 1971-1972 öğretim yılına 15 Ekim 1971 Cuma günü başlamaları.

4 - İl merkezi dışındaki orta dereceli okullarda yönetme- lik hükümlerinin sylene uygulanması.

5 - İl Merkezindeki orta dereceli okul öğrencilerinden ders kitapları zayıf olmuş ve salim bir çalışma yeri bulamayan öğrencilerin imtihanlara hazırlanmalarını sağlamak maksadye- le, okul müdürlerinin Millî Eğitim Müdürlüğü ile işbirliği yaparak bu gibiler için kitap ve birlikte çalışacakları yerler temin etme- leri.

Gerekli ve uygun görülerek, keyfiyetin Bakanlık Makama- nın tasviplerine arzı kararlaştırıldı.

Uygundur.

3/8/1971

Akıf TUNCEL

Millî Eğitim Bakanı y.

Mesleki ve Teknik Öğretim

Müsteğarı

BU DERGİDEKİ KANUNLAR, KARARLAR VE TAMİMLERLE DİĞER YAZILAR TARAFIMIZDAN OKUNMUŞTUR

1	12	23	34	45
2	13	24	35	46
3	14	25	36	47
4	15	26	37	48
5	16	27	38	49
6	17	28	39	50
7	18	29	40	51
8	19	30	41	52
9	20	31	42	53
10	21	32	43	54
11	22	33	44	55

EK-C : 1986 ORTAÖĞRETİM MÜZİK DERSİ MÜFREDAT PROGRAMI

Sayfa : 134

Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Tebliğler Dergisi

21 Nisan 1986 — 2208

NOT : Eğitim ve Öğretim Yüksek Kurulu 179 Sayılı KHK'nin 42. maddesine göre;

- "Eğitim sistemi ile eğitim ve öğretim plan ve programlarının esaslarını tespit etmek ve uygulamasını değerlendirmek";
- "İlk ve orta dereceli genel, mesleki ve teknik okulların ve eğitim kurumlarının eğitim ve öğretim programlarını incelemek ve onaylamak".... üzere kurulmuştur.

ORTAOKUL VE LİSE MÜZİK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

AMAÇLAR :

- Öğrencide, yakın çevresinden başlayarak, müzik dinlemenin, müzik faaliyetlerine katılmanın ve boş zamanlarını müzikle de değerlendirmenin alışkanlık haline gelmesini sağlamak;
- Öğrencinin müzik yoluyla iyiye ve güzele yönelmesini, yaşamaya sevinciyle güçlenmesini ve iyi alışkanlıklar edinmesini sağlamak;
- Müzik yoluyla öğrencide var olan anlama - anlatma - dinleme - yaratma gücünün gelişmesini sağlamak;
- Her öğrenciyi ilgi ve kabiliyetine göre değerlendirerek, müzik faaliyetlerine katılmaya isteklendirmek ve istidatlarına göre yönlendirmek (şarkı söyleme, çalgı çalma, yaratıcı faaliyetler, araştırma vb.);
- Öğrenciyi, içinde bulunduğu toplumu etkin bir üyesi olması için, klâsik ve folklorik türleriyle bir bütün olan Millî Müzikimizin teknik özelliklerini ve değerlerini yeterince kavratmak, Batı müzik zevkini anlaması ve kültürünü anlaması için de gerekli bilgileri vermek, bu sanatı uygulamalı olarak tanımak;
- Millî birlik ve bütünlüğümüzün temel unsurlarından olan "İstiklâl Marşı"nı en iyi ve doğru şekilde öğrenilip söylenmesini sağlamak;
- Millî duyguları geliştirici ve bütünlüğü pekiştirici marşlar, hamaset okulu şarkı ve türküleri, ninni ve oyun müziklerinin doğru olarak öğrenilip söylenmesini sağlamak;
- Batı müziğinin ve millî müziğimizin (klâsik ve folklorik türleri ile) nasıl bir tarihî, teknik ve estetik temel ile gelişme çizgisine dayandığı; sanat dönemleri, çalgıları, ses ve saz toplulukları, başlıca besteci, icracı, kuramcılar, saz yapımcıları, sanat koruyucuları vb. hususlarda kültür temelini yanısıra, okulu içi öğretimde yapılabileceği oranda ses ve sazla icra ettirmek;
- Genel planda, müzik alanında "iyi" ile "kötü" yü, "doğru" ile "yanlış"; ayırt edilebilecek "kültürlü dinleyici" yi, özel planda da müzik kabiliyetini doğru yönde geliştirebilecek "öğrenci-sanatçı" yı hazırlamak.

AÇIKLAMALAR :

- Nota öğretiminde Türk ve Batı müziği solfej birlikte verilecek, buluş çağı bitimine kadar seslerin temizliği (netliği) üzerinde çok fazla ısrarla durulmayacak, sadece notanın ritmik ve ismiyle okunması (desifre'si) üzerinde daha fazla durulacaktır.
- Nota öğretiminde Dörtlülük değer () temel birim kabul edilerek ortaokul I. Sınıfta Birlikten () Sekizliğe () kadar verilecek, Onaltılık () ve Noktalı Değerler () II. Sınıfa, Üçleme () ve Senkop () III. Sınıfa bırakılacaktır.
- Söz öğretiminde Blok Flüt, Melodika, Mandolin, Piyano ve Elektro Org gibi tampere akordlu Batı çalgılarının yanısıra, Kaval ve Bağlama gibi, Millî müziğimizin seslerini verebilen yaygın halk müziği çalgılarımızla, bölge özelliklerine göre Sipsi, Kemençe, Kabak Kemane, Lâvta, Ud, Kanun, Tanbur ve Nisfiye gibi çocuğun çalabileceği folklorik veya klâsik müzik çalgılarımız da (öğretmenin çalması ve kolay sağlanabilmesi halinde) kullanılabilir. Bunların dışında, ritim duygusunun gelişmesine yardımcı olabilecek her türlü ritim çalgısı da (bulunabildiği veya okulda yapılabildiği ölçüde) kullanılacaktır.
- Özellikle ritmik jimnastik, solfej parçaları, İstiklâl Marşı, diğer marşlar, okul şarkı ve türküleri, ninni ve oyun müzikleri, saz parçaları vb. önemli konularda kaset ve benzeri araçlardan faydalanılacaktır.

5. Ortaokul süresince verilen Ritmik Jimnastik derslerinde beden eğitimi öğretmenleriyle işbirliği yapılacaktır.

6. Ortaokulda Atatürk'ün hayatı (son günleri), ileri görüşlülüğü ve çok cepheliliği; Lisede Türk İnkılabı ve sonuçları ile iç ve dış tehdit konularına yeri geldikçe temas edilecektir.

ORTAOKUL (I. SINIF)

KONULAR :

GİRİŞ :

- Ülkemizde Sanat ve Atatürk'ün güzel sanatlara verdiği önem.
- Atatürk'ün Millî kültür anlayışı, millî musikimizin muhafazası ve geliştirilmesi hakkındaki görüşleri.

RİTMİK JİMNASTİK I :

— Ritmik Jimnastik, İsviçreli eğitimci - besteci Emile Jaques-Dalcrozi (1865 - 1950)'ün 1904'te Cenevre'de ortaya çıkardığı, büyük hızla yayılan ve halen bütün dünyada kullanılan bir müzikli beden eğitimi metodudur. Vücut hareketleriyle yapılan bir solfej şekli olup öğrencinin beyin ile kasları arasında tam bir uyumun yaratılarak şahsiyetini rahatlatıp geliştirmek amacını güder. Müzik ise harekete enerji, mekân ve süre içinde nüans kazandırmaya yarar. Müziği ritmik jimnastikle öğrenen öğrencide "bilme" durumunun yanısıra "hissedebilme, yapabilme, gösterebilme" kabiliyeti de birlikte gelişmiş olur.

— Her dersin başında yaklaşık 10 dakika süre ile yapılacak olan bu konunun eğitimi, başlangıçta müzik ve beden eğitimi öğretmeninin işbirliği ile gerçekleştirilecektir.

— Kullanılacak ritimler : 2, 3 ve 4 zamanlılar.

SES VE NEFES :

- Ses Nedir? (Yakın çevreden başlayarak tabiiatta mevcut seslerle maddî ve mekanik sesler; müzik sesiyle gürültünün farkı; insan sesini üreten ses oranı ile solunum organının basit fizyolojisi)
- İnsan seslerinin sınıflandırması.

NOTA BİLGİSİ I :

- İlk nota bilgileri (Porte, Anahatlar, Ölçü ve Çizgi, Ölçü sayısı; Nota isimleri ve yerleri) - Çizgi üzerleri ve boşluklarının adları.
- Dörtlülük temeline göre Nota ve Sus değerleri () ; Sus şekilleri Nota şekilleriyle bağlantılı olarak verilecek () .

RİTM, ÖLÇÜ, USÛL I :

- Ritm kavramı (tabiiattan müziğe).
- Vuruş.
- Ölçü ve Zaman kavramı (2, 3 ve 4 dörtlülük basit ölçülerle örnekler).
- Usûl kavramı (2 ve 3 zamanlı basit usûller ve bu usûllerle Türk müziği parçaları), (Basit ölçü ile basit usûlün Batı müziğinde ve Türk müziğinde gösterdiği farklılık açıklanacak).
- Konu uygulaması ve basit ritmik imlâ çalışması (Batı müziği ve Türk müziği).
- İstiklâl Marşı'nın ve sınıf seviyesine uygun diğer marşlarla tek ve çok sesli şarkı, türkü, ninni vb. parçaların kulaktan öğretilmesi (Ortaokul III. Sınıfa kadar kulaktan, lisede notalarıyla).

ÇALGI BİLGİSİ I :

- Genel anlamda müzik âletinin tanımı, ses müziğinin yanındaki yeri ve önemi (basit olarak).
- Çalgı türleri sınıflandırması (Batı müziğinde ve Türk müziğinde).
- Çalgı toplulukları (I) (Oda müziği grupları) (Şema ve resimlerle).
- Vurmalı Çalgılar (Batı müziğinde ve Türk müziğinde); bulunabilecekleri uygulama yapılacak, örnek dinletilecek.

(II. SINIF)

RİTMİK JİMNASTİK II :

- Kullanılacak ritimler : Öncekilere ek olarak 5 ve 6 zamanlılar.

KULAK VE DİYAFRAM :

- Kulak nedir? (Duyuma organının fizyolojik yapısı; müzik kulağı ve mutlak kulak).
- Dıyafram nedir? (Müzikte soluma şekilleri ve dıyaframın kullanılışı; çizimler yardımıyla anlatılıp örneklerle uygulanacak).

NOTA BİLGİSİ II :

- Ek çizgi, bitiş ve dönüş işaretleri, dolap.
- Senyo, Da Capo, Fine.

SOLFEJ I :

- Aralık kavramının anlatılması (Majör ve Minör).
- Arızasız dizilerle çalışma.
- Kolay Türk müziği parçaları (çocuğun önceki birikiminden gelen oyun şarkısı, tekerleme, ninni, çocuk şarkı ve türküleri).

RİTM, ÖLÇÜ, USUL II :

- Bağ (aynı adlı notaları bağlayan) ve Nokta kavramı (Onalılık; noktalı nota sus değerleri).
- 8 lik ölçü; Birleşik Ölçü, Birleşik Vurus; Eksik Ölçü (3 ve 6 sekizlik ölçülerle örnekler).
- 2,3 ve 4 zamanlı usüller ve bu usüllerle kolay Türk müziği parçaları.
- Ritimde değişik hareketler (basit olarak anlatılacak: ağır, orta, hızlı).
- Konu uygulaması ve basit ritmik imlâ çalışmaları (Batı müziği ve Türk müziği).

ÇALGI BİLGİSİ II :

- Müzik âletlerinin doğu ve batıdaki gelişimi (basit olarak).
- Çalgı toplulukları (II) küçük orkestradan büyük orkestraya.
- Nefesli Çalgılar (Batı müziğinde ve Türk müziğinde); bulunabilenlerle uygulama yapılacak ve örnek dinletilecek.
- Geçmişte ve bugün kullanılan müzik dinleme cihazları (Gramofon, pikap, teyp).

GÜZEL SANATLAR VE MÜZİK I :

- Atatürk'ün sanat severliği ve güzel sanatlar hakkındaki görüşleri.
- Atatürk'ün, millî musikimizin muhafaza ve geliştirilmesine ilişkin direktifleri.

(III. SINIF)

RİTMİK JİMNASTİK III :

- Kullanılacak ritimler : Öncekilere ek olarak 7, 8 ve 9 zamanlılar.

İLK NAZARİ KAVRAMLAR (KURAM BİLGİSİ) :

- Türk müziği aralıkları; Temel 4'lü ve 5'li kalıpları.
- Dizî kavramı.
- Rast, Uşşak ve Mahur makamları.

SOLFEJ II :

- Tek arızalı Majör ve Minör dizilerle çalışma; Bemol, Dizey, Bekar; İcrada değişik tonlama (basit olarak), (kuvvetli, orta kuvvetli, hafif).
- Rast, Uşşak ve Mahur makamlarında kolay Türk müziği parçaları.

RİTM, ÖLÇÜ, USUL III :

- Senkop, Üçleme (Triyole), Nefes Virgüllü.
- Birleşik Vuruslarla örnekler (9 ve 12 sekizlik).
- Geçen yıldakilere ek olarak 5 ve 6 zamanlı usüller ve bu usüllerle kolay Türk müziği parçaları.
- Metronom'un basit olarak tanıtılması.
- Konu uygulaması ve basit ritmik imlâ çalışmaları (Batı müziği ve Türk müziği).

ÇALGI BİLGİSİ III :

- Çeşitli ülkelerin çalgılarına toplu bakış.
- Çalgı toplulukları III (Bando, Caz, Hafif Müzik).
- Mızraplı Çalgılar (Batı müziğinde ve Türk müziğinde).
- Yaylı Çalgılar (Batı müziğinde ve Türk müziğinde) bulunabilenlerle uygulama yapılacak, örnek dinletilecek.
- Tuşlu Çalgılar : klâsik (mekanik) ve elektronik.
- Müzik yayım cihazları (Radyo, TV, Video).

GÜZEL SANATLAR VE MÜZİK II :

- Atatürk'ün sanat severliği ve güzel sanatlar hakkındaki görüşleri.
- Atatürk'ün, millî musikimizin muhafazası ve geliştirilmesine ilişkin direktifleri.

LİSE

(I. SINIF)

KURAM BİLGİSİ I :

- Aralık kavramının tekrarı (genel aralıklarla basit işlemler).
- Ses Sistemi kavramı.
- Batı müziği ses sistemi (tarihi gelişimi içinde, özet olarak).
- Türk müziği ses sistemi I (tarihi gelişimi içinde).
- İki arızalı majör ve minör diziler.
- Rast, Mahur, Uşşak (tekrar); Hüseyinî, Hicaz, Nihavend ve Acemaşiran makamları (basit olarak).
- Nota yazımı kuralları (basit olarak).

SOLFEJ III (Ortaokuldan devam) :

- Değişik anahtarlar (bilgi olarak).
- Kanon ve 2 sesli uygulamalar.
- Ayrıntı aralıklar (3'ü, 5'li, 8'li) ile çalışma.
- İki arızalı majör ve minör dizilerle çalışma (nazari olarak öğretilenlerin uygulaması).
- Nazari olarak öğrenilen makamlardan kolay Türk müziği parçaları.
- Sınıf seviyesinde desifre (Batı müziği, Türk müziği).

RİTM, ÖLÇÜ, USUL IV (Ortaokuldan devam) :

- Ortaokulda öğrenilenlerin genel tekrarı.
- Uluslararası hareket deyimleri (andante, moderato, allegro).
- 2, 3, 4, 5 ve 6 zamanlı usüllere ek olarak 7 ve 8 zamanlı usüller ve bu usüllerde kolay Türk müziği parçaları.
- Konu uygulaması ve basit imlâ çalışması (Batı müziği, Türk müziği).

MAKAM BİLGİSİ I :

- Makam kavramı ve tanımı.
- Ortaokul III. Sınıfta kısmen görülen Rast, Mahur ve Uşşak makamlarının tekrarı; Hüseyinî, Hicaz, Nihavend ve Acemaşiran makamları.
- Toplu uygulama (kullanılan örnek klâsik parçaların bestecileri kısaca tanıtılacak).
- İstiklâl Marşı, diğer marşlar, sınıf seviyesine uygun tek ve çok sesli şarkı ve türkülerin notalarıyla öğretilmesi (Lise III. Sınıf kadar).

FORM BİLGİSİ I :

- Motif, Cümle, Periyod'un anlatılması.
- Müzikte Form (Tür ve Biçim) Kavramı.
- Batı müziğinde sözlü ve sözsüz şarkı formları.
- Türk müziği formlarının sınıflaması (klâsik müzikte, halk müziğinde); sözlü ve sözsüz küçük ve usüllü formlar (Şarkı, Yürük Semâi, Fantezi, Sazsemâisi, Oyun Havası, Köçekçe, Marş, Gazel, Taksim; Türkü, Zeybek, Ninni, Horon, Karşılama, Manî).

MÜSİKİ TARİHİ I :

- Batı Müsikisi Tarihi (İlkçağlardan Barok Çağına çalgılar, ses ve saz toplulukları, besteciler, formlar).
- Türk Müsikisi Tarihi (Ozanlar, Aşıklar, Klâsik -öncesi ve Klâsik Dönemler ile bu dönemlerin belibli başlı besteci, icracı, kuramcı ve sanat koruyucuları).

TÜRK MÜSİKİSİ EDEBİYATI I :

- Türk musikisinin Türk edebiyatı ile ilişkisi.
- Halk musikisinde kullanılan halk edebiyatı türleri.
- Klâsik musikide kullanılan klâsik edebiyat türleri.
- Klâsik ve halk musikimizde kullanılan makam (ayak) ve usul adları ile diğer bazı teknik terimlerin sözlük anlamları (Rast, Uşşak, Kerem, Frenkçin, Düyek, Terennüm, Kavuştak, vb.).

DİNLEME I :

- Form Bilgisi bölümünde istenen konularla ilgili örnekler (Batı müziği, Türk müziği).

- Makam Bilgisi bölümünde işlenen konularla ilgili makam (ayak) seyir örnekleri.
- Müzikî Tarihi bölümünde işlenen konularla ilgili örnekler (Batı müziği, Türk müziği).
- Türk müzikî edebiyatı bölümünde işlenen konularla ilgili örnekler Bakanlıkça hazırlanıp gönderilecek kasetlerden dinletilecek.

(II. SINIF)

KURAM BİLGİSİ II :

- Akorlar, Tonalite (Ton bilgisi) ve Modalite.
- Türk müziği ses sistemi II (bugün kullanılan sistem, basit olarak).
- Dizi aktarım çalışmaları (Batı müziği ve Türk müziği).

SOLFEJ IV :

- 3 arızalı majör ve minör dizilerle çalışma.
- Aynk aralıklar (4'ül, 6'lı, 7'li).
- Sınıf seviyesinde deşifre (Batı müziği, Türk Müziği).
- Sabâ, Karcıgar, Söznâk, Segâh, Hüzzam (Bilgi için) ve Nikrîz makamlarından kolay Türk müziği parçaları.

RİTM, ÖLÇÜ, USÛL V :

- Lise I. sınıfta öğrenilenlere ek olarak 9 zamanlı usûller (Aksak, Evfer, Oynak, Raks Aksak) ve bu usûllerle kolay Türk Müziği parçaları.
- Konu uygulaması ve basit imlâ çalışması (Batı müziği, Türk müziği).

MAKAM BİLGİSİ II :

- Önceki sınıflarda görülen makamların tekrarı.
- Sabâ, Karcıgar, Söznâk, Segâh, Hüzzam ve Nikrîz makamları.
- Toplu uygulama.

FORM BİLGİSİ II :

- Batı müziğinde Çalgı, Sahne ve Din Müziği Formları (Sonat, Konçerto, Senfoni, Opera, Oratoryo, vb.).
- Türk müziğinde sözlü ve sözsüz büyük formlar (usûlü ve usûlsüz) (Peşrev, Kâr, Beste, Ağır Semâî, Gazel, Taksim, Durak, Na't. Ayin, Ezan, Mevlid; Açık, Uzunhava, Bar, Halay, Hoyrat).

MÜSİKİ TARİHİ II :

- Batı Müzikî Tarihi (Barok sonundan Romantik döneme çalgılar, ses ve saz toplulukları, besteciler, formlar).
- Türk Müzikî Tarihi (Halk müzikîsinde bölge özellikleri; klasik müzikde Yenilikçi ve Romantik Dönemler ile bu dönemlerin bellibaşlı besteci, icracı, kuramcı ve sanat koruyucuları).

TÜRK MÜSİKİSİ EDEBİYATI II :

- Klasik ve halk edebiyatımızda kullanılan vezinler (müzikîde kullanılmış olanlar).
- Vezinlerin usûllerle ilişkisi.
- Vezinlerin ritmik terennümlerle ilişkisi.

DİNLEME II :

- Lise I. sınıftaki DİNLEME'nin modelinde.

(III. SINIF)

SOLFEJ V :

- 1, 2 ve 3 arızalı majör ve minör dizilerle çalışma.
- Sınıf seviyesinde imlâ (Batı müziği, Türk müziği).
- Lise II. sınıfta görülen makamlara ek olarak Evç, Hicazkâr ve Kürdîlîhicazkâr makamlarından kolay Türk müziği parçaları.

RİTM, ÖLÇÜ, USÛL VI :

- Lise II. sınıfta öğrenilenlere ek olarak 10 zamanlı usûller (Curcuaa ve Aksaksemâî) ve bu usûllerde kolay Türk müziği parçaları.
- Konu uygulaması ve imlâ çalışması (Batı müziği, Türk müziği).

MAKAM BİLGİSİ III :

- Lise I ve II. sınıflarda görülen makamların tekrarı.
- Evç, Hicazkâr ve Kürdîlîhicazkâr makamları.
- Toplu uygulama.

MÜSİKİ TARİHİ III :

- Atatürk'ün millî müzikimizin muhafazası ve geliştirilmesine ilişkin görüşleri.
- Atatürk'ün, Türk Folklorunun zenginleştirilmesine ilişkin görüşleri.
- Batı Müzikî Tarihi (Millî Ekoller : Türk Millî Ekokül, Türk Beşleri, Çağdaş Türk Bestecileri, Elektronik Müzik Bestecilerimiz; İspanyol ve Macar millî ekolleri, Rus Beşleri; Çağdaş Dönem, Elektronik Çağı).
- Türk Müzikî Tarihi (Çağdaş dönem Türk müzikîsi bestekârları).
- Hafif Müzik (Caz ve Pop), Film ve Eğlence Müziği (Batı ve Türk).

DİNLEME III :

- Müzikî Tarihi bölümünde işlenen konularla ilgili örnekler.
- Lise I, II ve III. sınıflarda işlenen makamlarla ilgili kalite- li icra örnekleri.

DUYURULAR :**YAYIMLAR DAİRESİ BAŞKANLIĞINDAN**

SAYI : 660. Yar. Ders Kit. Şb. Md. -02535 Tarih : 18.3.1986

KONU : "Terminology of Mathematics" adlı eser.

Kemal Erdoğan (Subay Lojmanları D/10 Heybeliada - İstanbul) tarafından hazırlanan aşağıda adı ve fiyatı yazılı eser, 1739 sayılı "Millî Eğitim Temel Kanunu"nun 55. maddesi gereğince incelenmiş, bir kısım derslerini yabancı dille yapan okul öğrencilerine duyurulması eğitim ve öğretim açısından sakıncalı bulunmamıştır.

BAKAN ADINA

Tevfik CÖKSEL

Yayımlar Dairesi Başkanı

Eserin Adı

Fiyatı

Terminology of Mathematics

1.000.—TL

YAYIMLAR DAİRESİ BAŞKANLIĞINDAN

SAYI : 660. Yar. Ders Kit. Şb. Md. -02571 Tarih : 19.3.1986

KONU : "Çalgıların Dili" adlı eser.

Hüseyin Çapkur (Çağlayan Lisesi Müzik Öğretmeni Antalya) tarafından hazırlanan, aşağıda adı ve fiyatı yazılı eser, 1739 sayılı "Millî Eğitim Temel Kanunu"nun 55. maddesi gereğince incelenmiş, ilk ve ortaokul öğrencilerine duyurulması eğitim ve öğretim açısından sakıncalı bulunmamıştır.

BAKAN ADINA

Tevfik CÖKSEL

Yayımlar Dairesi Başkanı

Eserin Adı

Fiyatı

Çalgıların Dili

600 TL.

YAYIMLAR DAİRESİ BAŞKANLIĞINDAN

SAYI : 660. Yar. Ders Kit. Şb. Md. -02573 Tarih : 19.3.1986

KONU : "Her Yönüyle İçemiz Salihli" adlı eser.

İbrahim Çiçek (Çiçek Matbaası Hacıpazarı No : 15 Salihli-Manisa) tarafından hazırlanan aşağıda adı ve fiyatı yazılı eser, 1739 sayılı "Millî Eğitim Temel Kanunu"nun 55. maddesi gereğince incelenmiş, ilk ve ortaöğretim öğrencilerine duyurulması eğitim ve öğretim açısından sakıncalı bulunmamıştır.

BAKAN ADINA

Tevfik CÖKSEL

Yayımlar Dairesi Başkanı

Eserin Adı

Fiyatı

Her Yönüyle İçemiz Salihli

500 TL.